

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΔΟ – ΤΑ

**ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΟΤΑ
ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ**

ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑΣ, ΚΙΛΚΙΣ

ΚΑΙ

ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ

ΜΠΟΥΖΙΚΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2006

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κος ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑσελ.1
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣσελ.6
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑσελ.8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΜΕΡΟΣ Ι: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

1. Κοινωνικός αποκλεισμός – Έννοια.....σελ.12
2. Πτυχές του κοινωνικού αποκλεισμού.....σελ.15
3. Κοινωνική ενσωμάτωση και κρατικές δράσεις για την επίτευξή της στην Ελλάδα.....σελ.15

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

1. Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες - Ορισμός.....σελ.17
2. Ανάλυση ευπαθών κοινωνικών ομάδων.....σελ.18
2.1 Άνεργοι.....σελ.18
2.2 Ηλικιωμένοι.....σελ.22
2.3 Άστεγοι.....σελ.22
2.4 Άτομα με ειδικές ανάγκες.....σελ.23
2.5 Μετανάστες - Παλινοστούντες.....σελ.24
2.6 Μονογονεϊκές οικογένειες.....σελ.27
2.7 Χρήστες ναρκωτικών ουσιών.....σελ.30
2.8 Τσιγγάνοι.....σελ.31
2.9 Αποφυλακισμένοι.....σελ.34
3. Κατηγορίες διακρίσεων.....σελ.35
4.Συνθήκη του Άμστερνταμ, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων: Σύντομη αναφορά.....σελ.35

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ (Τ.Α) ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Ο ρόλος της Τ.Α σήμερα.....σελ.37
2. Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκή Ένωση.....σελ.37
3. Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα.....σελ.39
4. Επίπεδα άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής.....σελ.41
5. Θεσμικό πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής των Ο.Τ.Α.....σελ.41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ

ΜΕΡΟΣ Ι

- 1.1 Εισαγωγή.....σελ. 43
- 1.2. Πολιτική ανάπτυξη του Δήμου.....σελ.43
- 1.3. Κύριοι στόχοι του Δήμου.....σελ.44

Μέρος ΙΙ

2. Ανάλυση Προγραμμάτων ανά Ευπαθή Ομάδα.....σελ.45
- 2.1. Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης (ΚΕ.Φ.Α.).....σελ.46
 - I. Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η).....σελ.47
 - II. Βοήθεια στο σπίτι.....σελ.49
 - III. Κοινωνική Μέριμνα.....σελ.49
- 2.2. Άλλες Υπηρεσίες που υποστηρίζουν τις ευπαθείς ομάδες.....σελ.50
 - 2.2.1 Ηλικιωμένοι.....σελ.50
 - 2.2.1.1 Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ).....σελ. 50
 - 2.2.2 Άνεργοι.....σελ.51
 - 2.2.2.1 Κέντρο Συνοδευτικών Υπηρεσιών.....σελ.51
 - 2.2.2.2 Κέντρο Υποστήριξης της Απασχόλησης.....σελ.52
 - 2.2.2.3 Πόλη για Όλους.....σελ.53

2.2.2.3.1 Κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα «Πόλη για όλους.....σελ.55	σελ.55
2.3. Άστεγοι.....σελ.55	σελ.55
2.4. Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ).....σελ.55	σελ.55
2.5. Μετανάστες - Παλινοστούντες.....σελ.56	σελ.56
2.6. Μονογονεϊκές οικογένειες.....σελ.56	σελ.56
2.7. Χρήστες ναρκωτικών ουσιών.....σελ.57	σελ.57
2.7.1 Κέντρο Πρόληψης Εξάρτησης και Αγωγής Υγείας 'Αρξίς'.....σελ. 57	σελ. 57
2.8. Τσιγγάνοι.....σελ.58	σελ.58
2.8.1. Κέντρο Υποστήριξης Τσιγγάνων.....σελ.60	σελ.60
2.8.2. Υπηρεσίες που προσφέρει το Κέντρο Υποστήριξης Τσιγγάνων....σελ. 60	σελ. 60
2.8.3. Στόχοι του Κέντρου Υποστήριξης Τσιγγάνων.....σελ.60	σελ.60
2.8.4. Δίκτυο ROM.....σελ.61	σελ.61
2.9. Αποφυλακισμένοι.....σελ.61	σελ.61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ

Μέρος I

1.1. Εισαγωγή.....σελ.63	σελ.63
1.2. Μεταποίησησελ.63	σελ.63
1.3. Εμπόριοσελ.64	σελ.64
1.3.1. Η επιχειρηματική δραστηριότητα στο Δήμο Κιλκίς.....σελ.64	σελ.64

ΜΕΡΟΣ II

2. Ανάλυση Προγραμμάτων ανά Ευπαθή Ομάδα.....σελ.67	σελ.67
2.1. Ηλικιωμένοι.....σελ.68	σελ.68
2.1.1. Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων.....σελ.68	σελ.68
2.1.1.1. «Βοήθεια στο σπίτι».....σελ.69	σελ.69
2.1.1.2. Κοινωνική Μέριμνα.....σελ.71	σελ.71

2.2. Άνεργοι.....	σελ.72
2.3. Άστεγοι.....	σελ.76
2.4. Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.....	σελ.76
2.4.1. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες.....	σελ.76
2.5. Μετανάστες - Παλιννοστούντες.....	σελ.77
2.5.1. Γραφείο Μεταναστών - Παλιννοστούντων.....	σελ.77
2.6. Μονογονεϊκές οικογένειες.....	σελ.78
2.7. Χρήστες ναρκωτικών ουσιών.....	σελ.78
2.7.1 Νηρέας.....	σελ.78
2.8. Αποφυλακισμένοι	σελ.79
2.9. Τσιγγάνοι.....	σελ.80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Μέρος Ι

1.1. Εισαγωγή.....	σελ.82
--------------------	--------

Μέρος ΙΙ

2. Ανάλυση Προγραμμάτων ανά Ευπαθή Ομάδα.....	σελ.83
2.1 Ηλικιωμένοι.....	σελ.84
2.1.1 Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ).....	σελ.84
2.2 Άνεργοι.....	σελ.86
2.3. Άστεγοι.....	σελ.86
2.4. Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.....	σελ.86
2.4.1 Κέντρο Εκπαίδευσης, Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες Μεσσηνίας.....	σελ.86
2.5. Μετανάστες - Παλιννοστούντες.....	σελ.87
2. 6 Μονογονεϊκές οικογένειες.....	σελ.88
2.7. Χρήστες ναρκωτικών ουσιών.....	σελ.88

2.7.1 Κέντρο Ενημέρωσης Πληροφόρησης και Ευαισθητοποίησης για Ψυχοδραστικές Ουσίες.....σελ. 88
2.8. Τσιγγάνοι.....σελ.89
2.9. Αποφυλακισμένοι.....σελ.90

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συμπεράσματα..... σελ.92
Γενικές προτάσεις αντιμετώπισης του Κοινωνικού Αποκλεισμού.....σελ.96
Βιβλιογραφία.....σελ.101

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε.Π: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΑμΕΑ: Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

ΔΕ: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δ.Ε.Τ.Π.Α.: Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Σ.Υ.Ε.: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Δ.Ε.Κ: Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Κ.Α.Π.: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι

Κ.Α.Π.Η.: Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων

Κ.Δ.Α.Π-μΕΑ: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες

Δ.Κ.Κ: Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας

Κ.Δ.Κ.: Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων

Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. : Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος

ΚΕ.Θ.Ε.Α.: Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων

Κ.Ε.Κ.: Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης

Κ.Ε.Κ.Υ.Κ.Α.μΕΑ Μεσσηνίας: Κέντρο Εκπαίδευσης Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες Μεσσηνίας

Κ.Ε.Π.: Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών

Κ.Ε.Π.Ε.Ψ.Ο.: Κέντρο Ενημέρωσης Πληροφόρησης και Ευαισθητοποίησης για Ψυχοδραστικές Ουσίες

Κ.Ε.Φ.Α.: Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης

Κ.Η.Φ.Η.: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Ο.Α.Ε.Δ.: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

Ο.ΚΑ.ΝΑ.: Οργανισμός Καταπολέμησης Ναρκωτικών

Ο.ΠΟ.Γ.Ν.Α: Οργανισμός Πολιτικής Νέας Γενιάς και Αθλητισμού

Ο.Τ.Α.: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Π.Ε.: Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση

Π.Ε.Π.: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΠΕ.Σ.Υ.Π. Πελοποννήσου: Περιφερειακό Σύστημα Υγείας και Πρόνοιας Πελοποννήσου

Σ.Ε.Κ.: Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Τ.Α.: Τοπική Αυτοδιοίκηση

Τ.Ε.Δ.Κ.: Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων

Τ.Ε.: Τεχνολογική Εκπαίδευση

Υ.Ε.: Υποχρεωτική Εκπαίδευση

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο υποτιμητικός και περιφρονητικός τρόπος αντιμετώπισης των ανθρώπων που είναι διαφορετικοί από την πλειοψηφία είναι γνωστός από παλιά. Οι κοινωνίες πάντα συμπεριφέρονταν απαξιωτικά στους φτωχούς, στους ανάπηρους, στους ψυχικά άρρωστους ακόμα και στους ξένους. Ας μη ξεχνάμε τον Καιάδα των Σπαρτιατών και ότι ακόμα και στην αρχαία Ελλάδα της Δημοκρατίας ήταν ισχυρή η ιδεολογία του « πας μη Έλλην βάρβαρος» και φυσικά οι ξένοι όχι μόνο δεν αμφισβητούσαν την άνιση μεταχείριση που τους είχε επιβληθεί αλλά δέχονταν καρτερικά κάθε συνέπειά της όπως ήταν η φτώχεια, η υποτίμηση και η στέρηση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων τους.

Η προκατάληψη λοιπόν για τον διαφορετικό άνθρωπο έχει τις ρίζες της στο πολύ μακρινό παρελθόν. Από τότε υπήρχαν οι κοινωνικά αδύναμες ομάδες με κυρίαρχο χαρακτηριστικό τους την διαφορετική «ράτσα». Η λέξη προέρχεται από την αραβική *ras* και σημαίνει κεφάλι. Οι Άραβες, επειδή αποτελούνταν από πολλές φυλές και ζούσαν τον νομαδικό τρόπο ζωής, είχαν καθιερώσει ένα όνομα για κάθε μια από αυτές. Κάθε μέλος έπρεπε να θυμάται την ονομασία της φυλής που ανήκε, «να την κρατά δηλαδή μέσα στο κεφάλι του». Μόνο έτσι ένιωθε ξεχωριστός αυτός και η φυλή του σε σχέση με τις υπόλοιπες. Από αυτήν τη λέξη προήλθε ο ρατσισμός με βάση τη φυλή, δηλαδή ο αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση, μικρών ομάδων από τα δικαιώματα και τα προνόμια που απολαμβάνει η ευρύτερη κοινωνία.

Σήμερα ο κοινωνικός αποκλεισμός, αν και είναι μια σχετικά πρόσφατη εννοιολογική κατασκευή, δεν περιγράφει τίποτε το καινούριο. Επινοήθηκε γύρω στο 1960 στο δημόσιο λόγο των Ευρωπαϊκών χωρών, ιδιαίτερα στο λόγο που αναπτύσσεται στο πλαίσιο των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν το φαινόμενο της περιθωριοποίησης άρχισε να απασχολεί τους κοινωνικούς επιστήμονες και τους ευαίσθητους απέναντι στην αδικία ανθρώπους.

Σκοπός της εργασίας είναι να αναλυθεί το φαινόμενο του Κοινωνικού Αποκλεισμού, να τονιστεί η ύπαρξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων, να αποσαφηνισθεί το ποιες είναι αυτές αλλά και ποια είναι η δράση των

Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Όλα τα παραπάνω θα μελετηθούν στους Δήμους Αγίας Βαρβάρας Αττικής, Κιλκίς και Καλαμάτας.

Η επιλογή των συγκεκριμένων Δήμων αποτελεί ένα τυπικό δείγμα Δήμων της Βόρειας Ελλάδας, της Πελοποννήσου και ενός μεγάλου Δήμου όπως η Αγία Βαρβάρα Αττικής όπου κατοικεί μεγάλος αριθμός τσιγγάνων, μιας σημαντικής ευπαθούς ομάδας.

Την τελευταία 10ετία οι κοινωνικές και ψυχολογικές μελέτες, όπως και οι νομοθετικές παρεμβάσεις αποσκοπούν στο να εξαλείψουν τις αιτίες και τα αποτελέσματα του κοινωνικού αποκλεισμού και να αποκαταστήσουν τους ανθρώπους που αδικούνται κοινωνικά χωρίς κανένα λόγο. Χιλιάδες άνθρωποι υποφέρουν εξαιτίας του αδικαιολόγητου στιγματισμού και καταλήγουν να επιβιώνουν στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής. Πραγματικά, τα άτομα που βιώνουν τον αποκλεισμό δοκιμάζονται σκληρά και συναντούν συνεχώς εμπόδια στην άσκηση των φυσικών δικαιωμάτων τους όπως είναι η ελευθερία και η αυτοπραγμάτωση μέσα στην κοινωνία που ζουν. Η παραβίαση των ατομικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους είναι για αυτούς μια διαρκής τραυματική εμπειρία που τα αναγκάζει να ζουν σε συνθήκες ανεπίτρεπτης εξαθλίωσης.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός συνήθως εμφανίζεται σε συνδυασμό με τον όρο φτώχεια ενώ μερικές φορές τον αντικαθιστά σαν να ήταν συνώνυμο του ή ένα ευρύτερο φαινόμενο που εμπεριέχει τη φτώχεια¹. Το σίγουρο πάντως είναι ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός οδηγεί μοιραία σε αυτήν. Οι ευπαθείς ομάδες έχουν δεχθεί κατ' επανάληψη την βάνουση μεταχείριση και το στίγμα του αποκλεισμού. Η αδυναμία των ατόμων μιας ομάδας εξαιτίας της φτώχειας, της χαμηλής κοινωνικής διαστρωμάτωσης ή της άσκησης κάποιου δήθεν ταπεινού επαγγέλματος, φέρνει στην επιφάνεια την αιώνια και αρχέτυπη σύγκρουση των ανθρώπων για δύναμη και επικράτηση, «τον πόλεμο» με

¹ Η ιδέα του κοινωνικού αποκλεισμού ως συνέπεια της φτώχειας έγινε δημοφιλής μετά την έκδοση του βιβλίου του Peter Townsend *Poverty in the United Kingdom* (Φτώχεια στο Ηνωμένο Βασίλειο) το 1979, στο οποίο ο συγγραφέας υποστήριξε ότι υπάρχει ένα επίπεδο εισοδήματος κάτω από το οποίο οι άνθρωποι είναι ανήμποροι να συμμετάσχουν στη φυσιολογική ζωή της κοινωνίας της οποίας υποτίθεται ότι αποτελούν μέρος, ότι μια σημαντική μειονότητα ανθρώπων έχει εισοδήματα που είναι πράγματι τόσο χαμηλά και ότι αυτό το ζήτημα του αποκλεισμού τονίζει το γεγονός ότι η σχετική καθώς και η απόλυτη φτώχεια έχουν άνωτες σημασία. Περισσότερες πληροφορίες βλ. «Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός», εκδόσεις Εξάντας, σελ.202-224

βασικό κίνητρο το μοίρασμα των αγαθών - συμβολικών και υλικών - μεταξύ των λίγων.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτυπώνει το φαινόμενο του αποκλεισμού ενός αυξανόμενου αριθμού πληθυσμιακών ομάδων, τόσο από την αγορά εργασίας όσο και ευρύτερα, από την συμμετοχή τους «στο κοινωνικό γίγνεσθαι».

Η έκταση και η ταχύτητα των τεχνολογικών μεταβολών που επέρχονται στους περισσότερους κλάδους της οικονομίας, οδηγούν σε μεγαλύτερη επιλεκτικότητα της αγοράς εργασίας και επομένως στην αύξηση των κινδύνων κοινωνικού αποκλεισμού. Εμφανίζεται σαν χαρακτηριστικό κυρίως των περισσότερο τρωτών εργαζομένων ή εκείνων που θα προσαρμοστούν δυσκολότερα στις μεταβολές αυτές, ιδίως εξαιτίας:

- έλλειψης βασικών επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων, εξαιτίας της ανεπαρκούς τους ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα
- στέρησης ή μείωσης φυσικών προσόντων λόγω σωματικής, ψυχικής ή νοητικής μειονεξίας
- εγκλεισμού σε σωφρονιστικά ιδρύματα
- εξάρτηση από ουσίες
- κοινωνικού στιγματισμού και στερεότυπων προκαταλήψεων
- έλλειψης απρόσκοπτης επικοινωνίας με το ευρύτερο περιβάλλον και άγνοιας των θεσμών και των μέτρων που μπορούν να δώσουν λύσεις στους χρήστες

Ήδη έχει αναφερθεί ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός υπήρχε και σε παλαιότερες εποχές. Σκάνδαλο αποτελεί όμως σήμερα η ύπαρξη του, διότι για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας παράγονται τόσα αγαθά, ώστε να επαρκούν για όλους τους ανθρώπους και να μην είναι κανείς καταδικασμένος στην ανέχεια. Όμως, αντίθετα από αυτό που θα έλεγε η κοινή λογική, υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι που δε συμμετέχουν στον πλούτο αυτό. Δε συμμετέχουν, είτε διότι νομικά αποκλείονται από αυτόν είτε διότι η μειωμένη απορρόφηση βασικών δημόσιων και κοινωνικών αγαθών δεν επιτρέπει την πρόσβασή τους στα μέσα ανθρώπινης διαβίωσης.

Η ύπαρξη του κοινωνικού αποκλεισμού ούτε έχει συμβεί τυχαία ούτε η αναπαραγωγή του συντελείται τυχαία. Είναι αποτέλεσμα κυρίως:

- ισχυρών δογμάτων και ιδεολογιών
- έλλειψης πολιτικής βούλησης για αναγκαίες μεταρρυθμίσεις
- έλλειψης επαρκούς τεχνογνωσίας για την αντιμετώπιση των φαινομένων αποκλεισμού, ακόμη και στις περιπτώσεις που υπάρχει βούληση γι' αυτό.

Γίνεται πλέον προσπάθεια για την περισσότερο οργανωμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού. Η διαχείριση των συγκρούσεων που προκύπτουν είναι περισσότερο επιτυχημένη και αυτό οφείλεται σε ένα μεγάλο βαθμό στην κινητοποίηση και τη στήριξη που προσφέρουν οι κρατικοί και κοινωνικοί φορείς, τα νομοθετικά πλαίσια αλλά και κάθε είδους πρωτοβουλία άλλων ομάδων. Σημαντικό φορέας υλοποίησης των παραπάνω αποτελεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο θεσμός προσπαθεί να μεταβάλλει τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης από διαχειριστικό εργαλείο τοπικών προβλημάτων σε ένα ισχυρό αναπτυξιακό θεσμό.

Συνοπτικά, στο πρώτο κεφάλαιο αυτής της εργασίας γίνεται αναφορά στον κοινωνικό αποκλεισμό, αναλύονται οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, γίνεται αναφορά στις κοινωνικές διακρίσεις και στις ευρωπαϊκές οδηγίες που αναφέρονται σε αυτές. Αναλύεται η έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η κοινωνική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ευρώπη γενικότερα αλλά και στην Ελλάδα ειδικότερα και καταλήγει με αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο και στις αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στα επόμενα τρία κεφάλαια γίνεται αναφορά στον κοινωνικό αποκλεισμό που παρατηρείται στους Δήμους Αγίας Βαρβάρας Αττικής, Κιλκίς και Καλαμάτας.

Για να υλοποιηθεί η παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω μέθοδοι:

- I. Μελέτη υπάρχουσας βιβλιογραφίας
- II. Προφορικές συνεντεύξεις με τους αρμόδιους φορείς
- III. Επιτόπια έρευνα στους παραπάνω Δήμους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΜΕΡΟΣ Ι: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ - ΕΝΝΟΙΑ

Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού άρχισε να παρατηρείται έντονα στη χώρα μας κατά την τελευταία δεκαετία. Πρόκειται για έναν όρο² ο οποίος απευθύνεται σε αρκετές κοινωνικές ομάδες αλλά και άτομα τα οποία δεν εντάσσονται πλέον στο κοινωνικό σύνολο. Η αποξένωση αυτών των ατόμων έχει ως συνέπεια την έλλειψη φροντίδας και την αδυναμία εύρεσης εργασίας η οποία συνεπάγεται την έλλειψη εισοδήματος.

Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού³ εμπεριέχει στοιχεία από έννοιες όπως η φτώχεια (αποστέρηση λόγω χαμηλού εισοδήματος, το οποίο με τη σειρά του είναι υπεύθυνο για τον αποκλεισμό από πολλά άλλα κοινωνικά και πολιτισμικά αγαθά) αλλά και από τη στέρηση βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων τα οποία αποκλείουν άτομα και ολόκληρες ομάδες από τους τυπικούς και άτυπους μηχανισμούς παραγωγής, διάθεσης και αναδιανομής των πόρων και αγαθών πάσης φύσεως.

Ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά σε κοινοτικό κείμενο το 1989, στην απόφαση του Συμβουλίου και των Υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων και της Δήλωσης των Επικεφαλής Κρατών και Κυβερνήσεων που υιοθέτησαν τον Κοινοτικό Χάρτη. Η έννοια εισήχθη στα κείμενα και την προβληματική της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς να δίνεται

² Ο όρος Κοινωνικός Αποκλεισμός εμφανίζεται για πρώτη φορά σε επιστημονικό κείμενο τη δεκαετία του 1960, στο έργο του Pierre Massé, γενικού γραμματέα του Υπουργείου Σχεδιασμού της Γαλλίας, *Les dividendes du progrès*.

³ Ο όρος του Κοινωνικού Αποκλεισμού είναι ένας όρος κεντρικής σημασίας σε μια κυρίαρχη θεματολογία η οποία κυριαρχεί σε έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Είναι επίσης κεντρικής σημασίας στην πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής του Εργατικού Κόμματος για την Κοινωνική Δικαιοσύνη, την έκθεση Borrie, αντανακλάται στην έκθεση Rowntree για τις Ανισότητες στο Εισόδημα και τον Πλούτο και τέλος συγκροτεί το best-seller του Will Hutton (1995 α) *The State we're in*. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. «Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός», εκδόσεις Εξάντας, σελ.202-223

κάποιος ορισμός της και χωρίς προηγούμενη οριοθέτηση και αποσαφήνισή της⁴.

Από τότε ο όρος «κοινωνικός αποκλεισμός» άρχισε να υποκαθιστά τον όρο «φτώχεια» τόσο σε επίπεδο θεωρητικών τοποθετήσεων όσο και σε επίπεδο κοινοτικών προγραμμάτων για τις λιγότερο ευνοημένες κοινωνικές ομάδες⁵.

Ωστόσο, οι διάφοροι φορείς που απασχολούνται με το θέμα του κοινωνικού αποκλεισμού δε συμφωνούν απόλυτα ως προς τον ορισμό του. Για παράδειγμα, η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat), θεωρεί τον κοινωνικό αποκλεισμό ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που αποτρέπει τα άτομα από την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να γίνει μια διάκριση μεταξύ ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού⁶:

Ανεργία είναι η κατάσταση που κάποιος στερείται έμμισθης εργασίας σε μια δεδομένη χρονική περίοδο της εργασιακής του ζωής. Αν η περίοδος ανεργίας του είναι πολύ μεγάλη (μακροχρόνια ανεργία) και αν η οικογένεια ή κάποιο δίκτυο υποστήριξης ανέργων δεν παρεμβαίνουν έτσι ώστε να προσφέρουν υποστήριξη, τότε η ανεργία μετατρέπεται σε πηγή φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Η φτώχεια προσδιορίζεται από ανεπαρκείς πόρους για την επιβίωση του ατόμου αλλά και της οικογένειάς του, εάν αυτή υπάρχει.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα πολυπαραμετρικό φαινόμενο το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνο έλλειψη πρόσβασης σε συγκεκριμένες υπηρεσίες αλλά και κοινωνικοδημογραφικούς παράγοντες, την κοινωνικοπολιτιστική κατάσταση των ατόμων και την ποιότητα του επιπέδου ζωής τους. επίσης, ο Κοινωνικός Αποκλεισμός μπορεί να αποτελέσει έναν συνοπτικό όρο ο οποίος

⁴ Καβουνίδη Τζ. «Κοινωνικός Αποκλεισμός: Έννοια, κοινοτικές πρωτοβουλίες, Ελληνική εμπειρία και διλήμματα πολιτικής» στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών: Διστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα, Αθήνα (1999): ΕΚΚΕ, σελ. 48-79.

⁵ Καβουνίδη Τζ. «Κοινωνικός αποκλεισμός: Έννοια, κοινοτικές πρωτοβουλίες, Ελληνική εμπειρία και διλήμματα πολιτικής» στο Δ. Καραντινός, Α. Μαράτου-Αλιπράντη και Ε. Φρονίμου (Επιμ.). *Διστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα: κύρια θέματα και προσδιορισμός προτεραιοτήτων πολιτικής*, Έκθεση για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο τόμος Α' (Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 1996), σελ. 47-79.

⁶ <http://europa.eu.int>

θα μπορεί να περιγράψει το τι μπορεί να συμβεί όταν άτομα ή περιοχές «υποφέρουν» από ποικίλα προβλήματα όπως ανεργία, χαμηλό εισόδημα, κακές συνθήκες διαβίωσης, υψηλή εγκληματικότητα, κακή υγεία και διαλυμένη οικογένεια. Άλλος πιθανός ορισμός είναι η αδυναμία συμμετοχής στην οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική ζωή, αποξένωση και αποστασιοποίηση από την κοινωνία. επίσης, αποτελεί την διαδικασία αποκοπής από όλα τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτισμικά συστήματα που καθορίζουν την ενσωμάτωση του ατόμου στην κοινωνία⁷.

Οι κύριες οικονομικές και κοινωνικές διαδικασίες, που δημιουργούν καινούργιες μορφές ανασφάλειας, αλλοτρίωσης και αποστέρησης και συμβάλλουν στο φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού, εμφανίζοντας αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων χωρών και των περιοχών τους ως προς την μορφή, την ποικιλία και την έκτασή τους, παρατηρήθηκε ότι είναι⁸:

Α) Η οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση και ανακατανομή των πόρων, η οποία, παρότι σε μεγάλο βαθμό ευνοεί ορισμένους, έχει δυσανάλογα αρνητικές επιπτώσεις και συνέπειες στους περισσότερους, που είναι γενικότερα οι πιο φτωχοί και ευάλωτοι.

Β) Η μετανάστευση προς τις διάφορες χώρες της κοινότητας, η οποία τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται με αυξανόμενους ρυθμούς, λόγω των πρόσφατων γεωπολιτικών εξελίξεων στην Ανατολική Ευρώπη.

Γ) Οι μεταβολές στη συνοχή των άτυπων διαπροσωπικών δικτύων (οικογένεια, φίλοι, γείτονες) τα οποία, εξαιτίας της αναδιάρθρωσης των οικογενειακών δομών, αντιλήψεων και αξιών, κατευθύνονται σε φαινόμενα ατομοκεντρισμού, που συνεπάγονται την ολοένα και μικρότερη στήριξη των ατόμων με κάποιου είδους ανάγκη.

Υπάρχουν κάποιοι παράγοντες που εμποδίζουν κάποια άτομα να συμμετέχουν στην κοινωνία. Ιδιαίτερα σημαντικοί θεωρούνται οι παρακάτω:

- Μακροχρόνια εξάρτηση από χαμηλό ή ανεπαρκές εισόδημα
- Απασχόληση χαμηλής ποιότητας ή έλλειψη μητρώου απασχόλησης
- Μακροχρόνια ανεργία

⁷ Σε όλες αυτές τις εκδοχές ο κοινωνικός αποκλεισμός παρουσιάζεται ως ένα πολυδιάστατο φαινόμενο. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. «Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός», εκδόσεις Εξάντας, σελ. 238-240

⁸ www.disabled.gr

- Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και αναλφαβητισμός
- ευάλωτο οικογενειακό περιβάλλον
- Αναπηρία
- Κακή υγεία
- Διαβίωση σε περιοχή με χαμηλή ποιότητα ζωής
- Επισφαλείς συνθήκες στέγασης και έλλειψη στέγης
- Μετανάστευση, εθνικότητα, ρατσισμός και διακριτική μεταχείριση

2. ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Οι πτυχές του κοινωνικού αποκλεισμού διακρίνονται με τα εξής κριτήρια:

- **Οικονομικό κριτήριο:** Αναφέρεται στο χαμηλό εισόδημα
- **Πολιτισμικό κριτήριο:** Αναφέρεται στη φυλετική διάκριση, δηλαδή αν είναι τσιγγάνοι, μουσουλμάνοι κτλ
- **Γεωγραφικό κριτήριο:** Αναφέρεται στα άτομα που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές
- **Ηλικιακό κριτήριο:** Αναφέρεται στα ηλικιωμένα άτομα

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η **κοινωνική ενσωμάτωση** εστιάζει όχι μόνο στις ανάγκες των αποκλεισμένων⁹ αλλά ασχολείται και με τις επιπτώσεις που μπορεί να υπάρχουν στην υπόλοιπη κοινωνία. Μπορεί να πάρει τη μορφή ενδιαφέροντος προς τους άλλους, όμως μπορεί να εμφανιστεί και ως ένας φόβος απέναντι στις συνέπειες του αποκλεισμού¹⁰.

⁹Οι κοινωνικά αποκλεισμένοι προσδιορίζονται ως μια ομάδα εκτός του «κύριου κορμού της κοινωνίας». Για περισσότερες πληροφορίες βλ. «Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός», εκδόσεις Εξάντας, σελ.225-228
Σύμφωνα με έρευνα του Ε.Κ.Κ.Ε. (Ελληνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών) και με βάση τα κριτήρια που έθεσε η Ε.Ε. το 58% των Ελλήνων είναι κοινωνικά αποκλεισμένο. Συγκεκριμένα ένας στους τέσσερις Έλληνες αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες και δυσκολεύεται στην εκπλήρωση των βασικών αναγκών. Ένας στους πέντε Έλληνες (20,3%) ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Το 11,3% δεν έχει επαρκή εκπαίδευση. Το 9,6% δεν έχει ποιότητα περιβάλλοντος στον τόπο διαμονής του. Το 8,4% ζει κάτω από δύσκολες οικογενειακές συνθήκες και χωρίς τη στήριξη του ευρύτερου οικείου περιβάλλοντος. Πρόκειται δηλαδή για διαλυμένες, πολύτεχνες οικογένειες, μοναχικούς ηλικιωμένους κ.τ.λ. για περισσότερες πληροφορίες βλ. εφημερίδα «Η Καθημερινή», Κυριακή 4/12/2005, αρχείο, άρθρο: «Κοινωνικά στερημένοι το 58% των Ελλήνων», website:www.kathimenni.gr

¹⁰ www.pulmanweb.org και www.icare.to

Στην Ελλάδα ο όρος «κοινωνική ενσωμάτωση» εμφανίζεται στον επιστημονικό και πολιτικό λόγο κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, δεν πρέπει όμως να συγχέεται με την κοινωνική ένταξη αφού δεν αναφέρεται μόνο στους πρόσφυγες και στους μετανάστες αλλά παρουσιάζεται ως απάντηση στο πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού μιας ευρύτερης κατηγορίας ατόμων ή ομάδων που βρίσκονται σε δυσχερή θέση όπως είναι οι αθίγγανοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι τοξικομανείς, οι μετανάστες κ.α.

Κυρίως στα τέλη της δεκαετίας του '90, οι δημόσιες πολιτικές αρχίζουν να προσανατολίζονται προς το θέμα της κοινωνικής ενσωμάτωσης αυτών των περιθωριοποιημένων ομάδων στα πλαίσια προγραμμάτων καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού και του ρατσισμού. Αυτές οι νέες αρχές βασίζονται κυρίως στις γενικές κατευθύνσεις και στα αιτήματα που εκφράζονται από τις αρμόδιες αρχές σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Μάρτιο του 2001 το Υπουργείο Εργασίας ανακοίνωσε την εγκαθίδρυση ενός Εθνικού Προγράμματος Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση το οποίο είχε τέσσερις στόχους:

- ❖ Να επιτραπεί σε όλους η πρόσβαση στην εργασία αλλά και σε πόρους, αγαθά, δικαιώματα, υπηρεσίες
- ❖ Να αποφευχθεί ο κίνδυνος του κοινωνικού αποκλεισμού μέσα από την αποφυγή καταστάσεων κρίσης, την ενίσχυση της οικογενειακής αλληλεγγύης κ.α.
- ❖ Να δοθεί η αναγκαία υποστήριξη στα ευάλωτα άτομα και ομάδες
- ❖ Να εμπλακούν στη δράση αυτή όλα τα ενδιαφερόμενα άτομα και φορείς και να ενταχθεί σε όλες τις σχετικές πολιτικές η διάσταση καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού

Όσον αφορά στο συντονισμό των πολιτικών επαγγελματικής ένταξης των ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, στην Ελλάδα κύριος φορέας είναι ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ), ο οποίος μέσα από το σχεδιασμό και την καθιέρωση συγκεκριμένων προγραμμάτων και μέτρων εστιάζει τόσο στην επαγγελματική ένταξη, μέσω της επιδότησης των επιχειρήσεων, προκειμένου να προσλάβουν άτομα που ανήκουν σε αυτές τις ομάδες όσο και στο σχεδιασμό και στην εγκαθίδρυση

προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και μαθητείας προς όφελος αυτών των ατόμων.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

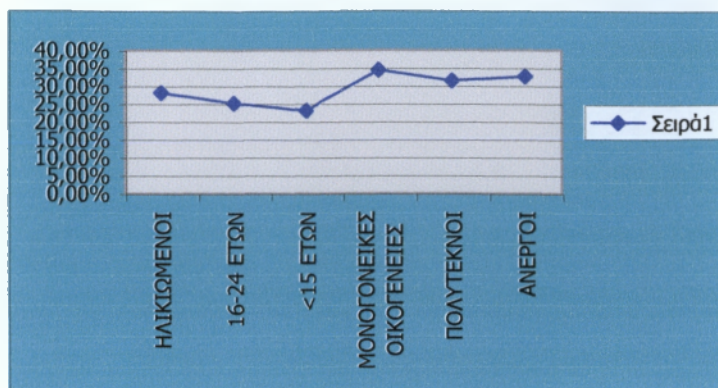
1. ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ - ΟΡΙΣΜΟΣ

Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες νοούνται οι πληθυσμιακές ομάδες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες και σύνθετες δυσκολίες στην εύρεση εργασίας και στην συμμετοχή τους στα κοινωνικά δρώμενα. Τέτοιες ομάδες είναι:

1. Μακροχρόνια άνεργοι
2. Ηλικιωμένοι με χαμηλό εισόδημα
3. Άστεγοι
4. Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
5. Μετανάστες - Παλινοστούντες
6. Μονογονεϊκές οικογένειες
7. Χρήστες ναρκωτικών ουσιών
8. Τσιγγάνοι
9. Αποφυλακισμένοι

Σήμερα στην Ελλάδα μεγάλο κίνδυνο περιθωριοποίησης αντιμετωπίζει το 28,1% των ηλικιωμένων, το 25,2% των νέων 16-24 ετών, το 23,1% των παιδιών έως 15 ετών, το 34,5% των μονογονεϊκών οικογενειών, το 31,5% των πολυτέκνων, το 32,7% των ανέργων, καθώς και άλλες κατηγορίες του ελληνικού πληθυσμού¹¹ (**Σχεδιάγραμμα 1**). Τα άτομα αυτά κινδυνεύουν να συναντήσουν εμπόδια στον καθημερινό τους αγώνα για διαβίωση αλλά και στην κάλυψη των αναγκών τους σε εκπαίδευση, υγεία, προσωπική ανάπτυξη και κοινωνικές σχέσεις.

¹¹ Ανακοίνωση Ερυθρού Σταυρού



ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1¹²

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

2.1 ΑΝΕΡΓΟΙ

Από τις τελευταίες μελέτες που έγιναν στη χώρα μας διαπιστώθηκε σημαντική αύξηση των ανέργων. Κατά μέσο όρο το 2005 το ποσοστό ανεργίας ήταν 9,9% έναντι 10,5% του 2004. Το σύνολο των ανέργων ανέρχεται σε 470.888 εκ των οποίων το 39,7% αναζητά αποκλειστικά εργασία με πλήρη απασχόληση, ενώ το 86,2% δηλώνει ότι είναι διατεθειμένο να εργαστεί είτε με πλήρη είτε - στην ανάγκη - και με μερική απασχόληση.

Σημειώνεται ότι το ποσοστό των "νέων ανέργων" δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση ανέρχεται στο 40,7% του συνόλου τους, ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι (πάνω από 12 μήνες) αποτελούν το 55,8% του συνόλου των ανέργων. Δεδομένου ότι το επίδομα ανεργίας στην Ελλάδα, το οποίο είναι το χαμηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση των «15», χορηγείται μόνο για 12 μήνες (και όχι από όλα τα ταμεία ασφάλισης), είναι προφανές ότι αποκλείονται από αυτό οι μακροχρόνιοι άνεργοι¹³. Μετά το 12μηνο το μόνο επίδομα που υπάρχει είναι το «επίδομα μακροχρονίως ανέργων», η χορήγηση του οποίου περιορίζεται σε 12 μήνες με δυνατότητα ανανέωσης. Πρόκειται όμως για επίδομα το οποίο δεν αφορά όλους του μακροχρόνια ανέργους αλλά μόνο όσους πληρούν μια σειρά

¹² Ανακοίνωση Ερυθρού Σταυρού

¹³ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥΕ)

προϋποθέσεων (ελληνική υπηκοότητα, χαμηλό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα μέχρι 5000 ευρώ, ασφάλιση κατά της ανεργίας, ηλικία άνω των 45 ετών).

Επίσης σε ό,τι αφορά τη διάρθρωση της ανεργίας, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στους νέους ηλικίας 15-29 ετών. Στις ηλικίες αυτές το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 19,1%, ενώ ειδικά για τις νέες γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει στο 26,6% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Οι Δήμοι όλης της χώρας προέβησαν σε μια σημαντική προσπάθεια για την αντιμετώπιση της ανεργίας: «Οι Δήμαρχοι θα μπορούν να βρίσκουν δουλειά στους άνεργους δημότες τους».

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα μπορούν να συστήσουν 'Γραφεία Διασύνδεσης Προσφοράς και Ζήτησης Εργασίας'. Με την πρόβλεψη αυτή, οι 1.033 Δήμοι και Κοινότητες της χώρας μπορούν να αποκτήσουν ουσιαστικό ρόλο στην αντιμετώπιση του υψηλού δείκτη ανεργίας. Η σύσταση των γραφείων αυτών προβλέπεται στο άρθρο 85 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Ο τίτλος που θα έχουν θα είναι: 'Τοπικά Παρατηρητήρια Απασχόλησης, Γραφεία Διασύνδεσης Προσφοράς και Ζήτησης Εργασίας'. Ο ρόλος τους θα είναι συμβουλευτικός και γνωμοδοτικός ενώ θα έχουν ως αποστολή τους την καταγραφή και απορρόφηση του εργατικού δυναμικού σε τοπικό επίπεδο.

Η συγκρότηση και λειτουργία τους θα γίνεται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων των Παρατηρητηρίων Απασχόλησης θα μπορούν να είναι αιρετοί, Δημοτικοί Σύμβουλοι ακόμα και κάτοικοι, οι οποίοι επιθυμούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας.

Στον Κώδικα προβλέπεται ότι το σύστημα αυτό, το οποίο θα αναπτυχθεί σε κάθε Δήμο, θα πρέπει να είναι ανοικτό και να συνεργάζεται με τα κατά τόπους γραφεία του ΟΑΕΔ, τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης καθώς και με όλους τους αρμόδιους φορείς¹⁴.

¹⁴ Εφημερίδα: «Ο Κόσμος του Επενδυτή», Παρασκευή 30 Δεκεμβρίου 2005 -Κυριακή 1 Ιανουαρίου 2006, Έτος 4, Αριθμός Φύλλου 163, σελ. 21

Στον επόμενο πίνακα καταγράφονται ο οικονομικά ενεργός αλλά και μη ενεργός πληθυσμός στο σύνολο του πληθυσμού της Ελλάδας (**Πίνακας 1**).

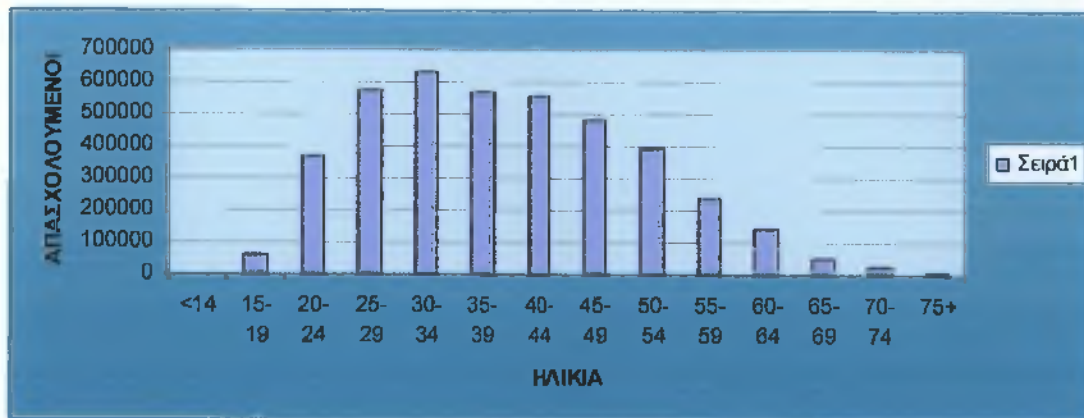
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ¹⁵

ΗΛΙΚΙΑ	Οικονομικώς ενεργοί				Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο πληθυσμού	Απασχολούμενοι	Άνεργοι		
			Σύνολο άνεργου πληθυσμού	Από αυτούς "νέοι"	
1	2	3	4	5	
	4.615.470	4.102.091	513.379	247.395	5.244.123
10-14	5.341 (0.12%)	142 (0.003%)	5.199 (1.01%)	5.178 (2.09%)	581.054 (11.08%)
15-19	114.708 (2.49%)	63.002 (1.53%)	51.706 (10.07%)	45.206 (18.27%)	611.466 (11.66%)
20-24	497.682 (10.78%)	370.500 (9.03%)	127.182 (24.77%)	95.086 (38.43%)	337.781 (6.44%)
25-29	668.813 (14.49%)	572.401 (13.95%)	96.412 (18.77%)	54.439 (22.00%)	178.614 (3.40%)
30-34	694.944 (15.06%)	629.104 (15.33%)	65.840 (12.82%)	25.347 (10.25%)	174.988 (3.33%)
35-39	615.912 (13.34%)	569.853 (13.89%)	46.059 (8.97%)	13.212 (5.34%)	167.501 (3.19%)
40-44	592.084 (12.82%)	556.517 (13.56%)	35.567 (6.92%)	4.810 (1.94%)	189.859 (3.62%)
45-49	509.308 (11.03%)	479.487 (11.68%)	29.821 (5.80%)	2.584 (1.04%)	204.667 (3.90%)
50-54	422.187 (9.15%)	394.051 (9.60%)	28.136 (5.48%)	1.533 (0.62%)	265.162 (5.05%)
55-59	261.424 (5.66%)	240.259 (8.29%)	21.165 (4.12%)	0	298.791 (5.69%)
60-64	152.052 (3.29%)	145.760 (3.55%)	6.292 (1.22%)	0	488.022 (9.30%)
65-69	52.654 (1.14%)	52.654 (1.28%)	0	0	570.591 (10.88%)
70-74	25.090 (0.54%)	25.090 (0.6%)	0	0	519.928 (9.91%)
75+	3.271 (0.007%)	3.271 (0.07%)	0	0	655.699 (12.50%)

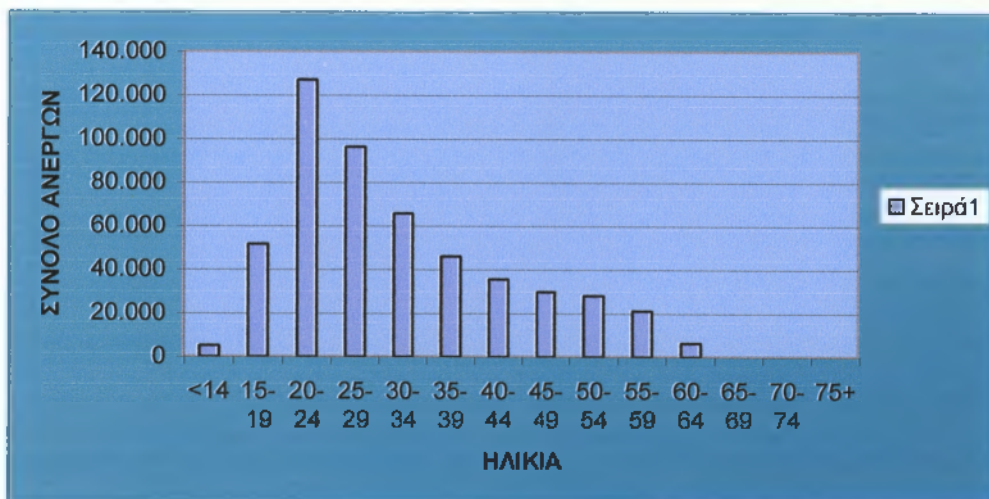
ΠΙΝΑΚΑΣ 1

¹⁵ ΕΣΥΕ: Απογραφή πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001

Τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα σε γραφήματα:

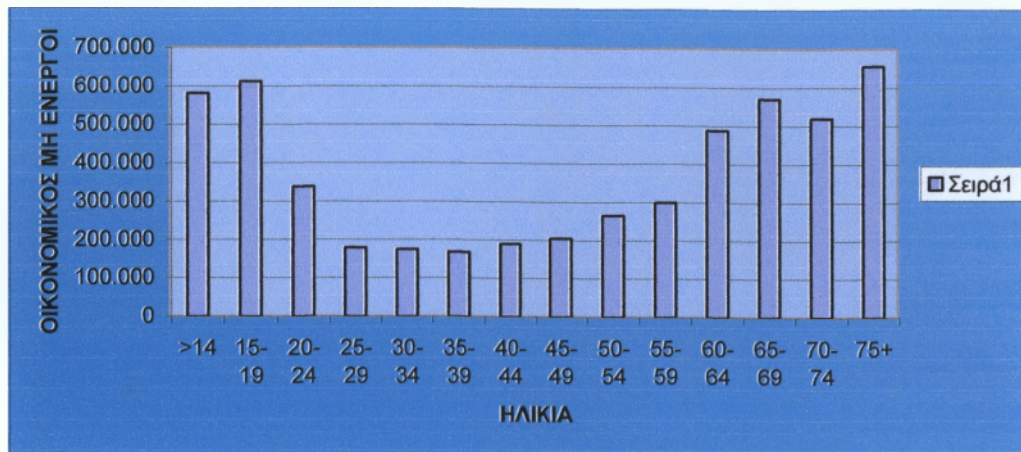


ΓΡΑΦΗΜΑ 1¹⁶



ΓΡΑΦΗΜΑ 2¹⁵

¹⁶ ΕΣΥΕ: Απογραφή πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001



ΓΡΑΦΗΜΑ 3¹⁷

2.2 ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ

Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται τα άτομα τα οποία έχουν συνταξιοδοτηθεί από την εργασία τους και που αρχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα με την υγεία τους όπως και οικονομικά προβλήματα, και από ένα σημείο και μετά οι περισσότεροι από αυτούς δεν είναι σε θέση να αυτοσυντηρηθούν και επομένως έχουν την ανάγκη φροντίδας άλλων ανθρώπων.

2.3 ΑΣΤΕΓΟΙ

Οι άστεγοι αποτελούν μια από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες που στην Ελλάδα αριθμούν περίπου 17.000¹⁸ άτομα, εκ των οποίων περίπου 11.000 ζουν στην Αθήνα σύμφωνα με πρόσφατο δημοσίευμα της εφημερίδας 'Καθημερινή'¹⁹.

Από το συνολικό αριθμό των αστέγων περίπου 1.000 Έλληνες δε διαθέτουν κανένα κατάλυμα, 280 φιλοξενούνται σε κρατικούς και δημοτικούς ξενώνες, 2.000 από μη κυβερνητικές οργανώσεις, 500 διαμένουν σε οικοτροφεία, 2.000 έχουν 'καταλάβει' κτίρια και καταλύματα, 3.000 βρίσκονται

¹⁷ ΕΣΥΕ: Απογραφή πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001

¹⁸ www.Kathimerini.gr, αρχείο: 4/12/2005, άρθρο: «Οι άστεγοι έγιναν 17.000»

¹⁹ www.Kathimerini.gr, αρχείο: 31/01/2006, άρθρο: «11.000 άστεγοι στην Αθήνα»

σε διάφορα ιδρύματα και άσυλα ενώ 8.000 είναι μετανάστες και αιτούντες για άσυλο.

Ακόμα, τα άτομα αυτά δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε συγκεκριμένες υπηρεσίες και αγαθά. Επηρεάζονται από μια πλειάδα περιορισμών και μειονεκτημάτων συμπεριλαμβανομένων του αναφαλβητισμού, ασθενειών, κοινωνικής απομόνωσης, έλλειψη ιδιωτικής στέγης και βασικών αγαθών διαβίωσης.

2.4 ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΑμΕΑ)

Εδώ και πάρα πολλά χρόνια παρατηρείται έντονα το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού για τα ΑμΕΑ.

Σύμφωνα με το αρ. 32 του Ν. 1566/85 ως άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρούνται όσοι «πάσχουν από ειδικές ανεπάρκειες ή δυσλειτουργίες, οφειλόμενες σε φυσικούς, διανοητικούς ή κοινωνικούς παράγοντες σε τέτοιο βαθμό που είναι πολύ δύσκολο γι' αυτούς να συμμετάσχουν στη γενική και επαγγελματική κατάρτιση, να εξεύρουν εργασία ή να έχουν πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία».

Τα άτομα αυτά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

- Με κινητικές δυσκολίες
- Με ψυχολογικά προβλήματα

Ο διαχωρισμός αυτός γίνεται για το λόγο του ότι τα άτομα με κινητικά προβλήματα μπορούν να θεραπευτούν ενώ τα άτομα με διανοητική καθυστέρηση αδυνατούν.

Στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες συγκαταλέγονται και άτομα με προσωρινές αναπηρίες, για παράδειγμα μετά από ατύχημα, καθώς επίσης και με αναπηρίες λόγω ηλικίας²⁰.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες παρά τη συνταγματική κατοχύρωση δεν έχουν πρόσβαση και δικαιώματα στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην πρόληψη της αναπηρίας και στην πρόσβαση σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής. Σήμερα στην εκπαιδευτική διαδικασία συμμετέχει ένας μαθητής με ειδικές ανάγκες σε σύνολο δέκα μαθητών. Η ειδική αγωγή

²⁰ www.pulmanweb.org

συρρικνώνεται με το κλείσιμο των ειδικών σχολείων ενώ τα κέντρα διάγνωσης, αξιολόγησης και υποστήριξης ατόμων με ειδικές ανάγκες υπολειπουργούν. Η ανεργία στον ευαίσθητο αυτό τομέα είναι έξι φορές υψηλότερη σε σχέση με τη μέση ανεργία και η προσβασιμότητα των αναπήρων στους τομείς της καθημερινής ζωής αποτελεί ακόμα μεγάλο ζητούμενο²¹. Επίσης, χιλιάδες άτομα που χρίζουν φυσικής αποκατάστασης δεν βρίσκουν δημόσιο κέντρο αποκατάστασης γιατί είναι ελάχιστες οι κλίνες.

2.5 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ

Η εθνική, γλωσσική και πολιτιστική - θρησκευτική σύνθεση των διαφόρων χωρών του κόσμου ποικίλει και αυτή η ποικιλία συνίσταται στην ύπαρξη²²:

- Μειονοτήτων μεταναστών: Σε αυτήν την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται μόνιμοι «άποικοι» που έχουν τη δική τους γλώσσα, τη δική τους θρησκεία και το δικό τους πολιτισμό.
- Ατόμων αιτούντων για άσυλο, προσφύγων και ατόμων με προσωρινή άδεια παραμονής.
- Μεταναστών εργαζομένων: Σε αυτήν την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται οι προσωρινοί εργαζόμενοι μετανάστες και τα προστατευόμενα μέλη της οικογενείας τους. Είναι οι μετανάστες που δε σκοπεύουν να μείνουν μόνιμα στη χώρα, παρόλο που μπορεί τελικά να γίνουν μόνιμοι κάτοικοι.
- Εθνικών μειονοτήτων: Αυτές είναι ντόπιες, εγκατεστημένες από πολύ παλιά, ομάδες με υφιστάμενη επί μακρόν και πολύ ευδιάκριτη εθνική και γλωσσική, πολιτιστική ταυτότητα ξεχωριστή από αυτήν της πλειοψηφίας. Μπορεί να χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα της χώρας τους όπως οι Πομάκοι της Θράκης ή να έχουν στην ουσία υιοθετήσει την επίσημη γλώσσα της χώρας στην οποία διαμένουν.

²¹ Σύμφωνα με το μέτρο 2.8 «Ενθάρρυνση Επιχειρηματικότητας Ομάδων Πληθυσμού» του Επιχειρησιακού προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» (Επ.Αν.) Περιλαμβάνει εκτός των άλλων το πρόγραμμα «Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας Ατόμων με αναπηρίες» (2.8.3). Στο συγκεκριμένο μέτρο εντάσσονται επίσης τα προγράμματα «Νεανική Επιχειρηματικότητα» και «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα». Στο πρόγραμμα ενίσχυσης επιχειρηματικότητας Ατόμων με Αναπηρίες μπορούν να συμμετέχουν άτομα με αναπηρία, άντρες και γυναίκες που είναι άτομα με μόνιμες βλάβες, ανικανότητα και αναπηρίες. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. εφημερίδα «Η Καθημερινή», Σάββατο 17/12/2005, αρχείο, άρθρο: «Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας Ατόμων με Αναπηρίες», website: www.kathimerini.gr

²² www.ifla.org

- Παλιννοστούντων και ντόπιων, η ομιλία των οποίων βασίζεται σε τοπικές διαλέκτους. Οι παλιννοστούντες είναι μια ομάδα ατόμων που με την επιστροφή τους στην πατρίδα τους φέρνουν μαζί τους γλωσσικά ιδιώματα και πολιτιστικά στοιχεία από τις χώρες στις οποίες έζησαν.

Κατά την πρόσφατη περίοδο έχει παρατηρηθεί διεθνώς σημαντική αύξηση των πληθυσμιακών μετακινήσεων. Το κύμα μετανάστευσης, το οποίο σημειώνεται την τελευταία δεκαετία, δεν περιορίζεται μόνο στις δυτικοευρωπαϊκές βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) αλλά έχει ως αποδέκτες και άλλες χώρες της Νότιας Ευρώπης όπως είναι η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία.

Σύμφωνα με στοιχεία του 2003 από το Υπουργείο Εσωτερικών και την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, οι μετανάστες στην Ελλάδα προέρχονται από τις Βαλκανικές χώρες, χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης, Ινδία, Συρία, Ιράκ, Αίγυπτο, Πακιστάν, Φιλιππίνες κτλ (**Πίνακας 2**). Το κυριότερο χαρακτηριστικό των μεταναστών είναι ότι σε μεγάλο βαθμό είναι λαθρομετανάστες ή παράνομοι μετανάστες. Παράλληλα, εντοπίζεται ένας σημαντικός αριθμός προσφύγων και μεταναστών Ελληνικής καταγωγής που έρχονται στην Ελλάδα από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και από την Αλβανία. Στον **Πίνακα 3** αναφέρεται η οικογενειακή κατάσταση των μεταναστών που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα για εργασία.

Περίπου 150.000 παλιννοστήσαντες ομογενείς που έχουν έρθει στη χώρα μας τα τελευταία 15 χρόνια από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ διαβιούν σε συνοικισμούς χωρίς υποδομές. Αντιμετωπίζουν προβλήματα ένταξής τους στην αγορά εργασίας, δεν αξιοποιούνται οι γνώσεις και οι εμπειρίες τους που είχαν αποκτήσει από τις χώρες προέλευσής τους, παρά την ύπαρξη του Ν.2790/2000.

Οι τρόποι με τους οποίους αντιμετωπίζονται οι μετανάστες-παλιννοστούντες στην Ελλάδα φανερώνουν έντονες τάσεις κοινωνικού αποκλεισμού. Έχουν προβλήματα στέγασης, ζουν σε ανθυγιεινούς χώρους, απομονωμένοι εξαιτίας της γλώσσας. Η δυνατότητα νόμιμης εργασίας, η άδεια εξασκήσεως επαγγέλματος και η ιατροφαρμακευτική και ασφαλιστική κάλυψη

απουσιάζουν από το μεγαλύτερο αριθμό μεταναστών - παλιννοστούντων στην Ελλάδα.

ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΥΛΛΟ²³

ΕΣΡΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	% ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΠΟΥ ΔΕ ΔΙΑΘΕΛΑΝ ΦΥΛΛΟ
ΑΛΒΑΝΙΑ	241561	65,0	195262	41025	5274
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	25168	6,8	10494	14108	566
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	16954	4,6	11444	5137	373
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	10933	2,9	10432	51	450
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	9821	2,6	1882	7721	218
ΠΟΛΩΝΙΑ	8631	2,3	4764	3718	149
ΓΕΩΡΓΙΑ	7548	2,0	2741	4655	152
ΙΝΔΙΑ	6405	1,7	6068	103	234
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	6231	1,7	5704	347	180
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	5383	1,4	904	4361	118
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	4396	1,2	1138	3160	98
ΣΥΡΙΑ	3434	0,9	3148	158	128
ΡΩΣΙΑ	3139	0,8	757	2301	81
ΜΙΣΣΙΛΑΝΤΙΣ	3024	0,8	2890	25	109
ΙΡΑΚ	2833	0,8	2365	416	52
ΑΡΜΕΝΙΑ	2734	0,7	1354	1304	76
ΠΟΥΓΝΟΒΛΑΒΙΑ	2335	0,6	1282	1007	46
ΝΙΓΗΡΙΑ	1746	0,5	1357	350	39
ΑΙΘΙΟΠΙΑ	931	0,2	261	636	34
ΣΥΝΟΛΟ	371641				

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

²³ Υπουργείο Εσωτερικών και ΕΣΥΕ, 2003

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΠΟΥ ΔΗΛΩΣΑΝ ΟΤΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ²⁴

	Αμφοτέρων των φύλων					
	Σύνολο	Άγαμοι	Έγγαμοι	Χήροι	Διαζευγμένοι	Σε διάσταση
	1	2	3	4	5	6
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	413.241	144.841	231.052	14.580	16.140	6.628
Με οικογένεια	249.085	58.676	177.773	5.936	5.596	1.104
Χωρίς οικογένεια	164.156	86.165	53.279	8.644	10.544	5.524
α. ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	324.966	109.278	183.519	12.527	13.882	5.760
Με οικογένεια	201.500	46.812	143.865	5.124	4.791	908
Χωρίς οικογένεια	123.466	62.466	39.654	7.403	9.091	4.852
β. ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	88.275	35.563	47.533	2.053	2.258	868
Με οικογένεια	47.585	11.864	33.908	812	805	196
Χωρίς οικογένεια	40.690	23.699	13.625	1.241	1.453	672

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

2.6 ΜΟΝΟΓΟΝΕΙΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες παρατηρείται αύξηση των μονογονεϊκών οικογενειών όπου ο ένας από τους δύο γονείς έχει επικφορτιστεί με την ευθύνη της ανατροφής των παιδιών. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε πολλές αιτίες όπως είναι η αύξηση του αριθμού των διαζυγίων, η γέννηση παιδιών εκτός γάμου καθώς και η χηρεία.

Μονογονεϊκή οικογένεια είναι η οικογένεια στην οποία ένας γονιός χωρίς σύντροφο ή σύζυγο, αλλά ίσως με άλλα άτομα (παππούς, γιαγιά) ζει με ένα τουλάχιστον παιδί εξαρτώμενο από αυτόν.

Σύμφωνα με στοιχεία από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις

²⁴ ΕΣΥΕ: Απογραφή πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001

αρχές της δεκαετίας του '90, οι περισσότεροι γονείς είναι διαζευγμένοι²⁵ και οι λιγότεροι ανύπαντροι. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Ελλάδα παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό εκτός γάμου γεννήσεων, μόλις το 3%²⁶. Στην Ελλάδα ωστόσο δεν υπάρχουν σχετικές έρευνες που να επιτρέπουν να διερευνήσουμε τη δυναμική των μονογονεϊκών οικογενειών με αρχηγό τον άντρα.

Οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες αφορούν στον τρόπο διαβίωσής τους διότι αφενός εργάζεται μόνο ένας γονιός και αφετέρου τα χρήματα δεν αρκούν για να ζήσουν.

Ο αριθμός των οικογενειών αυτών ολοένα και αυξάνεται αλλά και περισσότερες μορφές μονογονεϊκής οικογένειας γίνονται όλο και περισσότερο αποδεκτές από το κοινωνικό σύνολο. Αυτονόητο είναι λοιπόν ότι προβλέπεται στο μέλλον αύξηση της ζήτησης των δομών που θα καλύπτουν τις ανάγκες τους.

Η καθυστέρηση στην ανάπτυξη αντίστοιχων υπηρεσιών στην Ελλάδα οφείλεται σε πολλούς παράγοντες όπως πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί που επηρέασαν αρνητικά κάθε προσπάθεια. Επίσης, οφείλεται στην ανυπαρξία ομάδων πίεσης όπως γονεϊκό κίνημα για την ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων για τις γυναίκες και για τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, στην απουσία συγκροτημένης πολιτικής για την οικογένεια καθώς και εκπαιδευτικής πολιτικής για τη στελέχωση νέων δομών.

Στη χώρα διαβιούν 351.177 μονογονεϊκές οικογένειες. Εκείνες με επικεφαλής τη μητέρα είναι 292.485 και εκείνες με επικεφαλής τον πατέρα είναι 58.692. Οι μονογονεϊκές οικογένειες ανέρχονται στο 21,9% του συνολικού αριθμού των οικογενειών με παιδιά. Από αυτές, το 18,25% αφορά μόνες μητέρες και το 3,65% μόνους πατέρες²⁷ (**Σχεδιάγραμμα 2**).

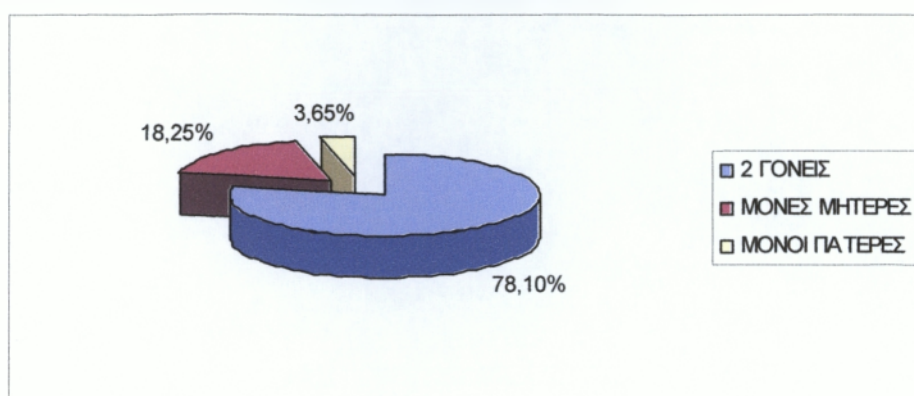
Εξετάζοντας τη σύνθεσή τους κατά αριθμό παιδιών, προκύπτει ότι οι 22.826 έχουν ένα παιδί, οι 14.462 έχουν δύο παιδιά και οι 4.079 έχουν τρία παιδιά και άνω. Ο κίνδυνος της φτώχειας λοιπόν, αυξάνεται γραμμικά: στις μονογονεϊκές με ένα παιδί ανέρχεται στο 27,1%, με δύο παιδιά στο 37,8% και

²⁵ Τα τελευταία 30 χρόνια έχει τετραπλασιαστεί ο αριθμός των διαζυγίων γάμου. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. εφημερίδα «Η Καθημερινή», Κυριακή 23/10/2005, αρχείο, άρθρο: «Μονογονεϊκές το 22% των οικογενειών», website: www.kathimerini.gr

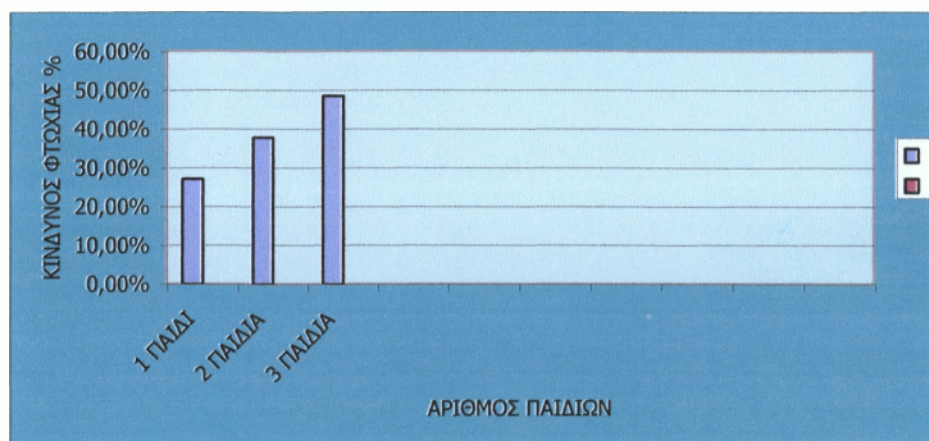
²⁶ Πηγή Eurostat, Δημογραφικές Στατιστικές 1995

²⁷ ΕΣΥΕ: Απογραφή πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001

από τρία παιδιά και πάνω σε 48,5%²⁸ (Γράφημα 4).



ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2



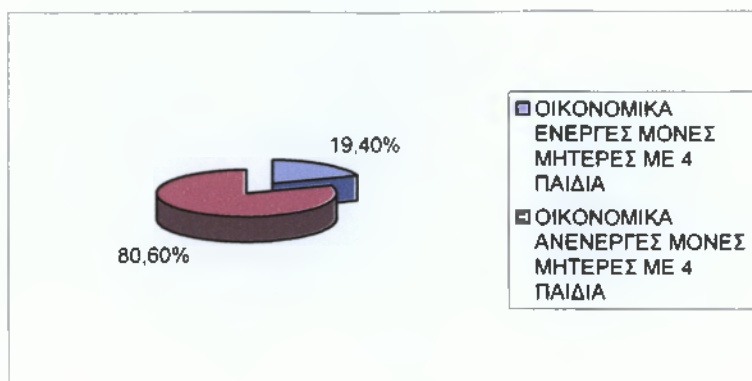
ΓΡΑΦΗΜΑ 4

Αντιθέτως, στις οικογένειες με δύο γονείς μόλις το 14,5% των ζευγαριών με ένα παιδί κινδυνεύει από φτώχεια και το 15,9% των ζευγαριών με δύο παιδιά.

Στην Ελλάδα, το 91% των μόνων γονέων είναι γυναίκες. Το 73% είναι 25-49 ετών και το 23% 50-64 ετών. Το 1971 είχαμε 0,4 διαζύγια ανά 1.000 άτομα και το 2001 1,1 διαζύγια. Το 1971 το ποσοστό γεννήσεων εκτός γάμου ανερχόταν στο 1,1% και το 2000 έφθασε το 4%²⁵.

Από τις μόνες μητέρες, οικονομικά ενεργό είναι μόνο το 44,4% ενώ το 55,6% είναι ανενεργό. Αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση μόνων μητέρων με τέσσερα παιδιά, όπου το 80,6% είναι οικονομικά ανενεργές¹⁷ (Σχεδιάγραμμα 3).

²⁸ ΕΣΥΕ: Απογραφή πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001



ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

2.7 ΧΡΗΣΤΕΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Η τοξικοεξάρτηση ως κοινωνικό φαινόμενο απασχολεί τα τελευταία χρόνια την Ε.Ε. Μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, καταβάλλεται προσπάθεια να συγκεντρώνονται πληροφορίες για τα ναρκωτικά από όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες.

Στην Ελλάδα, η έρευνα για τις εξαρτησιογώνες ουσίες διεξάγεται από διάφορους φορείς όπως πανεπιστημιακές σχολές, κοινωνικούς και θεραπευτικούς φορείς καθώς και φορείς υγείας²⁹. Οι χρήστες ναρκωτικών ουσιών³⁰ εκτιμάται ότι φτάνουν τους 80.000 στις ηλικίες από 5 έως 64 ετών³¹.

Οι λόγοι που συμβάλλουν περισσότερο στη χρήση εξαρτησιογώνων ουσιών είναι οι ακόλουθοι³²:

- ❖ Κοινωνικοί
- ❖ Οικογενειακοί
- ❖ Ατομικοί
- ❖ Οικονομικοί
- ❖ Άλλοι

²⁹ Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά

³⁰ Εκτιμάται ότι μόνο το 1% των ναρκομανών καταφεύγει στις θεραπευτικές κοινότητες, των οποίων τα αποτελέσματα είναι απογοητευτικά. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. www.jesuslovesyou.gr/society/drugs2.htm

³¹ Πηγή: ΕΣΥΕ, στοιχεία 2004

³² Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001

Το πρώτο θεραπευτικό πρόγραμμα που απευθυνόταν στους Έλληνες πολίτες άρχισε να λειτουργεί το 1997 στα πλαίσια της Μονάδας Απεξάρτησης Τοξικομανών «18 και Άνω» του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής (Ψ.Ν.Α).

Με την απεξάρτηση των ατόμων από τις ναρκωτικές ουσίες ασχολούνται η ΙΘΑΚΗ που ιδρύθηκε το 1983 και αποτελεί την πρώτη οργανωμένη προσπάθεια στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης καθώς και ο Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ) που ιδρύθηκε με το Νόμο 2161/93 ο οποίος ψηφίστηκε από το σύνολο του Κοινοβουλευτικού Σώματος και η λειτουργία του ξεκίνησε το 1995. Είναι ένα αυτοδιοικούμενο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που τελεί υπό την εποπτεία του υπουργείου Υγείας και Αλληλεγγύης.

2.8 ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ

Ο ακριβής αριθμός των τσιγγάνων στην Ελλάδα είναι άγνωστος εξαιτίας της συνεχούς αύξησή τους. Υπολογίζεται ότι είναι περίπου 250.000 άτομα³³.

Οι τσιγγάνοι απέκτησαν την Ελληνική υπηκοότητα το 1955. Η λέξη «αθίγγανος» προέρχεται από το 'α' στερητικό και το αρχαιοελληνικό ρήμα θιγγάνω (αγγίζω, ψηλαφώ) ακριβώς επειδή οι τσιγγάνοι μετακινούνταν πολύ συχνά με αποτέλεσμα να μη μπορούν να τους γνωρίσουν οι ντόπιοι. Άλλη μια εκδοχή της προέλευσης του ονόματός τους είναι ότι «αθίγγανοι» ονομάζονταν οι κατώτερης τάξεως παρίες ή εντελώς εκτός αιρετικής κάστας του μανιχαϊσμού άνθρωποι (untouchables), προερχόμενοι από τη Φρυγία και που, μετοικώντας στο Βυζάντιο, ταυτίστηκαν, εσφαλμένα, με τους Τσιγγάνους. Η λέξη επικράτησε σταδιακά από τα τέλη του 4ου αιώνα μέχρι τις αρχές του 5ου αιώνα μ.Χ. Ο χαρακτηρισμός «ατσιγγάνοι» προέρχεται από το νεολογισμό της λέξης «αθίγγανοι» του 14ου αιώνα. Στη βυζαντινή εποχή, ακριβώς επειδή έρχονταν από την Αίγυπτο, εκτός από αιγύπτιοι, αποκαλούνταν και γύφτοι

³³ Κατά την εκτίμηση του δικτύου ROM. Ο αριθμός αυτός αμφισβητείται από άλλες πλευρές δεδομένου ότι δεν υπάρχει σχετική επίσημη απογραφή ούτε σε εθνική αλλά ούτε σε τοπική κλίμακα αλλά και λόγω αστικοδημοτικών εκκρεμοτήτων των Ρομά. Το Ελληνικό παρατηρητήριο Ελσίνκι λ.χ. αναφέρεται σε 300.000 - 350.000 ενώ η κυβέρνηση πιστεύει ότι είναι γύρω στους 200.000 ή λιγότεροι.

(αγγλικό: gypsies). Η αγγλική λέξη «gypsy» προέρχεται από το Egypt, όπως και η ισπανική λέξη gitano (στα ισπανικά ο Αιγύπτιος είναι «egitano»)³⁴.

Πλέον είναι γνωστή η ψευδοεπιστημονική θεωρία για την μακρινή καταγωγή των Τσιγγάνων. Άλλοτε από την Αίγυπτο, την Παλαιστίνη, την Αρχαία Ελλάδα, την Βοημία και άλλοτε από τις Ινδίες³⁵. Η γλώσσα τους αποτελείται από διάφορες διαλέκτους όπως γερμανικά, ιταλικά, αμερικάνικα, αγγλικά, ινδικά κτλ³⁶. Οι Έλληνες Τσιγγάνοι παρότι μιλώντας στα Ελληνικά χρησιμοποιούν την ίδια λέξη «φυλή», στη γλώσσα τους έχουν μια διαφορετική ορολογία. Δεν αυτοονομάζονται τσιγγάνικες «φυλές» αλλά «μινλέτια»³⁷.

Οι τσιγγάνοι σήμερα είναι διασκορπισμένοι σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των τσιγγάνων είναι εγκατεστημένο στη Βόρειο Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στη Θεσσαλία, στη Δυτική Αττική, στην Αθήνα, στην Αιτωλοαρκανανία και στην Ήπειρο.

Οι τσιγγάνοι έχουν τη δική τους γλώσσα και τα δικά τους ήθη και έθιμα. Το όνομα της φυλής τους προέρχεται από:

- Τη χώρα καταγωγής τους
- Τη γλώσσα τους
- Τη θρησκεία τους
- Τη γενεαλογική καταγωγή τους
- Την επαγγελματική τους απασχόληση
- Το βαθμό ένταξή τους στην τοπική κοινωνία

Επίσης οι τσιγγάνοι διακρίνονται σε:

- Μόνιμα εγκατεστημένους

³⁴ www.typos.com.cy

³⁵ Η απόδοση εξωτικής καταγωγής στους Τσιγγάνους έχει μεγάλη και ενδιαφέρουσα ιστορία. Ανάλογα με τις φαντασιώσεις τις εκάστοτε κοινωνίας οι Τσιγγάνοι υπήρξαν χαμένοι σταυροφόροι, περιπλανώμενοι ιππότες, αιρετικοί προσκυνητές, Σαρακηνοί, πληθυσμιακά υπολείμματα διαφόρων πολέμων κτλ. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Αλίκη Βαξεβάνογλου, «Έλληνες Τσιγγάνοι Περιθωριακοί και Οικογενειάρχες», εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ. 33-36

³⁶ Από συνέντευξη της κυρίας Σοφίας και της κυρίας Ελευθερίας στην Α.Βαξεβάνογλου, 19/1/1998. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Αλίκη Βαξεβάνογλου, «Έλληνες Τσιγγάνοι Περιθωριακοί και Οικογενειάρχες», εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ.34

³⁷ Τουρκική λέξη που στο Οθωμανικό διοικητικό λεξιλόγιο του 19^{ου} αιώνα δήλωνε την αναγνωρισμένη από το κράτος Θρησκευτική Κοινότητα η οποία τελεί υπό την πνευματική δικαιοδοσία ενός θρησκευτικού αρχηγού. Στα τσιγγάνικα η έννοια του όρου μινλέτι συνήθως προσδιορίζει την ονομασία των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων («τσιλιγκιρίδες» δηλαδή κλειδαράδες) ή την γεωγραφική τους προέλευση («Σταμπούλια» δηλαδή Κωνσταντινουπολίτες). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Α. Βαξεβάνογλου, «Έλληνες Τσιγγάνοι Περιθωριακοί και Οικογενειάρχες», εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ.39-40

- Μη εγκατεστημένους (οι οποίοι έχουν σπίτια ή παραπήγματα που τα ενοικιάζουν αλλά κάποια μέλη της οικογένειας, λόγω της εργασίας τους, μετακινούνται)
- Νομάδες ή Σκηνίτες, οι οποίοι δεν έχουν μόνιμη κατοικία επειδή μετακινούνται για επαγγελματικούς λόγους
- Πλήρως εγκατεστημένοι, οι οποίοι μετά από πολλά χρόνια πολιτισμικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης, έχουν χάσει την τσιγγάνικη ταυτότητά τους

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε δύο βασικά χαρακτηριστικά των Τσιγγάνων³⁸, ότι είναι μεν περιθωριακοί όσον αφορά την επιλογή του επαγγέλματος³⁹ τους αλλά ο θεσμός της οικογένειας εξακολουθεί να είναι σημαντικός για αυτούς και να ακολουθούν τους κοινωνικούς όρους⁴⁰.

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα η αυτοδιοίκηση ενδιαφέρθηκε για το κοινωνικό πρόβλημα των τσιγγάνων. Έτσι δημιουργήθηκε το δίκτυο ROM για την υποστήριξη των Ελλήνων τσιγγάνων που μετά από τρία συνέδρια ανάγει μια σειρά μέτρων της κυβέρνησης. Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής που προβλέπει τη σύσταση Συμβουλίου Πολιτικής για τους Έλληνες τσιγγάνους, η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.) ζητά:

- Τη μόνιμη εκπροσώπησή της στο Συμβούλιο αυτό και τη μόνιμη εκπροσώπηση του δικτύου ROM
- Οι περιφέρειες να έχουν τη δυνατότητα διεύρυνσης των προγραμμάτων με βάση τις ανάγκες της κάθε περιοχής. Η υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων να γίνεται με τη θεσμοθέτηση περιφερειακών οργάνων στα οποία μετέχουν εκπρόσωποι της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και του δικτύου ROM.
- Οι ΡΟΜΑ, που ο αριθμός τους υπολογίζεται πάνω από 200.000, αντιμετωπίζουν σήμερα οξυμένα προβλήματα. Οι συνθήκες είναι

³⁸ Σύμφωνα με την κα Αλίκη Βαξεβάνογλου, «Έλληνες Περιθωριακοί και Οικογενειάρχες», εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ. 85

³⁹ Σύμφωνα με στατιστική μελέτη, οι σημερινοί Τσιγγάνοι είναι κατά 34% γεωλόγοι, κατά 17,3% εργάτες γης, κατά 14,5% άνεργοι, κατά 13,8% ρακοσυλλέκτες, κατά 2,8% αχθοφόροι. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Γ. Παπακωνσταντίνου, Μ. Βασιλειάδου, Μ. Παυλή-Κορρέ, σελ. 80

⁴⁰ Αυτό ισχύει, σύμφωνα με τα στοιχεία της ίδιας έρευνας, για το 90-95% των Ελλήνων Τσιγγάνων

απαράδεκτες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των διαβιούντων σε καταυλισμούς με ανύπαρκτες υποδομές και δίκτυα. Συνθήκες υγείας και υγιεινής δεν υπάρχουν, η συμμετοχή των παιδιών των ΡΟΜΑ στο σχολείο αντιμετωπίζει πολλές μεγάλες δυσκολίες, ενώ υπάρχουν και πολλές διαρροές κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.

2.9 ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ

Χαρακτηριστικά της φυλακής είναι η στέρηση της ελευθερίας, η πειθαρχία και η απομόνωση. Η στέρηση της ελευθερίας ακολουθείται και από άλλες στερήσεις αγαθών που για έναν ελεύθερο πολίτη θεωρούνται αυτονόητα.

Μέσα στη φυλακή το άτομο απομονώνεται από το κοινωνικό σύνολο. Σύμφωνα όμως με το σωφρονιστικό κώδικα, η φυλακή έχει ως στόχο την επανένταξη του εγκληματία στο κοινωνικό σύνολο. Εντούτοις, ως τόπος κοινωνικής απόρριψης αποτελεί ένα μηχανισμό κοινωνικού αποκλεισμού τόσο των εγκλείστων όσο και αυτών που έχουν αποφυλακιστεί. Ο εγκλεισμός αποτελεί ένα μηχανισμό κοινωνικού αποκλεισμού αφού έχει ως συνέπεια την απομάκρυνση των κρατούμενων από την αγορά εργασίας για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Μετά από την αποφυλάκιση, οι δυνατότητες για κοινωνική και επαγγελματική «επανένταξη» είναι περιορισμένες. Η μακρά παραμονή εκτός αγοράς εργασίας καθώς και η έλλειψη κατάλληλης εκπαίδευσης και επαγγελματικής ειδίκευσης επιτείνουν την ανεργία και την περιθωριοποίηση. Ειδικότερα για τη στιγματισμένη από τη φυλάκιση γυναίκα, υπάρχει ο κίνδυνος να καταστεί εύκολη λεία των εμπόρων σεξουαλικής εκμετάλλευσης καθώς η ανεργία και η περιθωριοποίησή της την οδηγούν σε περιθωριακές ομάδες.

Για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού το κράτος, σε συνεργασία με τους Δήμους, προβαίνει σε παροχές προνοιακών υπηρεσιών σε άτομα που υπόκεινται σε κοινωνική περιθωριοποίηση. Έτσι, το κράτος λειτουργεί ως Κράτος Πρόνοιας αποτελώντας ένα εργαλείο κάλυψης διαφόρων αναγκών, ατόμων που δε διαθέτουν επαρκείς πόρους συντήρησης και κοινωνικής ασφάλισης.

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Οι διακρίσεις είναι δύο ειδών⁴¹:

- ο Οι άμεσες
- ο Οι έμμεσες

Άμεση διάκριση συντρέχει όταν ένα πρόσωπο υφίσταται λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση από κάποιο άλλο σε ανάλογη κατάσταση, λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Ένα παράδειγμα άμεσης διάκρισης είναι μια αγγελία για θέση εργασίας που γράφει «δε γίνονται δεκτές αιτήσεις από άτομα με ειδικές ανάγκες».

Έμμεση διάκριση συντρέχει όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική, ενδέχεται να προκαλέσει μειονεκτική μεταχείριση προσώπων λόγω φυλετικής καταγωγής, θρησκείας, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, εκτός και αν η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό.

Ένα παράδειγμα έμμεσης διάκρισης είναι να ζητείται από όλους όσους υποβάλλουν αίτηση για συγκεκριμένη θέση εργασίας να υποβληθούν σε εξέταση σε μια ορισμένη γλώσσα, παρόλο που η γλώσσα αυτή δεν είναι απαραίτητη για τη θέση εργασίας. Η εξέταση αυτή θα εξαιρούσε ενδεχομένως τα άτομα που μιλούν διαφορετική γλώσσα.

4. ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ, ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ: ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Η **Συνθήκη του Άμστερνταμ** το 1997 προήγαγε τα ανθρώπινα δικαιώματα σε θεμελιώδη έννοια. Διευκόλυνε τη γένεση νέων δικαιωμάτων, όπως η καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, η διαμόρφωση κοινοτικής πολιτικής με βάση τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, όπως αναγνωρίζονται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του 1961 και στον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών

⁴¹ www.europa.eu.int

Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989, και η σύσταση ενός ανεξάρτητου εποπτικού οργάνου για να παρακολουθεί την εφαρμογή εκ μέρους των κοινοτικών οργάνων των αρχών της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 1999, η Γερμανική Προεδρία προσέδωσε άμεση προτεραιότητα στην κατάρτιση ενός **Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων**⁴². Τα Κοινωνικά Δικαιώματα που παρουσιάζονται στον Χάρτη αναφέρονται στα παρακάτω:

1. ελεύθερη κυκλοφορία και εγκατάσταση,
2. απασχόληση και αμοιβή,
3. βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας,
4. κοινωνική προστασία,
5. ελευθερία του συνεταιρίζεστε και στη συλλογική διαπραγμάτευση,
6. επαγγελματική κατάρτιση,
7. ίση μεταχείριση αντρών και γυναικών,
8. προσπέλαση στην πληροφόρηση, τη διαβούλευση και την συμμετοχή των εργαζομένων,
9. προστασία της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας,
10. προστασία των παιδιών και των εφήβων,
11. προστασία των ηλικιωμένων,
12. προστασία των μειονεκτούντων ατόμων.

⁴² Το πρόγραμμα της Γερμανικής Προεδρίας τιτλοφορούνταν «Europe's Path into the 21st Century» και τη σύνταξη ενός καταλόγου δικαιωμάτων αφορούσε το πρώτο τμήμα του με θέμα «Creating a People's Europe-making it part of their daily lives».

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ (Τ.Α) ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ Τ.Α ΣΗΜΕΡΑ

Η οικονομική και τεχνολογική εξέλιξη της εποχής μας καθώς και η παράλληλη αύξηση των οικονομικών και κοινωνικών αναγκών έχει ως αποτέλεσμα σήμερα την διεύρυνση του διοικητικού ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Βάσει αυτών των κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων και αλλαγών, η Τ.Α αναλαμβάνει δράση σε νέους τομείς όπως αυτός της φτώχειας. Η Τ.Α., εμφανιζόμενη ως ένας δυναμικός οργανισμός που καλύπτει από οικονομική άποψη, χώρο με ιδιαίτερη γαιοοικονομική ενότητα αλλά και από κοινωνική και δημογραφική σκοπιά, πληθυσμό ποσοτικά επαρκή και με την ίδια ποιοτική δομή και διάρθρωση, μπορεί και πρέπει να έχει την δυνατότητα να διαμορφώσει το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο θα θεμελιώνεται οποιαδήποτε προσπάθεια ανύψωσης του επιπέδου διαβίωσης, αλλά και του πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων μιας περιοχής. Η συμβολή της αυτή μπορεί να αφορά ακόμα και στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Στις ευρωπαϊκές χώρες, το ισχύον νομοθετικό και συνταγματικό καθεστώς έχει επιφυλάξει μεγάλο μέρος των κρατικών δραστηριοτήτων υπέρ των τοπικών οργανισμών, με τάση επέκτασής τους. Ειδικότερα στο οικονομικό πεδίο, οι δραστηριότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης στις χώρες της Ευρώπης είναι ευρύτερες και επιβλήθηκαν από την ανάγκη απαλλαγής της κεντρικής διοίκησης από τον κύκλο των δραστηριοτήτων οι οποίες από την φύση τους είναι τοπικές.

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ⁴³

Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κάνει την εμφάνιση της με την Συνθήκη της Ρώμης. Τα σημαντικότερα άρθρα της Συνθήκης είναι αυτά τα οποία αναφέρονται στην εναρμόνιση των κρατών - μελών στο

⁴³ www.disability.gr

κοινωνικό επίπεδο με σκοπό την προώθηση της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής (άρθρα 117-128). Αναφέρονται κυρίως στον τομέα της απασχόλησης, στην όμοια εργασία μεταξύ αντρών και γυναικών και οριοθετούν τη δημιουργία, τη διοίκηση και τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Το 1990 η Επιτροπή αναπτύσσει **τέσσερις νέες πρωτοβουλίες:**

- α) το πρόγραμμα **EURO FORM**, με στόχο την ανάπτυξη νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους,
- β) το πρόγραμμα **NOW**, με στόχο την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών απασχόλησης των γυναικών στην αγορά εργασίας,
- γ) το πρόγραμμα **HORIZON**, με στόχο την κοινωνική ενσωμάτωση των μειονεκτούντων ατόμων στον τομέα της απασχόλησης,
- δ) το πρόγραμμα **HELLOS**, με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για την εξασφάλιση μίας καλύτερης ποιοτικής και κοινωνικής συμμετοχής των μειονεκτούντων ατόμων.

Σύμφωνα με το πλαίσιο ταξινόμησης του EUROSTAT οι τομείς δαπανών Κοινωνικής Προστασίας περιλαμβάνουν:

- α) Υγεία – Ασθένεια**
- β) Αναπηρία – Ανικανότητα**
- γ) Γήρας**
- δ) Μητρότητα**
- ε) Οικογένεια**
- στ) Ανεργία**
- ζ) Στέγαση**

Η ανεργία αποτελούσε πονοκέφαλο για την Κοινότητα από το 1984. Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε στο αίτημα αυτό και το 1988 επεξεργάστηκε το πρόγραμμα ERGO. Με τα προγράμματα LEDA και ERGO εγκαινιάζεται μια νέα τακτική κοινοτικής πρωτοβουλίας και αρχίζει μία σειρά ευρωπαϊκών προγραμμάτων δράσης, τα κυριότερα των οποίων είναι:

❖ **Το πρόγραμμα LEDA (Local Employment Development Action):**

Είναι ένα πρόγραμμα έρευνας και δράσης για την τοπική ανάπτυξη και απασχόληση. Προορίζεται να βοηθήσει την Τ.Α. στην καταπολέμηση

της ανεργίας και στην ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων απασχόλησης με αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού ανάπτυξης.

- ❖ **Το πρόγραμμα ERGO:** Ξεκίνησε το 1988 με στόχο την συλλογή και ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών μεταξύ τοπικών, εθνικών και κοινοτικών εταίρων (Τ.Α, εκπαιδευτικοί οργανισμοί, άνεργοι κ.α.) προκειμένου να εντοπιστούν και να διαδοθούν οι αποτελεσματικότερες ενέργειες για την καταπολέμηση του προβλήματος.
- ❖ **Το πρόγραμμα SPEC:** Το πρόγραμμα αυτό εγκρίθηκε με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Κοινοβουλίου και αποσκοπεί στην προσφορά τεχνικής και οικονομικής βοήθειας σε άτομα, τοπικές επιχειρήσεις, περιφέρειες και παραμεθόριες περιοχές για την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ενώ στις βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης κυρίως μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο αναπτύχθηκε το κράτος πρόνοιας που θεωρήθηκε ως ο μοναδικός οργανωτής και προστάτης των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού, στην Ελλάδα δεν παρατηρήθηκε μία παρόμοια εξέλιξη δεδομένου ότι επικρατούσαν εντελώς διαφορετικές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συγκυρίες. «Η αναγκαστική επιβίωση και συστηματοποίηση παραδοσιακών μορφών άτυπης πρόνοιας (οικογένεια, αλληλοβοήθεια, άτυπες μορφές εργασίας), σε συνδυασμό με το χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας, ουσιαστικά επέτρεψαν την ανάπτυξη του συνόλου της κοινωνίας δίχως την παροχή οργανωμένης βοήθειας από το κράτος»⁴⁴.

Το κράτος πρόνοιας, στην Δυτική Ευρώπη αποτέλεσε την ασφαλιστική δικλείδα και συνέβαλλε στην διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής. Όμως, δεδομένου ότι η Ελληνική οικονομία απείχε πολύ από αυτό το πρότυπο ανάπτυξης, δεν τέθηκε επιτακτική η ανάγκη για την ανάπτυξη κοινωνικού κράτους διότι στη χώρα μας η οικονομική δομή που κυριαρχούσε (ένας ευρύτατος πρωτογενής, ένας περιορισμένος δευτερογενής μεταπρατικού

⁴⁴ Αλ. Αφουνεξίδης «Το Ελληνικό Κράτος Πρόνοιας: Καμπή, αναδιάρθρωση ή αποδόμηση;» Προοπτικές του Κοινωνικού Κράτους στην Νότια Ευρώπη, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα – Εταιρία Πολιτικού Προβληματισμού «Νίκος Πουλιαντζάς», Αθήνα 1999, σελ. 242-244

χαρακτήρα και ένας εξαιρετικά ευρύς τριτογενής σε συνδυασμό με την παράλληλη λειτουργία της παραοικονομίας), δε δημιούργησε εμφανείς ανισότητες. Συνεπώς, εξαιτίας της ιδιομορφίας της ελληνικής οικονομίας δεν καθίστατο επιτακτική η ανάγκη για την ανάπτυξη ασφαλιστικής δικλείδας (κοινωνικού κράτους). Επιπλέον, όσες άλλες μορφές ανισοτήτων και αντιθέσεων εμφανίζονταν σε κοινωνικό επίπεδο, ως ένα βαθμό αρμόδιος για την "θεραπεία" τους ήταν η ελληνική οικογένεια και το ευρύτερο συγγενικό περιβάλλον που έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στην ελληνική κοινωνία ώσπου τελικά αντικατέστησαν το κράτος πρόνοιας. Αυτά τα χαρακτηριστικά της ελληνικής πραγματικότητας έδωσαν την δυνατότητα να αποστασιοποιηθεί από την διαδικασία δημιουργίας υποδομών για την ανάπτυξη ενός συστήματος κοινωνικών υπηρεσιών και έτσι το κράτος πρόνοιας περιορίστηκε σε στοιχειώδεις κοινωνικές παροχές που είχαν κυρίως επιδοματικό και ιδρυματικό χαρακτήρα. Στην Ελλάδα, το δίκτυο υπηρεσιών πρόνοιας στόχευε κυρίως σε τρεις κατηγορίες του πληθυσμού: στους ηλικιωμένους, στα παιδιά και τις οικογένειές τους και στα άτομα με ειδικές ανάγκες⁴⁵. Παρά το γεγονός ότι το ελληνικό κράτος περιορίστηκε σε αυτές τις τρεις πληθυσμιακές κατηγορίες ουσιαστικά, ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, το βάρος το οποίο κλήθηκε να "σηκώσει" ήταν μικρό, δεδομένου ότι για αυτές ακριβώς τις ομάδες και για την ανακούφισή τους δραστηριοποιήθηκε σε ένα μικρό βαθμό η Εκκλησία καθώς και διάφορες φιλανθρωπικές οργανώσεις. Το ελληνικό κράτος πρόνοιας έτσι περιορίστηκε σε πολιτικές επιδοματικές και στην αντίληψη ότι η φροντίδα θα συνεχίζεται άτυπα. Αυτή όμως η ελληνική αντίληψη του κράτους πρόνοιας δεν λαμβάνει υπόψη του τα νέα κοινωνικά προβλήματα (μμετανάστευση, παλιννόστηση, ναρκωτικά κ.λ.π.). Από τα παραπάνω αντιλαμβανόμαστε ότι το κύριο χαρακτηριστικό της πολιτικής που ακολουθήθηκε ήταν η έλλειψη αποτελεσματικής ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών καθώς και η πολυδιάσπαση της κοινωνικής πολιτικής με συνέπεια την υποκατάσταση της από την αγορά και την οικογένεια.

⁴⁵ Αλ. Αφουξενίδης «Το Ελληνικό Κράτος Πρόνοιας: Καμπή, αναδιάρθρωση ή αποδόμηση;» Προοπτικές του Κοινωνικού Κράτους στην Νότια Ευρώπη, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα – Εταιρία Πολιτικού Προβληματισμού «Νίκος Πουλαντζάς», Αθήνα 1999, σελ. 242-244

4. ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σήμερα διακρίνουμε τέσσερα επίπεδα άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής:

1. Σε **εθνικό / κεντρικό επίπεδο**
2. Σε **τοπικό επίπεδο**
3. Σε **υπερεθνικό επίπεδο από την Ε.Ε**
4. Σε **διεθνές επίπεδο**

5. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ Ο.Τ.Α

Στο άρθρο 24 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Κ.Δ.Κ) καθορίζεται ότι η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των Δήμων και Κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων τους. Στην αρμοδιότητα των Δήμων ανήκουν μεταξύ άλλων, όπως ορίζεται στο άρθρο 24 παρ.1 περίπτωση δ «η ίδρυση και λειτουργία παιδικών, βρεφικών, βρεφονηπιακών σταθμών και νηπιαγωγείων, κέντρων ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, Κ.Α.Π.Η. και κέντρων υποστήριξης και αποκατάστασης Α.μ.Ε.Α καθώς και η μελέτη και εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων». Στο άρθρο 24 παρ.1 περ. ε αναφέρεται μια ακόμη αρμοδιότητα των Δήμων: «η ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, σχολών διδασκαλίας, μουσικής, χορού, ζωγραφικής και κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων» ενώ στο άρθρο 24 παρ.1 περ. θ τονίζεται «η ίδρυση και λειτουργία πνευματικών κέντρων.....». Στο άρθρο 24 παρ.1 περ. ι επισημαίνεται «η κατασκευή - επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων» ενώ στο άρθρο 24 παρ.1 περ. ια «η κατασκευή, επισκευή, συντήρηση και διαχείριση των δημοτικών και κοινοτικών σταδίων, των γυμναστηρίων, και των αθλητικών κέντρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΔΗΜΟΣ

ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ



ΜΕΡΟΣ Ι

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας βρίσκεται Δυτικά της Αθήνας, στους πρόποδες του όρους Αιγάλεω. Έγινε Κοινότητα το 1948 και Δήμος το 1963.

Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ έχει πληθυσμό 35.062 κατοίκους. Σύμφωνα όμως με τα τέλη που επιβάλλει ο Δήμος στους λογαριασμούς της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.), ο πληθυσμός ανέρχεται σε 45.000 κατοίκους περίπου από τους οποίους το 48% είναι άντρες και το 51,5% είναι γυναίκες. Στον πληθυσμό της Αγίας Βαρβάρας περιλαμβάνονται τσιγγάνοι, (περίπου 4.500 Τσιγγάνοι)⁴⁶ παλιννοστούντες - πόντιοι (5.400 άτομα)⁴⁷ κτλ.

Το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού φτάνει το 32%. Οι περισσότεροι από τον ενεργό πληθυσμό εργάζονται στον δευτερογενή τομέα (μεταποίηση, παραγωγή) και στον τριτογενή τομέα (εμπόριο).

1.2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Η πολιτική ανάπτυξης που ακολουθεί ο δήμος (όπως ανέφερε κατά τη συνέντευξη η κυρία Σιαπέρα, Διευθύντρια Κοινωνικής Υπηρεσίας) συνοψίζεται στις εξής θέσεις :

- Συνειδητοποίηση των αναγκών και των δυνατοτήτων και προβλέψεις για την βελτίωση της ανάπτυξης με στόχο την εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών συνθηκών διαβίωσης
- Προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων
- Βελτίωση της διοικητικής οργάνωσης του Δήμου
- Επέκταση των συνεργασιών σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό, διεθνές επίπεδο

⁴⁶ Ο αριθμός των Τσιγγάνων διαρκώς μεταβάλλεται

⁴⁷ Μετανάστες και Παλιννοστούντες συγκαταλέγονται μαζί

1.3 ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

- Η βελτίωση του περιβάλλοντος
- Η ασφάλεια και πρόληψη εγκληματικότητας
- Η προαγωγή της δημόσιας υγείας
- Η διατήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και η προώθηση πολιτισμικών ευκαιριών στις ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους
- Η παροχή κοινωνικών διευκολύνσεων με τη λήψη μέτρων κατά της φτώχειας και της ανεργίας, με ιδιαίτερη βοήθεια για τις κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας είναι ένας από τους Δήμους ο οποίος προβαίνει σε διάφορες ενέργειες για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Για το λόγο αυτό, το 1997 συστάθηκε η Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής που σκοπό έχει τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη προγραμμάτων για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Στη συνέχεια ακολουθεί ανάλυση της κάθε ευπαθούς ομάδας με σύγχρονη ανάλυση των προγραμμάτων που εφαρμόζει για κάθε μια από αυτές ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας⁴⁸:

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΥΠΑΘΗ ΟΜΑΔΑ

1) Ηλικιωμένοι (σύνολο καταγεγραμμένων: περίπου 1820 άτομα)⁴⁸:

A) Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης (ΚΕ.Φ.Α.):

- I. Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.)
- II. Βοήθεια στο σπίτι
- III. Κοινωνική Μέριμνα

B) Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.)

2) Άνεργοι⁴⁹:

- I. Κέντρο συνοδευτικών υπηρεσιών
- II. Κέντρο υποστήριξης της απασχόλησης
- III. Πρόγραμμα «πόλη για όλους»

3) Άστεγοι (δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένοι)⁴⁸:

Για τη συγκεκριμένη ομάδα ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας δεν έχει εφαρμόσει κανένα πρόγραμμα για την υποστήριξη τους. Από τη συνέντευξη με την διευθύντρια της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου κ. Σιαπέρα, προέκυψε ότι ο αριθμός των αστέγων δεν είναι επισήμως γνωστός αν και καλύπτει ιδιαίτερα μικρό ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου.

4) Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ), (επίσημα καταγεγραμμένα, 70)⁴⁸:

⁴⁸ Πηγές: επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις

⁴⁹ Ελληνή στοιχεία από τον Ο.Α.Ε.Δ. Αγίας Βαρβάρας

- I. Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης
- II. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης

5) Μετανάστες – Παλιννοστούντες (επίσημα καταγεγραμμένα άτομα 5.400)⁵⁰:

- I. Υπηρεσία Αποδοχής Αλλοδαπών

6) Μονογονεϊκές οικογένειες (δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένες)⁵⁰:

Για την συγκεκριμένη ομάδα ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας δεν έχει εφαρμόσει κανένα πρόγραμμα για την υποστήριξή τους. Από τη συνέντευξη με την Διευθύντρια Κοινωνικής Υπηρεσίας κ. Σιαπέρα, προέκυψε ο αριθμός των μονογονεϊκών οικογενειών στο Δήμο δεν είναι γνωστός.

7) Χρήστες Ναρκωτικών Ουσιών (δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένοι)⁵⁰:

- I. Κέντρο Πρόληψης Εξάρτησης και Αγωγής Υγείας «ΑΡΞΙΣ»

8) Τσιγγάνοι (περίπου 4.500)^{50, 51}:

- I. Κέντρο Υποστήριξης Τσιγγάνων
- II. Δίκτυο ROM

9) Αποφυλακισμένοι

- I. Συμβούλιο Παραβατικότητας

2. 1 ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ (ΚΕ.Φ.Α.)

Το Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1999. Σκοπός του είναι η ανάπτυξη προγραμμάτων και υπηρεσιών για την υποστήριξη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Ο προϋπολογισμός του ΚΕ.Φ.Α. ανέρχεται σε 150.000€ και η χρηματοδότησή του γίνεται από τον Δήμο. Εξυπηρετεί περίπου 240 άτομα.

Αντικείμενο του ΚΕ.Φ.Α. είναι:

- ✓ Παροχή υπηρεσιών στα άτομα τα οποία ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας
- ✓ Λειτουργία Δημοτικής Τράπεζας Αίματος
- ✓ Η ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου για την κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι και οι άλλες ευπαθείς

⁵⁰ Πηγές: επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις

⁵¹ Ο αριθμός τους διαρκώς μεταβάλλεται

κοινωνικές ομάδες καθώς και την καταπολέμηση των προκαταλήψεων που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό

✓ Δημιουργία δικτύου κοινωνικών εθελοντών

Το ΚΕ.Φ.Α. απευθύνεται, εκτός από τα άτομα που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σε ΑμΕΑ και σε ηλικιωμένα άτομα. Επίσης προσφέρει προσωρινή φιλοξενία σε αστέγους, τροφοδοσία και δράσεις που δεν μπορεί να καλύψει το Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.).

Το ΚΕ.Φ.Α. παρέχει στους ηλικιωμένους δημιουργική απασχόληση και ψυχαγωγία όπως γυμναστική, παραδοσιακούς χορούς, οργάνωση εκδρομών και ψυχαγωγικών εκδηλώσεων.

Το ΚΕ.Φ.Α. απασχολεί ένα γυμναστή (ΠΕ) και έναν χοροδιδάσκαλο (ΥΕ) καθώς και 10μελή εθελοντική ομάδα.

Όσον αφορά στην ύπαρξη της Δημοτικής Τράπεζας Αίματος, αυτή δημιουργήθηκε μετά από ευαισθητοποίηση του κοινού και σκοπός της είναι η διάθεση αίματος σε οποιονδήποτε κάτοικο το χρειαστεί. Η αιμοδοσία γίνεται στο χώρο του ΚΕ.Φ.Α. τρεις με τέσσερις φορές το χρόνο, σε συνεργασία με την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου και το Γενικό Νοσοκομείο Νίκαιας. Επίσης, γίνονται προληπτικές ιατρικές εξετάσεις στο χώρο του ΚΕ.Φ.Α. από έναν έμμισθο γιατρό και από πολλούς εθελοντές κατοίκους.

Επίσης το ΚΕ.Φ.Α. αντιμετωπίζει κάποια **προβλήματα** ως προς τη λειτουργία του εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού.

Το ΚΕ.Φ.Α. εποπτεύει τα εξής προγράμματα:

- i. **Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.)**
- ii. **Βοήθεια στο σπίτι**
- iii. **Κοινωνική Μέριμνα**

I. ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (Κ.Η.Φ.Η)

Τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (άρθρο 1 των παρ.2 και 4 του Ν.2345/95, ΦΕΚ 213/Α/95) είναι μονάδες ημερήσιας φιλοξενίας ηλικιωμένων ατόμων που έχουν ανάγκη από καθημερινή φροντίδα αλλά δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα λόγω κινητικών δυσκολιών, ανίας

κτλ., των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον που τους φροντίζει εργάζεται ή αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας και έτσι αδυνατεί να ανταποκριθεί στην φροντίδα τους. Ο αριθμός των ατόμων που χρίζουν βοήθεια ανέρχεται σε 500 άτομα, από τα οποία εξυπηρετούνται μόλις τα 300 άτομα, εξαιτίας της **έλλειψης** προσωπικού. Ο προϋπολογισμός του Κέντρου ανέρχεται σε 104.000€ και η χρηματοδότησή του προέρχεται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.

Σκοπός του Κ.Η.Φ.Η.(καθορίζονται με την Απόφαση του Υφυπουργού Υγείας και Πρόνοιας αριθ. Π1γ/ΑΓΠ/οικ. 14963/2001, ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001) είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων και η παραμονή τους στο φυσικό και οικογενειακό τους περιβάλλον καθώς και η διατήρηση μιας φυσιολογικής, κοινωνικής και εργασιακής ζωής των μελών του οικογενειακού και συγγενικού περιβάλλοντος που ασχολούνται με την φροντίδα των ατόμων αυτών.

Το Κ.Η.Φ.Η διαθέτει όλον τον απαραίτητο εξοπλισμό για την άνετη διαμονή των ηλικιωμένων και στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτίριο του Δήμου.

Το Κ.Η.Φ.Η. προσφέρει τις εξής υπηρεσίες:

- Νοσηλευτική φροντίδα
- Ατομική υγιεινή
- Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης

Στο Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων εργάζονται:

- δύο νοσηλευτές (ΤΕ)
- δύο κοινωνικοί φροντιστές (ΥΕ) και (ΔΕ)
- ένας οδηγός (ΔΕ)
- ένας εργοθεραπευτής (ΤΕ)
- δύο καθαρίστριες (ΥΕ)

II. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι»⁵² άρχισε να εφαρμόζεται το 1998 χρηματοδοτούμενο αρχικά από εθνικούς πόρους ενώ τώρα χρηματοδοτείται από Ευρωπαϊκούς πόρους. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στα 204.000€.

Το πρόγραμμα αυτό (Ν. 4035/27-7-2001, ΦΕΚ 1127/Β/30-80-2001) απευθύνεται σε ηλικιωμένα άτομα τα οποία ζουν μόνα τους ή είναι εγκαταλειμμένα και δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν. Στο πρόγραμμα αυτό είναι εγγεγραμμένα 280 άτομα. Περιλαμβάνει ένα δίκτυο εθελοντών γιατρών διαφόρων ειδικοτήτων π.χ. ψυχολόγοι, παθολόγοι κ.τ.λ. και απαραίτητη προϋπόθεση για να συμμετέχουν οι εθελοντές αλλά και οι ασθενείς είναι το ότι θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι. Επίσης απασχολούνται μία κοινωνική λειτουργός (ΠΕ), πέντε βοηθητικά άτομα, τρεις νοσηλεύτές (ΤΕ) και δύο καθαρίστριες (ΥΕ) και (ΤΕ).

Το πρόγραμμα παρέχει τη δυνατότητα συμβουλευτικής και ψυχοσυναισθηματικής υποστήριξης, τη δυνατότητα σίτισης σε άτομα τα οποία δεν έχουν τη δυνατότητα να αγοράσουν τρόφιμα ή να μαγειρέψουν, την παροχή διαφόρων ειδικοτήτων γιατρών, τη συντροφιά στο σπίτι καθώς και διευκόλυνση μετακίνησής τους .

Οι υπηρεσίες παρέχονται με περιοδικές επισκέψεις του προσωπικού στα σπίτια των ηλικιωμένων ανάλογα με την ιδιαιτερότητα της κάθε περίπτωσης. Το πρόγραμμα εξυπηρετεί 70 νοικοκυριά.

Το πρόγραμμα παρουσιάζει παρουσιάζει **ελλείψεις** στον τομέα προσωπικού, με αποτέλεσμα να εξυπηρετούνται ελάχιστα άτομα.

III. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Η Κοινωνική Μέριμνα λειτουργεί όπως ακριβώς το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι». Η Κοινωνική Μέριμνα ανήκει στο ΚΕ.Φ.Α.

⁵² Από τους 1030 Δήμους της Ελλάδας μόνο οι 650 Δήμοι εφαρμόζουν το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι»

2.2. ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΙΣ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

2.2.1 ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ

2.2.1.1 ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (Κ.Α.Π.Η.)

Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Αγίας Βαρβάρας ιδρύθηκε το 1983 το Κ.Α.Π.Η. (όπως ορίζεται στον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα (ΔΚΚ), στο άρθρο, 24 παρ.1 περίπτωση δ «η ίδρυση και λειτουργία του Κ.Α.Π.Η.». Αργότερα, το 1985 ξεκίνησε η λειτουργία του. Σήμερα εξυπηρετεί 800 ηλικιωμένα άτομα και η χρηματοδότησή του γίνεται από το Υπουργείο Υγείας και Αλληλεγγύης και ο προϋπολογισμός του ανέρχεται στα 210.000€.

Σκοπός του Κ.Α.Π.Η. είναι η ανάπτυξη προγραμμάτων και υπηρεσιών για την υποστήριξη της τρίτης ηλικίας. Το Κ.Α.Π.Η. παρέχει στους ηλικιωμένους:

- Συμβουλευτική και ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη, ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα, φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία και υλοποίηση προγραμμάτων για την βελτίωση των δεξιοτήτων των ηλικιωμένων
- Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, ψυχαγωγίας και πολιτιστικής δράσης
- Δημιουργική απασχόληση και ψυχαγωγία. Έτσι, τα άτομα τρίτης ηλικίας απασχολούνται με τη γυμναστική, με παραδοσιακούς χορούς, κηπουρική, ανθοκομική, ζωγραφική, χειροτεχνία, οργάνωση εκδρομών, κατασκηνώσεων και ψυχαγωγικών εκδηλώσεων.

Οι ειδικότητες που απασχολούνται είναι Φυσιοθεραπευτές Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ), Καθαρίστριες Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (ΥΕ), Κοινωνική Λειτουργός (ΠΕ).

Στο Κ.Α.Π.Η. του Δήμου δεν παρατηρείται **κανένα πρόβλημα** λόγω του ότι (όπως αναφέρθηκε παραπάνω) εξυπηρετεί περίπου 800 ηλικιωμένα άτομα, αριθμός που θεωρείται αρκετά ικανοποιητικός

2.2.2 ΑΝΕΡΓΟΙ

Στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας οι άνεργοι είναι αρκετοί⁵³. Μεγαλύτερη ανεργία αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες (3/5). Για λόγο αυτό ο Δήμος ίδρυσε το 2000 το Γραφείο Ενημέρωσης Ανέργων, (προϋπολογισμός δεν υπάρχει) στο οποίο εργάζονται τρεις υπάλληλοι 2 ΔΕ και 1 ΥΕ.

Το Γραφείο Ενημέρωσης Ανέργων παρέχει ενημέρωση στους ανέργους για διαθέσιμες θέσεις εργασίας, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, τεχνικές εξεύρεσης εργασίας (π.χ πως να ενημερώνονται από τις υπηρεσίες αν γίνονται διαγωνισμοί, προκηρύξεις).

Ακόμα παρέχει επαγγελματικό προσανατολισμό σε νέους άνεργους και επαναπροσανατολισμό σε μακροχρόνια ανέργους.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός και η κατάρτιση διενεργείται μέσω σεμιναρίων (stage) που αναλαμβάνουν διάφοροι οργανισμοί όπως ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) όπου τα περισσότερα είναι επιδοτούμενα από το Γ' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης (Κ.Π.Σ.), από το Equal⁵⁴.

Στο γραφείο αυτό απευθύνονται κυρίως ανειδίκευτα άτομα, αλλά και απόφοιτοι Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων, Τεχνικών Σχολών και άτομα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Στη λειτουργία του Γραφείου Ενημέρωσης των Ανέργων δεν παρατηρείται **κανένα πρόβλημα**.

2.2.2.1 ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Επίσης, μια άλλη υπηρεσία του Δήμου είναι το Κέντρο Συνοδευτικών Υπηρεσιών (προϋπολογισμός δεν υπάρχει) το οποίο αποτελεί συμπλήρωμα του Γραφείου Ενημέρωσης Ανέργων, στο οποίο εργάζονται δύο υπάλληλοι

⁵³ Δεν διευκρινίζεται ο αριθμός των ανέργων. Ελλιπή στοιχεία από τον Ο.Α.Ε.Δ. Αγίας Βαρβάρας

⁵⁴ Είναι μια από τις τέσσερις Κοινωνικές Πρωτοβουλίες. Είναι η διακρατική συνεργασία για την προώθηση μέσω καταπολέμησης των διακρίσεων και ανισοτήτων στην αγορά εργασίας. Περισσότερες πληροφορίες βλ. web page: www.equal-greece.gr/view/index.htm

γραφείου (ΔΕ), όπως και στο Γραφείο Ενημέρωσης Ανέργων έτσι και εδώ δεν παρατηρείται **κανένα πρόβλημα**.

Το Κέντρο αυτό αφορά ανέργους χωρίς ιδιαίτερα προσόντα, κατάσταση που συνήθως συνοδεύεται από προβλήματα στο οικογενειακό περιβάλλον και στην ψυχική υγεία.

Το Κέντρο Συνοδευτικών Υπηρεσιών παράλληλα:

- ❖ Αξιοποιεί Εθνικούς και Ευρωπαϊκούς πόρους για την υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων (αθίγγανοι, παλιννοστούντες, μονογονεϊκές οικογένειες κτλ)
- ❖ Σχεδιάζει και υλοποιεί επιδοτούμενα προγράμματα καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας
- ❖ Παρέχει Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες σε καταρτιζόμενους με προγράμματα όπως είναι η πληροφόρηση για τα δικαιώματα των πολιτών, η ενημέρωση για υπηρεσίες και προγράμματα που αφορούν στους ανέργους.

2.2.2.2 ΚΕΝΤΡΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Το Κέντρο αυτό απευθύνεται σε ανέργους ή απειλούμενους από ανεργία και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στο οποίο εργάζονται δύο (2) υπάλληλοι γραφείου (ΔΕ) ιδρύθηκε το 1998 και χρηματοδοτείται από τον Δήμο. Στις δράσεις του περιλαμβάνονται:

- Πληροφόρηση και συμβουλευτική ανέργων ή απειλούμενων από ανεργία ατόμων
- Επαγγελματικός προσανατολισμός, επαγγελματική κατάρτιση
- Σύνδεση με την αγορά εργασίας και συμβουλευτική των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) για την ενθάρρυνση της επικοινωνίας μεταξύ τους σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο, και την ανάπτυξη του μάρκετινγκ και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.

Στο Κέντρο Υποστήριξης της Απασχόλησης δεν παρατηρείται **κανένα πρόβλημα**.

2.2.2.3 ΠΟΛΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Τέλος, ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας για την αντιμετώπιση της ανεργίας, κυρίως για την Κάτω Αγία Βαρβάρα, προέβη το 2005 στην δημιουργία του προγράμματος «Πόλη για Όλους». Στο πρόγραμμα αυτό εργάζονται δύο δάσκαλοι (ΠΕ) και ένας ψυχολόγος (ΠΕ).

Το πρόγραμμα αυτό είναι ένα ολοκληρωμένο σχέδιο παρέμβασης στην Κάτω Αγία Βαρβάρα και περιλαμβάνει τα μέτρα 3.1 και 4.2 του Περιφερειακού Ευρωπαϊκού προγράμματος (Π.Ε.Π.) Αττικής 2000-2006, από το οποίο και χρηματοδοτείται.

Σκοπός του σχεδίου αυτού είναι η υποστήριξη των ανέργων για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Το σχέδιο περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

- Συμβουλευτικές και συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες. Το περιεχόμενο της δράσης αυτής είναι η προσωπική υποστήριξη στην αναζήτηση απασχόλησης σε κάθε άνεργο που θα ενταχθεί στο σχέδιο δράσης, με τη συνεργασία εξειδικευμένων συμβούλων απασχόλησης και με σκοπό την ένταξή τους σε προσφερόμενες δυνατότητες απασχόλησης. Από τη δράση αυτή ωφελούνται 180 άνεργοι.
- Προκαρτάτηση για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας. Απευθύνεται σε άνεργους τσιγγάνους, παλινοστούντες και μετανάστες, με δυνατότητα να επωφεληθούν 20 άνεργοι. Η δράση αυτή επιδοτείται με 5 ευρώ μεικτά την ώρα.
- Επαγγελματική κατάρτιση. Περιλαμβάνει την κατάρτιση στα εξής αντικείμενα:
 - i. Τεχνίτες εγκαταστάσεων φυσικού αερίου
 - ii. Μηχανογραφημένη λογιστική, εμπορική διαχείριση
 - iii. Τεχνίτες ανάπλασης και συντήρησης κοινόχρηστων χώρων

Στη δράση αυτή μπορούν να εργασθούν 60 άνεργοι και υποαπασχολούμενοι. Η επιδότηση είναι 3,5 ευρώ την ώρα, μεικτά, ή 5 ευρώ για ευάλωτες ομάδες πληθυσμού ή 1,8 ευρώ για υποαπασχολούμενους.

- Ένταξη 120 ανέργων στα προγράμματα απασχόλησης του Ο.Α.Ε.Δ. Το περιεχόμενο της δράσης αυτής είναι:

- i. Επιχορήγηση επιχειρήσεων για νέες θέσεις εργασίας. Από αυτή τη δράση επωφελούνται 50 άνεργοι ενώ η επιδότηση της επιχείρησης κυμαίνεται από 16 έως 26 ευρώ την ημέρα για κάθε άνεργο.
- ii. Επιδότηση της αυτοαπασχόλησης ανέργων ως νέοι ελεύθεροι επαγγελματίες και επωφελούνται 41 άνεργοι. Η επιδότηση της επιχείρησης κυμαίνεται από 9.000 έως 12.000 ευρώ.
- iii. Πρόγραμμα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας (stage) για 9 μήνες απασχόλησης από το οποίο επωφελούνται 29 άνεργοι. Η επιδότηση της επιχείρησης κυμαίνεται από 21 έως 25 ευρώ την ημέρα, μεικτά για κάθε άνεργο.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΥ «ΠΟΛΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ»

ΔΡΑΣΗ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ
Συμβουλευτικές και συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες	Προσωπική υποστήριξη στην αναζήτηση απασχόλησης σε κάθε άνεργο που θα ενταχθεί στο σχέδιο δράσης με τη συνεργασία ειδικών συμβούλων απασχόλησης με στόχο την ένταξή τους σε προσφερόμενες δυνατότητες απασχόλησης	180 άνεργοι	
Προκατάρτιση για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας	Απευθύνεται σε άνεργους τσιγγάνους, παλιννοστούντες και μετανάστες	20 άνεργοι	5 € μεικτά τη ώρα
Επαγγελματική κατάρτιση	Κατάρτιση στα αντικείμενα: 1)Τεχνίτες εγκατάστασης φυσικού αερίου, 2) Μηχανογραφημένη λογιστική - εμπορική διαχείριση, 3)Τεχνίτες ανάπλασης και συντήρησης κοινόχρηστων χώρων	60 άνεργοι και υποαπασχολούμενοι	3,5 € την ώρα μεικτά ή 5 € για ευάλωτες ομάδες πληθυσμού ή 1,80 € για υποαπασχολούμενους
Ένταξη 120 ανέργων στα προγράμματα του ΟΑΕΔ	Επιχορήγηση επιχειρήσεων για νέες θέσεις εργασίας	50 άνεργοι	16-26 € την ημέρα για κάθε άνεργο
	Επιδότηση της αυτοαπασχόλησης ανέργων ως νέοι ελεύθεροι επαγγελματίες	41 άνεργοι	9.000-12.000 €
	Πρόγραμμα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας (stage) για 9 μήνες απασχόλησης	29 άνεργοι	21-25 € την ημέρα μεικτά για κάθε άνεργο

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

2.2.2.3.1 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΟΛΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ»

Τα κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα είναι:

- ✓ Να είναι άνεργοι νεοεισερχόμενοι, μακροχρόνιοι ή υποασπασχολούμενοι
- ✓ Να διαθέτουν κάρτα ανεργίας και σε συνεργασία με το Κέντρο Προώθησης της Απασχόλησης να έχουν συμπληρώσει το έντυπο εξατομικευμένης παρέμβασης
- ✓ Να ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, όπως γυναίκες - αρχηγοί οικογενειών, τσιγγάνοι, παλιννοστούντες, μετανάστες
- ✓ Να είναι κάτοικοι της περιοχής παρέμβασης.

Στο πρόγραμμα αυτό εντοπίζονται αρκετά **προβλήματα** λόγω του ότι το προσωπικό δεν είναι ακόμα επαρκές.

2.3. ΑΣΤΕΓΟΙ

Το μόνο που μπορεί να προσφέρει σε συνεργασία με την Εκκλησία είναι η διαμονή τους για ένα με δύο μήνες στους ξενώνες της. Ο χρόνος παραμονής τους είναι ελάχιστος επειδή δεν είναι ασφαλισμένοι πουθενά και έτσι δεν έχουν βιβλιάριο υγείας για να παρακολουθείται η πορεία υγείας τους.

Τέλος, ο Δήμος καταβάλλει προσπάθειες για να βρει αν τα άτομα αυτά έχουν κάποιους συγγενείς.

2.4. ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΑμΕΑ)

Μια άλλη ευπαθής κοινωνική ομάδα είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα οποία φτάνουν τα 70. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το Κέντρο Φιλίας και Αλληλεγγύης απευθύνεται στα άτομα αυτά. Έτσι τα άτομα αυτά έχουν τη δυνατότητα να παίζουν και να παρακολουθούν εργοθεραπευτικά προγράμματα. Επίσης, υπάρχουν παιδικόι σταθμοί όπου δέχονται ΑμΕΑ (όπως ορίζεται στον Δ.Κ.Κ., άρθρο 24 παρ.1 περίπτωση δ που δέχονται μόνο άτομα με ειδικές ανάγκες) από παιδική ηλικία και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΦΕΚ 1128/τ.Β/2001).

Ο Δήμος λόγω ελλιπούς προσωπικού αντιμετωπίζει **σημαντικά προβλήματα**.

2.5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ- ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ

Στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας κατοικούν αρκετοί οικονομικοί μετανάστες (ΦΕΚ 212/Δ/23-08-2005, άρθρο 10) οι οποίοι αριθμούν στα 300 άτομα περίπου από διάφορες χώρες όπως από τη Συρία, την Αίγυπτο, το Πακιστάν, το Ιράν και το Ιράκ⁵⁵. Οι συνθήκες διαβίωσης τους είναι άθλιες. Ζουν σε ανθυγιεινούς χώρους, απομονωμένοι εξαιτίας της γλώσσας. Για το λόγο αυτό ο Δήμος ίδρυσε το 1999 την Υπηρεσία Αποδοχής Αλλοδαπών στην οποία εργάζονται 5 κοινωνικοί λειτουργοί και 20μελή εθελοντική επιτροπή.

Η Υπηρεσία αυτή είναι μια κοινωνική υπηρεσία του Δήμου όπου παρέχει τη δυνατότητα στα άτομα αυτά να μάθουν την Ελληνική γλώσσα καθώς επίσης και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το Ελληνικό κράτος. Ακόμα μπορούν να συμμετέχουν σε όλα τα προγράμματα του Δήμου όπως για παράδειγμα είναι οι παιδικές κατασκηνώσεις. Η χρηματοδότηση της υπηρεσίας προέρχεται από τον Δήμο και ανέρχεται στα 8.000€.

Στη συνέχεια, στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας κατοικούν και παλιννοστούντες (Πόντιοι) οι οποίοι αποτελούν το 12% του πληθυσμού του Δήμου. Τα άτομα αυτά ήρθαν στην Ελλάδα από χώρες μέλη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Νότιας Αλβανίας. Για τα άτομα αυτά ο Δήμος δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια επειδή είναι ενταγμένοι στο κοινωνικό σύνολο.

Τέλος η Υπηρεσία Αποδοχής Αλλοδαπών **αντιμετωπίζει προβλήματα** εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού.

2.6. ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι οικογένειες αυτές αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα στο θέμα της επιβίωσης διότι τα χρήματα δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Ωστόσο ο Δήμος στην περίπτωση αυτή δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια. Αντίθετα, η Ε.Ε. παρέχει εξειδικευμένα προγράμματα μόνο για γυναίκες ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημά τους.

⁵⁵ Για γενικές προϋποθέσεις χορήγησης αδειών παραμονής βλ. ΦΕΚ 212/Δ/23-08-2005, άρθρο 10

2.7. ΧΡΗΣΤΕΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Μια άλλη ομάδα ατόμων που εντάσσονται στον κοινωνικό αποκλεισμό είναι οι εξαρτημένοι χρήστες ναρκωτικών ουσιών αλλά και οι πρώην εξαρτημένοι.

Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας, σε συνεργασία με τους Δήμους Αιγάλεω και Χαϊδαρίου και τη Νομαρχία Αθηνών, ίδρυσε το 1996 το Κέντρο Πρόληψης και ο προϋπολογισμός ανέρχεται στα 105.000€. Ο αριθμός των χρηστών που εξυπηρετούνται ανέρχεται στα 510 άτομα.

Το Κέντρο αυτό συμβουλεύει τους γονείς, τα παιδιά τους, τους εκπαιδευτικούς αλλά και άλλους, που δεν έχουν άμεση σχέση με τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, με στόχο την πρόληψη και αποτροπή της διάδοσης της χρήσης ναρκωτικών καθώς και την παροχή σωστής και έγκυρης πληροφόρησης. Ακόμα συμβουλεύει και υποστηρίζει ψυχολογικά και κοινωνικά τους πρώην και εξαρτημένους χρήστες καθώς και τις οικογένειές τους.

Στο Κέντρο Πρόληψης εργάζονται μια κοινωνική λειτουργός (ΠΕ) και δύο ψυχολόγοι.

Τέλος, **δεν αναφέρεται καμία έλλειψη και κανένα πρόβλημα** στον τρόπο λειτουργίας του.

2.7.1 ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ 'ΑΡΞΙΣ'

Το Κέντρο Πρόληψης Εξάρτησης και Αγωγής Υγείας 'ΑΡΞΙΣ, το οποίο ιδρύθηκε το 2002, αναπτύσσει δραστηριότητες πρωτογενούς πρόληψης στην περιοχή, παρέχοντας υπηρεσίες σε άτομα που δεν έχουν άμεση εμπλοκή στο θέμα της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, με στόχο να αποτραπεί η διάδοση της χρήσης μέσα από τη μείωση της ζήτησής τους. Ο προϋπολογισμός του ανέρχεται περίπου σε 100.000€.

Συγκεκριμένα, ασχολείται με:

- ❖ Ειδικά προγράμματα Αγωγής Υγείας για μαθητές και εκπαιδευτικούς εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας και τον ΟΚΑΝΑ.
- ❖ Σεμινάρια σε γονείς με στόχο την ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση τους σε θέματα πρόληψης και επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια.

- ❖ Ευαισθητοποίηση - εκπαίδευση εκπροσώπων των φορέων της περιοχής μας, υπαλλήλων, αστυνομικών εργαζομένων σε υπηρεσίες υγείας, ιατρών, κ.α.
- ❖ Οργάνωση εκδηλώσεων, ημερίδων αλλά και παρεμβάσεων σε χώρους διασκέδασης νέων, αρθρογραφία στον τοπικό τύπο, διακίνηση εντύπων, πολιτιστικές δραστηριότητες κ.α.

Επίσης παρέχει:

- ❖ Ατομική συμβουλευτική υποστήριξη σε εκπαιδευτικούς, γονείς, μαθητές και παραπομπή σε εξειδικευμένους φορείς ανάλογα με το είδος των δυσκολιών που διαπιστώνεται.
- ❖ Πληροφορίες σε άτομα που κάνουν χρήση τοξικών ουσιών και σε άτομα του περιβάλλοντός τους για τα υπάρχοντα προγράμματα απεξάρτησης .

Οι ειδικότητες που απασχολούνται είναι δύο ψυχολόγοι (ΠΕ) και μια κοινωνική λειτουργός (ΠΕ).

Το Κέντρο Πρόληψης της Εξάρτησης και Αγωγής Υγείας «Άρξις», στην πρώτη φάση της λειτουργίας του εφαρμόζει τριετές πρόγραμμα πρόληψης και στους τρεις Δήμους (Αγία Βαρβάρα, Αιγάλεω, Χαϊδάρι) με τη συνεργασία του θεραπευτικού προγράμματος «18 και Άνω»⁵⁶ και την εποπτεία του Ο.ΚΑ.ΝΑ.

Τέλος, να αναφέρουμε ότι **δεν έχουν αναφερθεί τυχόν προβλήματα.**

2.8. ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ

Οι τσιγγάνοι στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας κυμαίνονται από 8% έως 10% (περίπου 4500 άτομα και ο αριθμός τους συνεχώς αυξάνεται) του πληθυσμού και ζουν εκεί από το 1923. Στους τσιγγάνους δόθηκε η Ελληνική υπηκοότητα το 1961. Οι τσιγγάνοι της Αγίας Βαρβάρας κατοικούσαν στην περιοχή της Μικράς Ασίας⁵⁷ όπου και εκδιώχθηκαν μαζί με τους άλλους Έλληνες το 1922.

⁵⁶ Το πρώτο θεραπευτικό πρόγραμμα που απευθύνεται αποκλειστικά στο γυναικείο πληθυσμό στην Ελλάδα. Άρχισε να λειτουργεί το 1997 στα πλαίσια της Μονάδας Απεξάρτησης Τοξικομανών , Αλκοολικών «18 και Άνω» του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής (Ψ.Ν.Α.)

⁵⁷ Το 80% των Τσιγγάνων της Αγίας Βαρβάρας προέρχεται από οικογένειες που ζούσαν γύρω από τη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη και έφτασαν στην Ελλάδα το 1922 μαζί με τους άλλους Έλληνες πρόσφυγες. Εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Αγίας Βαρβάρας από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Α. Βαξεβάνογλου «Έλληνες Τσιγγάνοι Περιθωριακοί και Οικογενειάρχες» (1^η Συνέντευξη του Μανώλη Ράντη στην Α. Βαξεβάνογλου και στον Γ. Μακρή), εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ. 32

Οι νέοι τσιγγάνοι του Δήμου ανήκουν στην πρώτη γενιά τσιγγανόπαιδων που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην περίοδο οικονομικής ανάπτυξης του γυρολογικού εμπορίου⁵⁸.

Οι τσιγγάνοι στο Δήμο είναι πλήρως ενταγμένοι στο κοινωνικό σύνολο. Οι ίδιοι εργάζονται στα γραφεία του Δήμου, έχουν δικά τους καταστήματα, σπίτια⁵⁹ (ΦΕΚ 236/Β/22-2-2005, παρ. 5) και τα παιδιά τους πηγαίνουν σχολείο (σύμφωνα με συνέντευξη της Διευθύντριας της Κοινωνικής Υπηρεσίας κ. Σιαπέρα). Ωστόσο, υπάρχει και η αντίθετη άποψη (σύμφωνα από συνέντευξη της κ. Σοφίας και της κ. Ελευθερίας)⁶⁰. Υπάρχουν Τσιγγάνοι στην Αγία Βαρβάρα που είναι άστεγοι, ενοικιαστές, δεν έχουν σταθερή εργασία και η μόρφωση των παιδιών τους είναι ανεπαρκής, κυρίως των γυναικών αφού σταματούν πρόωρα το σχολείο (συνήθως στο Δημοτικό) για να ασχοληθούν με το νοικοκυριό.

Η εγκατάσταση των τσιγγάνων στην Αγία Βαρβάρα σηματοδότησε την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής λόγω του γυρολογικού εμπορίου (κυρίως είδη προικός).

Όσον αφορά στο θέμα στέγασης των τσιγγάνων υπάρχει μια πολιτική. Στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας λειτουργεί το γραφείο δανείων. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Εσωτερικών που αφορά στην παροχή στεγαστικών δανείων σε αθίγγανους δημότες της Αγίας Βαρβάρας.

Με το πρόγραμμα αυτό απασχολείται ένας δημοτικός σύμβουλος ο οποίος αποτελεί έναν μεσολαβητή μεταξύ του ενδιαφερομένου και του Υπουργείου, με έδρα το Δήμο Αγίας Βαρβάρας.

⁵⁸ Με βάση τα στοιχεία μιας ποσοτικής έρευνας που διεξήχθη το 1990, από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μέχρι τη δεκαετία του 1960, το 70% των σημερινών Τσιγγάνων είχε ήδη εγκατασταθεί στην Αγία Βαρβάρα. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Μ. Παυλή, Α. Σιδέρη, «Οι Τσιγγάνοι της Αγίας Βαρβάρας και της Κάτω Αχαΐας» (μελέτη-έρευνα), Αθήνα 1990, σελ. 34

⁵⁹ Το Κράτος προσέφερε στεγαστικά δάνεια ύψους 4.500€ στους Έλληνες Τσιγγάνους

⁶⁰ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Α.Βαξεβάνογλου, «Έλληνες Τσιγγάνοι Περιθωριακοί και Οικογενειάρχες», εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ.65

2.8.1 ΚΕΝΤΡΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

Από το 1995, στο Δήμο λειτουργεί το Κέντρο Υποστήριξης των ενηλίκων τσιγγάνων και των παιδιών τους. Στο Κέντρο αυτό λειτουργεί συμβουλευτικός σταθμός για θέματα εκπαίδευσης, απασχόλησης, υγείας, στεγαστικής υποστήριξης. Η χρηματοδότησή του προέρχεται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και ανέρχεται σε 120.000€. Στο Κέντρο εργάζονται μια (1) κοινωνική λειτουργός, μια (1) ψυχολόγος.

Τέλος, **δεν αναφέρονται τυχόν ελλείψεις και προβλήματα** ως προς τον τρόπο λειτουργίας του.

2.8.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

- ✓ Πληροφόρηση μέσω βάσης δεδομένων
- ✓ Ενημέρωση για δικαιώματα και υποχρεώσεις
- ✓ Συμβουλευτική σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο
- ✓ Παρέμβαση σε διαδικασίες
- ✓ Παραπομπή στον αρμόδιο φορέα
- ✓ Διαμεσολάβηση μεταξύ τσιγγάνων και Πολιτείας

2.8.3 ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

- ✓ Η οργανική ένταξη των τσιγγάνων στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο
- ✓ Η διευκόλυνση της πρόσβασης τους σε όλα τα επίπεδα και τις δράσεις του κοινωνικού συνόλου
- ✓ Η ευαισθητοποίηση Υπηρεσιών και κοινού κατά της διακριτικής μεταχείρισης
- ✓ Η επιδίωξη συνεργασιών για κοινή δράση

Επίσης, για την αντιμετώπιση της ανεργίας οι τσιγγάνοι μπορούν να εγγραφούν στο σχέδιο δράσης «Πόλη για όλους».

2.8.4 ΔΙΚΤΥΟ ROM

Στο Δήμο εφαρμόζεται το δίκτυο ROM όπου ο Πρόεδρος του δικτύου είναι ο Δήμαρχος των Τρικάλων. Το δίκτυο αυτό το πλαισιώνουν 62 Δήμοι.

2.9. ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ

Ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας για να βοηθήσει τους αποφυλακισμένους (επίσημα καταγεγραμμένα: 15)⁶¹ ίδρυσε το 2003 και χρηματοδοτεί το Συμβούλιο Παραβατικότητας, στο οποίο εργάζονται μια κοινωνική λειτουργός (ΠΕ) και ένας ψυχολόγος (ΠΕ) (προϋπολογισμός δεν υπάρχει).

Σκοπός του Συμβουλίου αυτού είναι ο έλεγχος των ατόμων πριν οδηγηθούν στην παρανομία.

Για τα άτομα αυτά που παρέχεται από τον Δήμο ψυχολογική υποστήριξη μέσω κοινωνικών προγραμμάτων στα οποία συμμετέχουν η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου.

Επίσης, τον Δήμο τον ενδιαφέρουν και οι αποφυλακισμένοι. Υπάρχουν τρία (3) άτομα τα οποία εργάζονται στο Δήμο ως οδοκαθαριστές παρά το γεγονός ότι στο παρελθόν ήταν φυλακισμένοι.

⁶¹ Πηγές: επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ



ΜΕΡΟΣ Ι

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κιλκίς είναι μια πόλη της Κεντρικής Μακεδονίας με 25.358 κατοίκους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή. Είναι πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού. Ο Δήμος Κιλκίς είναι μια από τις παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας (σύμφωνα με τον Ν. 2601/98) και ο αριθμός των κατοίκων ανέρχεται σε 35.471 άτομα.

Το ποσοστό ανεργίας του Δήμου είναι 13%, ενώ το αντίστοιχο των γυναικών υπολογίζεται σε 38%. Ειδικά για τις μητέρες παιδιών με ειδικές ανάγκες το ποσοστό φτάνει στο 82%.

Η κύρια οικονομική δραστηριότητα του Δήμου είναι ο πρωτογενής τομέας (γεωργία και κτηνοτροφία) που υπολογίζεται ότι καταλαμβάνει το 37% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής, ο δευτερογενής τομέας (μεταποίηση και παραγωγή) όπου καταλαμβάνει το 28% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας και ο τριτογενής τομέας (εμπόριο) που υπολογίζεται ότι καταλαμβάνει το 36% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας. Η συμμετοχή του Ν. Κιλκίς στο σχηματισμό του ΑΕΠ για το 2001 είναι 12,2% για τον πρωτογενή τομέα, 34,6% για τον δευτερογενή τομέα και 53,2% για τον τριτογενή τομέα, ενώ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού την ίδια χρονιά έχει καταγραφεί στο 3.287.285€¹.

1.2 ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ

Η στροφή προς την μεταποίηση όπως για το σύνολο του Νομού έτσι και το Δήμο Κιλκίς, γίνεται εμφανής στις αρχές τις δεκαετίας του '80, με την εγκατάσταση σημαντικών μονάδων στην περιοχή. Τα υψηλά κίνητρα σε συνδυασμό με την ίδρυση της Βιομηχανικής Περιοχής (ΒΙΠΕ) και τη μικρή απόσταση από τη Θεσσαλονίκη είχαν ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της μεταποίησης. Με την μείωση των κινήτρων αρκετές από αυτές δεν κατάφεραν να ανταποκριθούν με αποτέλεσμα να παρατηρείται μια φθίνουσα πορεία στην

¹ Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνικοί Λογαριασμοί 2004. για περισσότερες πληροφορίες βλ. www.inegsee.gr/enimerwsi-118-dac2.htm

μεταποίηση από τα τέλη της δεκαετίας του '80 έως και τα μέσα του '90. Ο Δήμος Κιλκίς σύμφωνα με τον Αναπτυξιακό Νόμο 2601/98, εντάσσεται στην Δ' ζώνη κινήτρων με ποσοστό επιδότησης 40% για τις νέες επενδύσεις. Με τη μείωση των ιδιαίτερα υψηλών κινήτρων για επενδύσεις στη Θράκη και με δεδομένο την εγγύτητα του Κιλκίς με το κέντρο της Περιφέρειας τη Θεσσαλονίκη, αναμένεται ότι στα επόμενα χρόνια η ΒΙΠΕ του Κιλκίς θα είναι ιδιαίτερα ελκυστική για νέες επενδύσεις.

1.3 ΕΜΠΟΡΙΟ

Στον εμπορικό τομέα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του αστικού κέντρου της Θεσσαλονίκης γίνονται εμφανή. Αντίθετα με τον τομέα της μεταποίησης, η εγγύτητα με τη Θεσσαλονίκη είναι ανασταλτικός παράγοντας για το εμπόριο. Παρόλα αυτά και στον εμπορικό τομέα παρουσιάζεται βελτίωση τα τελευταία χρόνια και αυτό οφείλεται στη συγκέντρωση του πληθυσμού στην πόλη του Κιλκίς.

Στον εμπορικό τομέα μεγαλύτερη δραστηριότητα παρουσιάζεται στον κλάδο του Γενικού εμπορίου - Παντοπωλείων με ποσοστό 26,5%, όπου λειτουργούν σημαντικές επιχειρήσεις. Το 1997 ιδρύθηκε η υπεραγορά του ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ στα όρια της πόλης του Κιλκίς που συγκέντρωσε τις έντονες διαμαρτυρίες του εμπορικού κόσμου της πόλης, μια και θεωρείται ότι θα πληγούν έντονα οι μικρές επιχειρήσεις του κλάδου. Ακολουθεί ο κλάδος των Ειδών Ατομικής Χρήσης - Ενδύματα - Υποδήματα με 14,2% και ο κλάδος των Οικοδομικών υλικών με 10,9%. Με λίγο μικρότερο ποσοστό, το 9,9% παρουσιάζεται ο κλάδος των Μηχανημάτων - Αυτοκινήτων. Οι υπόλοιποι κλάδοι συγκεντρώνουν το 38,5% της εμπορικής κίνησης.

Παρατηρώντας γεωγραφικά την ανάπτυξη του εμπορικού τομέα, το ανατολικό τμήμα του Δήμου εμφανίζεται να υστερεί και στο εμπόριο.

1.3.1 Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΙΛΚΙΣ

Από τη βάση δεδομένων του Επιμελητηρίου Κιλκίς (Οκτώβριος 1998) προκύπτει ότι η οικονομική δραστηριότητα στο Δήμο Κιλκίς διεξάγεται από

1.858 επιχειρήσεις, σε σύνολο επιχειρήσεων για το Νομό Κιλκίς 6.187 και σε ποσοστό 30%. Αναλυτικότερα, και ανά τομέα δραστηριότητας έχουν:

ΤΟΜΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ	ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
Βιομηχανία	11	0,6	16	68,75%
Βιοτεχνία	496	26,4	2.272	21,83%
Εμπόριο	781	42	2.108	37,7%
Υπηρεσίες	581	31	1.791	32,44%
ΣΥΝΟΛΟ	1.858	100%	6.187	30,03%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Εντυπωσιακό είναι το ποσοστό που συγκεντρώνει ο τομέας της βιομηχανίας, αγγίζοντας το 69% του συνόλου της βιομηχανικής δραστηριότητας στο Νομό, όπως είναι ευνόητο οφείλεται στην ΒΙΠΕ. Σημαντικό επίσης είναι το 22% περίπου στον τομέα της βιοτεχνίας.

Στον τομέα του εμπορίου συγκεντρώνεται το 38% της εμπορικής δραστηριότητας του Νομού. Η πλειοψηφία των εμπορικών επιχειρήσεων έχουν έδρα στην πόλη του Κιλκίς και παρά τη γειτνίαση με τη Θεσσαλονίκη, τα τελευταία χρόνια η πόλη εξελίσσεται σε εμπορικό κέντρο. Ο οικονομικός αποκλεισμός προς τη FYROM είχε έντονες επιπτώσεις στο εξαγωγικό εμπόριο και δημιούργησε προβλήματα σε αρκετές επιχειρήσεις. Στον επαγγελματικό τομέα, η περιοχή συγκεντρώνει το 33% των επιχειρήσεων από αυτό του συνόλου του Νόμου, οι περισσότερες από αυτές εδρεύουν στο Κιλκίς, γεγονός

που δικαιολογείται με τη παρουσία όλων των Δημοσίων Υπηρεσιών στην πόλη του Κιλκίς.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα στο Δήμο Κιλκίς εκτός της ΒΙΠΕ, αναπτύσσεται κυρίως στην πόλη του Κιλκίς και σε ποσοστό 78% επί του συνόλου της δραστηριότητας στο Δήμο ενώ στους υπόλοιπους οικισμούς μόλις το 22%. Αναφορικά δε με το Νομό, το Κιλκίς συγκεντρώνει το 23,6% της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Ο Δήμος Κιλκίς αποτελεί έναν από τους Δήμους οι οποίοι προβαίνουν σε διάφορες ενέργειες για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στη συνέχεια, ακολουθεί ανάλυση κάθε ευπαθούς ομάδας με σύγχρονη ανάλυση των προγραμμάτων που εφαρμόζει για κάθε μια από αυτές ο Δήμος Κιλκίς²:

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΥΠΑΘΗ ΟΜΑΔΑ

1) Ηλικιωμένοι (επίσημα καταγεγραμμένοι 1250 άτομα)⁶³:

- I. Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
- II. Βοήθεια στο Σπίτι
- III. Κοινωνική Μέριμνα

2) Άνεργοι (επίσημα καταγεγραμμένοι 4.611 άτομα)⁶³:

- I. Μονάδα Κοινωνικής Μέριμνας
- II. Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»
- III. Οργανισμός Παιδιών και Βρεφονηπιακών Σταθμών
- IV. Φύλαξη σχολικών κτιρίων
- V. Γραφείο Οδικής Ασφάλειας μαθητών
- VI. Γραφείο Μεταναστών – Παλιννοστούντων
- VII. Γραφείο Περιβάλλοντος Κήπων και Πρασίνων
- VIII. Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)
- IX. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες
- X. Οργανισμός Πολιτισμού Νέας Γενιάς και Αθλητισμού (ΟΠΟΓΝΑ)
- XI. Κέντρο Ανοιχτής Φροντίδας Ηλικιωμένων
- XII. Γραφείο Πολιτικής Προστασίας

3) Άστεγοι (δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένοι)⁶³:

Για τη συγκεκριμένη ομάδα ο Δήμος Κιλκίς δεν έχει εφαρμόσει κανένα πρόγραμμα για την υποστήριξη τους. Από τη συνέντευξη με τον Αντιδήμαρχο του Δήμου κο Αβραμίδα, προέκυψε ότι ο αριθμός των αστέγων δεν είναι

² Πηγές: επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις

επισήμως γνωστός αν και καλύπτει ιδιαίτερα ένα πολύ μικρό ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου.

4) Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (επίσημα καταγεγραμμένοι 243 άτομα)³:

I. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες

5) Μετανάστες – Παλινοστούντες (επίσημα καταγεγραμμένοι 16.000) :

I. Γραφείο Μεταναστών – Παλινοστούντων

6) Μονογονεϊκές Οικογένειες (δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένες)⁶⁴:

Για τη συγκεκριμένη ομάδα ο Δήμος προκηρύσσει θέσης ημιαπασχόλησης στο Δήμο.

7) Χρήστες Ναρκωτικών Ουσιών (επίσημα καταγεγραμμένοι 250 άτομα)⁶⁴:

I. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Κιλίκις «ΑΡΞΙΣ».

8) Αποφυλακισμένοι (δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένοι)⁶⁴:

Για τη συγκεκριμένη ομάδα ο Δήμος Κιλίκις δεν έχει εφαρμόσει κανένα πρόγραμμα για την υποστήριξή τους. Από τη συνέντευξη με τον Αντιδήμαρχο του Κιλίκις κο Αβραμιδη, προέκυψε ότι ο αριθμός των αποφυλακισμένων δεν είναι επισήμως γνωστός και ότι παρατηρούνται μικρά ποσοστά εγκληματικότητας.

9) Τσιγγάνοι:

Για την συγκεκριμένη ομάδα δεν γίνεται λόγος, λόγω του ότι στο Δήμο του Κιλίκις δεν κατοικούν Τσιγγάνοι.

2.1 ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ

2.1.1 ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

Ο Δήμος Κιλίκις στην προσπάθειά του να βοηθήσει τα άτομα της τρίτης ηλικίας, τα οποία ανέρχονται σε 190 περίπου, (το ποσοστό των ατόμων άνω των 65 ανέρχεται στο 70% περίπου) ίδρυσε το Κ.Α.Π.Η (όπως ορίζεται στον ΔΚΚ, άρθρο 24 παρ.1 περίπτωση δ «η ίδρυση και λειτουργία του Κ.Α.Π.Η.»).

³ Πηγές: επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις

Το Κ.Α.Π.Η. ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1987 και η χρηματοδότησή του, η οποία ανέρχεται σε 81.148,89€, γίνεται από το Υπουργείο Υγείας και Αλληλεγγύης.

Σκοπός του Κέντρου, όπως προαναφέρθηκε παραπάνω στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας, είναι η πρόληψη ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων ώστε να παραμείνουν ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου.

Τα Κ.Α.Π.Η. προσφέρουν τις εξής υπηρεσίες:

- ❖ Φυσιοθεραπεία και εργοθεραπεία
- ❖ Παροχή ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης
- ❖ Εκδρομές

Οι ειδικότητες που απασχολούνται στο ΚΑΠΗ είναι: μια (1) φυσιοθεραπεύτρια (ΤΕ), μια (1) κοινωνική λειτουργός (ΠΕ), μια (1) καθηγήτρια χορού (ΔΕ), έναν (1) γυμναστή (ΠΕ) και δύο (2) καθαρίστριες (ΔΕ).

Στο Κ.Α.Π.Η. του Δήμου Κιλκίς παρατηρείται κάποιο **προβλήματα** λόγω έλλειψης ενός ακόμα φυσιοθεραπευτή.

Επίσης, για την επιπλέον βοήθεια και φροντίδα των ηλικιωμένων δημιουργήθηκαν τα προγράμματα «**Βοήθεια στο Σπίτι**» και «**Κοινωνική Μέριμνα**»⁴.

2.1.1.1 ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Από το Νοέμβριο του 2003 ο Δήμος Κιλκίς, σε συνεργασία με τη Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης (ΔΕΤΠΑ) του Δήμου Κιλκίς, στα πλαίσια του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Κεντρικής Μακεδονίας 2000-2006 έθεσε σε εφαρμογή το πρόγραμμα **Βοήθεια στο σπίτι**, στην περιοχή της Μεγάλης Βρύσης. Εγκρίθηκε η ένταξη της πράξης «Επιχορήγηση Δημοτικής Επιχείρησης Δήμου Κιλκίς Δημοτικής ΔΕΤΠΑ» για τη δημιουργία μονάδας «Βοήθεια στο Σπίτι» στο Δήμο Κιλκίς στην περιοχή της Μεγάλης Βρύσης στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας (από όπου και

⁴ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Αμίτσης «Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας» σελ. 197, εκδόσεις Παπαζήσης 2001

χρηματοδοτείται) και συγκεκριμένα στον Άξονα Προτεραιότητας 5 «Μείωση της Ανεργίας για την παροχή ίσων ευκαιριών στη γνώση και στις δεξιότητες», μέτρο 1 «Ανάπτυξη Κοινωνικών Υπηρεσιών Υποστήριξης». Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στις 19.222€.

Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» (Ν. 4035/27-7-2001, ΦΕΚ 1127/Β/30-80-2001) δίνει έμφαση σε ηλικιωμένα άτομα τα οποία ζουν μόνα τους ή δεν είναι σε θέση να αυτοεξυπηρετηθούν σε ικανοποιητικό βαθμό αλλά και σε άτομα τα οποία είναι οικονομικά άπορα. Τα άτομα που εξυπηρετούνται είναι 70, ενώ το σύνολο των ατόμων που χρίζουν βοήθεια ανέρχεται στα 1250 άτομα.

Σκοπός του προγράμματος αυτού είναι η παραμονή των ηλικιωμένων στο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, εξασφαλίζοντας και βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής τους.

Το πρόγραμμα στελεχώνεται από μία (1) κοινωνική λειτουργό, μία (1) νοσηλεύτρια και δύο (2) οικιακές βοηθούς.

Ο εβδομαδιαίος προγραμματισμός των δραστηριοτήτων του προσωπικού επιτρέπει τις καθημερινές επισκέψεις στα σπίτια των ηλικιωμένων. Επίσης, το προσωπικό του προγράμματος συνεργάζεται καθημερινά με υπεύθυνους τοπικούς φορείς όπως αγροτικούς γιατρούς, Τοπικούς και Δημοτικούς Συμβούλους, κέντρα υγείας, νοσοκομεία, ασφαλιστικούς φορείς (ΙΚΑ, ΟΓΑ), Πρόνοια και το Γηροκομείο του Δήμου Κιλκίς.

Οι υπηρεσίες που προσφέρονται από το προσωπικό αυτού του προγράμματος είναι:

- Ψυχολογική, συναισθηματική και κοινωνική στήριξη των ατόμων
- Επικοινωνία με άλλες υπηρεσίες και κοινωνικούς φορείς (για αναπηρικά επιδόματα και συντάξεις, για ενημέρωση σε προνοιακά θέματα, έκδοση-θεώρηση βιβλιαρίων ασθενείας)
- Μέτρηση σακχάρου αίματος
- Συνοδεία στο νοσοκομείο, σε αγροτικό γιατρό κτλ
- Συμβουλές ατομικής υγιεινής και υγιεινής διατροφής
- Συνταγογράφηση και χορήγηση φαρμάκων
- Μέτρηση χοληστερόλης και τριγλυκεριδίων

- Περιποίηση, τακτοποίηση του χώρου όπου διαμένει ο ηλικιωμένος
- Εξωτερικές εργασίες όπως αγορά τροφίμων και φαρμάκων, εξοφλήσεις λογαριασμών κ.α.
- Συντροφιά σε μοναχικά άτομα

Τέλος, στο πρόγραμμα αυτό παρατηρούνται σημαντικά **προβλήματα** εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού.

2.1.1.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Ένα άλλο πρόγραμμα το οποίο απευθύνεται πάλι σε ηλικιωμένα άτομα είναι το πρόγραμμα **Κοινωνικής Μέριμνας** το οποίο χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. Το πρόγραμμα της Κοινωνικής Μέριμνας εξυπηρετεί 140 από τα 2.500 ηλικιωμένα άτομα.

Η ΔΕΤΠΑ Κιλκίς, σαν φορέας υλοποίησης, σε συνεργασία με το Δήμο Κιλκίς και τη συνδρομή και εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, η οποία ανέρχεται σε 186.999€ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεκίνησαν στις 31 Δεκεμβρίου 1999 το πρόγραμμα Κοινωνικής Μέριμνας που απευθύνεται σε ηλικιωμένα άτομα που ζουν μόνα τους και αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν.

Στόχος και αυτού του προγράμματος, όπως και αυτό της «Βοήθειας στο Σπίτι» είναι η παραμονή των ηλικιωμένων στο φυσικό τους περιβάλλον εξασφαλίζοντάς τους υπηρεσίες για την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται στο σπίτι είναι:

- ο Ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη
- ο Συμβουλευτική βοήθεια σε αυτά τα άτομα αλλά και στις οικογένειές τους
- ο Ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα όπως:
 - α) επίσκεψη γιατρού στο σπίτι, εξέταση και συνταγογράφηση φαρμάκων
 - β) μέτρηση σακχάρου
 - γ) μέτρηση χοληστερόλης και τριγλυκεριδίων
 - δ) περιποίηση τραυμάτων
 - ε) τακτικούς εμβολιασμούς

- στ) συμβουλές για σωματική και υγιεινή διατροφή
- ζ) συνοδείες στο νοσοκομείο
- ο Οικιακή βοήθεια όπως:
 - α) καθαριότητα κατοικίας
 - β) εξωτερικές εργασίες όπως ψώνια, εξόφληση λογαριασμών κτλ
 - γ) μαγείρεμα
- ο Παροχή φαρμάκων, τροφίμων, πετρελαίου θέρμανσης σε οικονομικά άπορα άτομα

Ωστόσο στο πρόγραμμα της Κοινωνικής Μέριμνας παρατηρούνται σημαντικά **προβλήματα** εξαιτίας του ελάχιστου προσωπικού.

2.2 ΑΝΕΡΓΟΙ

Όπως ειπώθηκε στην εισαγωγή του Δήμου Κιλκίς, παρατηρείται μεγάλος αριθμός ανέργων (4.611 άνεργοι)⁵ στο Δήμο. Στην προσπάθειά του ο Δήμος να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό προκηρύσσει θέσεις εργασίας στις υπηρεσίες του (οι οποίες έχουν αναφερθεί παραπάνω, σελ. 43) προκειμένου να αντιμετωπίσει την ανεργία αλλά και για να καλύψει τις ανάγκες του σε προσωπικό.

⁵ Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ. Κιλκίς

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Διοικητική Ενότητα	Ειδικότητα	Επίπεδο Εκπαίδευσης	Σχέση Εργασίας	Αριθμός Θέσεων	Ετήσιο Κόστος
Μονάδα Κοινωνικής Μέριμνας	Νοσηλεύτρια	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	3	14.000
	Οικογενειακή βοηθός	ΥΕ		2	14.000
Βοήθεια στο σπίτι	Νοσηλεύτρια	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	2	7.000
	Οικιακή Βοηθός	ΥΕ		2	14.000
Οργανισμός Παιδικών - Βρεφικών σταθμών	Βοηθοί Βρεφονηπιοκόμοι	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	2	14.000
	Μάγειρες/ Μαγειρίσες	ΥΕ		2	14.000
	Καθαρίστριες	ΥΕ		5	35.000
ΚΔΑΠ	Εργοθεραπεύτρια	ΤΕ	Ορισμένου χρόνου	1	8.400
	Καθαρίστρια	ΥΕ		1	8.400
	Λογοθεραπεύτρια	ΤΕ		1	7.000

Διοικητική Ενότητα	Ειδικότητα	Επίπεδο Εκπαίδευσης	Σχέση Εργασίας	Αριθμός Θέσεων	Ετήσιο Κόστος
Μονάδα Κοινωνικής Μέριμνας	Νοσηλεύτρια	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	3	14.000
	Οικογενειακή βοηθός	ΥΕ		2	14.000
Βοήθεια στο σπίτι	Νοσηλεύτρια	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	2	7.000
	Οικιακή Βοηθός	ΥΕ		2	14.000
Οργανισμός Παιδικών - Βρεφικών σταθμών	Βοηθοί Βρεφονηπιοκόμοι	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	2	14.000
	Μάγειρες/ Μαγειρίσσες	ΥΕ		2	14.000
	Καθαρίστριες	ΥΕ		5	35.000
ΚΔΑΠ	Εργοθεραπεύτρια	ΤΕ	Ορισμένου χρόνου	1	8.400
	Καθαρίστρια	ΥΕ		1	8.400
	Λογοθεραπεύτρια	ΤΕ		1	7.000

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΟΤΑ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ
ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑΣ, ΚΙΛΚΙΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

	Λογοθεραπεύτρια	ΤΕ		1	7.000
Φύλαξη σχολικών κτιρίων	Σχολικοί φύλακες	ΥΕ	Ορισμένου χρόνου	10	70.000
Γραφείο Οδικής Ασφάλειας μαθητών	Σχολικοί τροχονόμοι	ΥΕ	Ορισμένου χρόνου	5	35.000
Γραφείο περιβάλλοντος , κήπων και πρασίνων	Εργάτες κήπων	ΥΕ	Ορισμένου χρόνου	5	35.000
ΚΕΠ	Πληροφορικής	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	2	14.000
	Υπάλληλοι γραφείου	ΔΕ		2	14.000
	Υπάλληλοι οικονομίας και διοίκησης	ΔΕ		1	7.000
ΟΠΟΓΝΑ	Γυμναστές	ΠΕ	Ορισμένου χρόνου	3	25.200
	Υπάλληλοι διοίκησης Τουριστικών Υπηρεσιών	ΤΕ		1	8.400
	Υπάλληλοι γραφείου	ΔΕ		2	14.000
	Ζωγράφος	ΔΕ		1	7.000
	Κεραμιστής	ΔΕ		1	7.000
	Μουσικός	ΔΕ		1	7.000
	Χοροδιδάσκαλος	ΔΕ		1	7.000
ΚΑΠΗ	Φυσιοθεραπευτής	ΤΕ	Ορισμένου χρόνου	1	8.400
	Καθαρίστρια	ΥΕ		2	14.000
Γραφείο πολιτικής προστασίας	Τεχνικοί οικοδόμοι	ΔΕ	Ορισμένου χρόνου	5	35.000
	Εργάτες οικοδόμοι	ΥΕ		5	35.000
	Χειριστές	ΑΕ		2	14.000

2.3 ΑΣΤΕΓΟΙ

Στο Δήμο Κιλκίς οι άστεγοι είναι ελάχιστοι, τρία άτομα και μεγάλης ηλικίας (67-80 ετών), οι οποίοι στεγάζονται στο γηροκομείο του Δήμου Κιλκίς.

2.4 ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος ιδρύθηκε το 1995 στο Δήμο Κιλκίς το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες (ΚΔΑΠ-μΕΑ) (ΦΕΚ 1128/τ.Β/2001). Τα καταγεγραμμένα ΑμΕΑ με σωματική και κινητική αναπηρία (δεν συμπεριλαμβάνονται τα ΑμΕΑ με ψυχωτικές παθήσεις) είναι 243 άτομα ηλικίας από 6 έως 25 ετών από τα οποία εξυπηρετούνται μόνο 18 άτομα.

2.4.1 ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Τα ΚΔΑΠ-μΕΑ είναι μονάδες δημιουργικής απασχόλησης παιδιών με κινητική αναπηρία και νοητική στέρση. Η χρηματοδότηση του ΚΔΑΠ-ΑμΕΑ ανέρχεται σε 318.100,30€ από το Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας.

Σκοπός της δράσης αυτής είναι η εξυπηρέτηση μεγαλύτερου αριθμού αριθμού ΑμΕΑ, η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και η δυνατότητα στις μητέρες που είναι επιφορτισμένες με τη φροντίδα των παιδιών με ειδικές ανάγκες να απεμπλακούν και να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Επίσης, σκοπός του είναι η δημιουργική απασχόληση των παιδιών αυτών, η κοινωνική τους ένταξη και η στήριξη της οικογένειάς τους ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι καταστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες προσφέρει τις εξής υπηρεσίες:

- Δημιουργική απασχόληση στα ΑμΕΑ
- Εκπαίδευση των ατόμων ώστε να μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν
- Ποικίλα προγράμματα για άσκηση του λόγου αλλά και προγράμματα γυμναστικής
- Εκπαίδευση των γονέων, μέσω σεμιναρίων, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις 'ειδικές' ανάγκες των παιδιών αυτών

➤ Προετοιμασία των παιδιών με αναπηρίες για την κοινωνική τους ένταξη

Στο Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες εργάζονται ένας (1) γυμναστής (ΠΕ), μια (1) κοινωνική λειτουργός (ΤΕ), μια εργοθεραπεύτρια (ΤΕ), δύο (2) κοινωνικοί φροντιστές (ΔΕ), μια (1) ζωγράφος (ΔΕ), ένας (1) αγγειοπλάστης (ΔΕ), ένας (1) οδηγός (ΥΕ), μια (1) καθαρίστρια(ΥΕ) και μια (1) παθολόγος (ΠΕ).

Τέλος, παρατηρούνται **προβλήματα** στην εξυπηρέτηση αυτών των ατόμων λόγω έλλειψης προσωπικού.

2.5 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ

Στο Δήμο Κιλκίς παρατηρείται αύξηση εισροής των μεταναστών - παλινοστούντων από τη Ρωσία (Ρώσοι και Πόντιοι) και την Αλβανία την τελευταία πενταετία, οι οποίοι είναι πλέον κάτοικοι του Δήμου (ΦΕΚ 212/Δ/23-08-2005, άρθρο 10). Ο συνολικός αριθμός των μεταναστών - παλινοστούντων υπολογίζεται σε 16.000 άτομα περίπου (άντρες, γυναίκες, παιδιά). Για το λόγο αυτό, από το 1994 λειτουργεί στον Δήμο το Γραφείο Μεταναστών – Παλινοστούντων (προϋπολογισμός δεν υπάρχει).

2.5.1 ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ - ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ

Σκοπός της δράσης αυτής είναι η δυνατότητα άμεσης, εύκολης και αποτελεσματικής πληροφόρησης και εξυπηρέτησης σε ό,τι αφορά στις Ελληνικές Δημόσιες Υπηρεσίες και φορείς καθώς και στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις τους απέναντι στο κράτος και στην κοινωνία. Το γραφείο Μεταναστών – Παλινοστούντων πλαισιώνεται από μια (1) κοινωνική λειτουργό (ΤΕ) και από έναν (1) υπάλληλο γραφείου οι οποίοι χρηματοδοτούνται από την κοινωνική υπηρεσία του Δήμου.

Αποτέλεσμα της δράσης αυτής είναι η καλύτερη ενημέρωση, η εξυπηρέτηση σε βασικά ζητήματα της κρατικής πολιτικής όπως οι μηχανισμοί διοίκησης και λειτουργίας του Ελληνικού κράτους, εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, υγείας, στέγασης, κοινωνικής πρόνοιας κτλ.

Ωστόσο, **προβλήματα** παρουσιάζονται στην εξυπηρέτηση των μεταναστών - παλιννοστούντων διότι ο αριθμός τους αυξάνεται συνεχώς χωρίς όμως να είναι άμοιρη ευθυνών και η έλλειψη προσωπικού.

2.6 ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Οι περισσότερες από τις μονογονεϊκές οικογένειες στο Δήμο Κιλκίς αποτελούνται από μητέρες.

Στην προσπάθειά του ο Δήμος να βοηθήσει τις οικογένειες αυτές προκηρύσσει θέσεις στο Δήμο για ημιαπασχόληση 18 μηνών⁶. Αυτή η προσπάθεια γίνεται σε συνεργασία και με άλλους Δήμους του Νομού Κιλκίς όπως είναι ο Δήμος Γαλλικού, ο Δήμος Χέρσου και ο Δήμος Γουμένισσας. Ο προϋπολογισμός ανέρχεται σε 10.000€.

Η συνεργασία αυτή δίνει την δυνατότητα να εργασθούν 120 άτομα, από τα οποία τα 60 θα προσληφθούν από το Δήμο Κιλκίς και οι υπόλοιποι από τους άλλους Δήμους που αναφέρθηκαν παραπάνω.

2.7 ΧΡΗΣΤΕΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Ο Δήμος Κιλκίς στην προσπάθειά του να βοηθήσει τους χρήστες ναρκωτικών ουσιών συνεργάζεται, μαζί με άλλους Δήμους του Νομού, με τον Ο.ΚΑ.ΝΑ και με τη συμβουλευτική ομάδα ΝΗΡΕΑΣ (Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών).

2.7.1 ΝΗΡΕΑΣ

Το Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Κιλκίς με την επωνυμία ΝΗΡΕΑΣ άρχισε τη λειτουργία του την 1^η Μαρτίου του 2002. Πρόκειται για μια αστική, μη κερδοσκοπική εταιρία, στην οποία είναι εγγεγραμμένα 250 άτομα, υποστηρίζεται από τον Ο.ΚΑ.ΝΑ. και συγχρηματοδοτείται επιστημονικά από τον Ο.ΚΑ.ΝΑ. και τους παρακάτω ιδρυτικούς τοπικούς φορείς:

- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κιλκίς
- Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Ε.Δ.Κ.) Νομού Κιλκίς

⁶ Η προκήρυξη θέσεων για ημιαπασχόληση αφορά και στις υπόλοιπες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες

- Ιατρικός Σύλλογος Νομού Κιλκίς
- Δικηγορικός Σύλλογος Νομού Κιλκίς
- Δήμος Κιλκίς
- Δήμος Αξιούπολης
- Δήμος Γουμένισσας
- Δήμος Δοϊράνης
- Δήμος Ευρωπού
- Δήμος Κρουσσών
- Δήμος Πολυκάστρου
- Δήμος Χέρσου
- Δήμος Μουριών
- Γενικό Νοσοκομείο Κιλκίς
- Γενικό Νοσοκομείο Κιλκίς – Κέντρο Υγείας Γουμένισσας
- Φαρμακευτικός Σύλλογος Κιλκίς
- Ένωση Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης
- Σύλλογος Εκπαιδευτικών Α/θμιας Εκπαίδευσης Νομού Κιλκίς
- Σύλλογος Δασκάλων και Νηπιαγωγών Παιονίας
- Γυμναστικός Αθλητικός Σύλλογος Κιλκίς (ΓΑΣΚ)
- Εταιρεία Διαχείρισης Βιομηχανικής Περιοχής Κιλκίς Α.Ε. και Σύνδεσμος Βιομηχανιών Κιλκίς
- Αναπτυξιακή Κιλκίς (ΑΝ.ΚΙ.)

Ο προϋπολογισμός ανέρχεται περίπου σε 83.000€

Οι ειδικότητες που απασχολούνται είναι ένας (1) ψυχολόγος (ΤΕ), μια (1) κοινωνική λειτουργός (ΠΕ) και μια (1) διοικητική υπάλληλος.

Τέλος, στο κέντρο αυτό δεν παρατηρείται **κανένα πρόβλημα** λόγω του ότι, όπως έχει προαναφερθεί, ο Δήμος Κιλκίς συνεργάζεται επαρκώς με άλλους φορείς, προσφέροντας σημαντική ιατρική περίθαλψη.

2.8 ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ

Στην περίπτωση αυτή ο Δήμος Κιλκίς δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια για το λόγο ότι παρατηρούνται μικρά ποσοστά εγκληματικότητας.

2.9 ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ

Στο Δήμο Κιλκίς δεν κατοικούν τσιγγάνοι. Οι τσιγγάνοι σε επίπεδο Νομού είναι εγκατεστημένοι στο Δήμο Μουριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ



ΜΕΡΟΣ Ι

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Δήμος Καλαμάτας είναι κτισμένος στους πρόποδες του όρους Ταυγέτου. Είναι η πρωτεύουσα του Νομού Μεσσηνίας και βρέχεται από το Μεσσηνιακό κόλπο. Ο πληθυσμός της Καλαμάτας κυμαίνεται στους 49.550 κατοίκους.

Η Καλαμάτα έχει το μεγαλύτερο λιμάνι του νομού και το νοτιότερο της ηπειρωτικής Ελλάδας, ικανό να φιλοξενήσει κρουαζιερόπλοια και πλοία της ακτοπλοΐας. Δίπλα του βρίσκεται οργανωμένη μαρίνα για την εξυπηρέτηση μικρότερων τουριστικών σκαφών. Οι πολυβραβευμένες με Γαλάζιες Σημείες της Ευρώπης παραλίες της Καλαμάτας, μήκους 15 χλμ.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Ο Δήμος Καλαμάτας αποτελεί έναν ακόμα Δήμο ο οποίος καταβάλλει αρκετές προσπάθειες για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού της περιοχής του.

Στη συνέχεια, ακολουθεί ανάλυση της κάθε ευπαθούς ομάδας με σύγχρονη ανάλυση των προγραμμάτων που εφαρμόζει για κάθε μια από αυτές ο Δήμος Καλαμάτας⁷:

2. Ανάλυση Προγραμμάτων ανά Ευπαθή Ομάδα

1) Ηλικιωμένοι (επίσημα καταγεγραμμένοι 570)⁶⁸:

I. Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) Α' και Β'

2) Άνεργοι (περίπου είναι 6.500)⁶⁸:

Για τη συγκεκριμένη ομάδα ο Δήμος Καλαμάτας δεν έχει εφαρμόσει κανένα πρόγραμμα για την υποστήριξη τους. Από τη συνέντευξη με την κ. Φράγκου, υπάλληλο της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Καλαμάτας προέκυψε ότι ο Δήμος δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια.

3) Άστεγοι (κανένας)⁶⁸:

Για την ομάδα των αστέγων η κα Φράγκου (υπάλληλος της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Καλαμάτας) αναφέρει ότι δεν υπάρχουν άστεγοι και έτσι δεν εφαρμόζεται κανένα πρόγραμμα για αυτούς.

4) Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ελλιπή στοιχεία)⁶⁸:

I. Κέντρο Εκπαίδευσης, Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες Μεσσηνίας.

5) Μετανάστες – Παλιννοστούντες (47.882 άτομα σε επίπεδο Περιφέρειας)⁶⁸:

Μετά από προσωπική επικοινωνία με την Υπηρεσία Αλλοδαπών Μεσσηνίας, η υπάλληλος της Υπηρεσίας με παρέπεμψε στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, λόγω του ότι η Περιφέρεια είναι η αρμόδια Υπηρεσία για την συγκεκριμένη αυτήν ομάδα.

⁷ Πηγές: Επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις

6) Μονογονεϊκές Οικογένειες (περίπου 20 οικογένειες)⁸:

Από τη συνέντευξη με την κ. Φράγκου, υπάλληλο της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Καλαμάτας προέκυψε ότι ο Δήμος Καλαμάτας δεν έχει εφαρμόσει κανένα πρόγραμμα για την υποστήριξη των μονογονεϊκών οικογενειών.

7) Χρήστες Ναρκωτικών Ουσιών (ελλιπή στοιχεία)⁶⁹:

Ι. Πρόγραμμα Θεραπευτικής Αγωγής: Κέντρο Ενημέρωσης Πληροφόρησης και Ευαισθητοποίησης για Ψυχοδραστικές Ουσίες Νομού Μεσσηνίας (ΚΕ.Π.Ε.Ψ.Ο.)

8) Τσιγγάνοι (επίσημα καταγεγραμμένοι 2.500 περίπου)⁶⁹:

Από τη συνέντευξη με την κ. Ρουμελιώτη, Υπεύθυνη υπάλληλος για τους τσιγγάνους της Καλαμάτας προέκυψε ότι καταβάλλονται προσπάθειες από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και τον Δήμο ώστε να μεταφερθούν σε καλύτερη περιοχή αλλά το πρόγραμμα μετεγκατάστασης έχει μείνει στάσιμο διότι απαιτούνται πολλά χρήματα.

9) Αποφυλακισμένοι (δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένοι)⁶⁹:

Για τη συγκεκριμένη ομάδα ο Δήμος Καλαμάτας δεν έχει εφαρμόσει κανένα πρόγραμμα για την υποστήριξη τους. Από τη συνέντευξη με την κ. Φράγκου, υπάλληλο Κοινωνικής Υπηρεσίας, προέκυψε ότι ο αριθμός των αποφυλακισμένων δεν είναι επισήμως γνωστός λόγω του ότι παρατηρούνται μικρά ποσοστά εγκληματικότητας.

2.1 ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ

2.1.1 ΚΕΝΤΡΑ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (ΚΑΠΗ)

ΚΑΠΗ Α΄

Το ΚΑΠΗ Α΄ (όπως ορίζεται στον ΔΚΚ, άρθρο του 24 παρ.1 περίπτωση δ «η ίδρυση και λειτουργία του Κ.Α.Π.Η.») ιδρύθηκε το 1983 και χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Υγείας και Αλληλεγγύης. Το ποσό χρηματοδότησής του ανέρχεται στις 88.000,306€ και εξυπηρετεί 270 άτομα. Οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι:

⁸ Πηγές: Επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις

- ❖ Συμβουλευτική και ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη
- ❖ Ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα, φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία και υλοποίηση προγραμμάτων για τη βελτίωση δεξιοτήτων των ηλικιωμένων
- ❖ Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, ψυχαγωγίας και πολιτιστικής δράσης
- ❖ Δημιουργική απασχόληση και ψυχαγωγία. Τα άτομα τρίτης ηλικίας απασχολούνται με τη γυμναστική, με παραδοσιακούς χορούς, κηπουρική, ανθοκομική, ζωγραφική, χειροτεχνία, οργάνωση εκδρομών, κατασκηνώσεων και ψυχαγωγικών εκδηλώσεων

Σκοπός του ΚΑΠΗ Α' είναι η πρόληψη βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων ώστε να παραμείνουν ισότιμα, αυτόνομα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου καθώς και η συνεργασία του ευρύτερου κοινού και των ειδικών φορέων σχετικά με τα προβλήματα και τις ανάγκες των ηλικιωμένων.

Οι ειδικότητες που απασχολούνται στο ΚΑΠΗ είναι: μια (1) Κοινωνική Λειτουργός (ΠΕ), μια (1) Φυσιοθεραπεύτρια (ΤΕ) και ένας (1) Γυμναστής (ΠΕ).

Τέλος, στο Κ.Α.Π.Η. Α' δεν αναφέρεται **κανένα πρόβλημα** ως προς τη λειτουργία του.

ΚΑΠΗ Β'

Το ΚΑΠΗ Β' ιδρύθηκε το 1988 και χρηματοδοτείται από το Δήμο. Ο σκοπός για τον οποίο ιδρύθηκε το ΚΑΠΗ Β' (όπως ορίζεται στον ΔΚΚ, άρθρο του 24 παρ.1 περίπτωση δ «η ίδρυση και λειτουργία του Κ.Α.Π.Η.»), οι υπηρεσίες που προσφέρει καθώς επίσης και οι ειδικότητες που απασχολούνται είναι οι ίδιες με αυτές του ΚΑΠΗ Α' (**δεν αναφέρθηκαν τυχόν προβλήματα**) και εξυπηρετεί 300 άτομα. Το ποσό χρηματοδότησής του ανέρχεται σε 82.000€.

2.2 ΑΝΕΡΓΟΙ

Ο Δήμος Καλαμάτας δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια για την αντιμετώπιση της ανεργίας.

Ο μοναδικός αρμόδιος φορέας για την αντιμετώπιση της ανεργίας είναι ο Ο.Α.Ε.Δ, στον οποίο απευθύνονται περίπου 6.500 άνεργοι⁹, (13%) για να βγάλουν κάρτα ανεργίας καθώς και για να εγγραφούν σε σεμινάρια του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης από τα οποία πληρώνονται.

2.3. ΑΣΤΕΓΟΙ

Στο Δήμο Καλαμάτας δεν εμφανίζεται το φαινόμενο της ύπαρξης αστέγων.

2.4. ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος ο Δήμος Καλαμάτας ίδρυσε το Κέντρο Εκπαίδευσης Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες Μεσσηνίας (Κ.Ε..Κ.Υ.Κ.Α.μεΑ Μεσσηνίας) το οποίο χρηματοδοτείται από τον Δήμο. Ο προϋπολογισμός του Κέντρου ανέρχεται σε 20.000€.

2.4.1 ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ¹⁰

Το Κέντρο Εκπαίδευσης Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες Μεσσηνίας είναι μια αποκεντρωμένη Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας Π.Ε.Σ.Υ.Π Πελοποννήσου¹¹ (όπως ορίζεται στον Δ.Κ.Κ., άρθρο 24 παρ.1 περίπτωση δ).

Το Κέντρο δημιουργήθηκε για να γίνει πόλος έλξης των ατόμων με αναπηρίες, των οικογενειών τους καθώς και όλων των εμπλεκόμενων φορέων και συλλόγων.

⁹ Ελλιπή στοιχεία από τον Ο.Α.Ε.Δ. Καλαμάτας

¹⁰ Τα παρακάτω στοιχεία είναι ελλιπή, λόγω του ότι ο τρόπος επικοινωνίας ήταν δύσκολος. Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από έντυπο που μου παραχώρησε η κ. Φράγκου, υπάλληλος της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Καλαμάτας

¹¹ Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα

Το Κέντρο έχει αναπτύξει ένα πρόγραμμα ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων που υλοποιείται σε πρωινή και απογευματινή βάση.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες σε προσωπικό επίπεδο που προσφέρει το Κ.Ε.Κ.Υ.Κ.Α. μεΑ Μεσσηνίας είναι:

- ✓ Συμβουλευτική υποστήριξη
- ✓ Ψυχολογική θεραπεία
- ✓ Αξιολόγηση από εργοθεραπευτή
- ✓ Λογοθεραπεία κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις από τρεις εθελοντές εργοθεραπευτές.

Σε ομαδικό επίπεδο λειτουργούν 18 ομάδες με τις εξής θεματικές ενότητες:

- ✓ Κοινωνικές δεξιότητες
- ✓ Κοινωνικοποίησης
- ✓ Γυμναστικής
- ✓ Γραφής και ανάγνωσης
- ✓ Δημιουργικής απασχόλησης
- ✓ Πηλού
- ✓ Χειροτεχνίας
- ✓ Θεατρικού παιχνιδιού
- ✓ Γονέων και εθελοντών

Το Κ.Ε.Κ.Υ.Κ.Α.μεΑ Μεσσηνίας παρέχει και προγράμματα φυσικής αποκατάστασης διότι διαθέτει ένα άρτια εξοπλισμένο φυσικοθεραπευτήριο καθώς επίσης και προγράμματα κοινωνικής αποκατάστασης με τη λειτουργία Ξενώνα.

2.5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ

Ο Δήμος Καλαμάτας δεν είναι αρμόδιος για τους μετανάστες - παλιννοστούντες. Η αρμόδια υπηρεσία είναι η Περιφέρεια Πελοποννήσου. Σύμφωνα με την Περιφέρεια ο αριθμός των μεταναστών – παλιννοστούντων είναι 47.882 (σε επίπεδο Περιφέρειας)¹².

¹² Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001. Επεξεργασία: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Γ. Κρητικίδης)

2.6 ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Στο Δήμο Καλαμάτας μέχρι τώρα έχουν αναφερθεί 20 μονογονεϊκές οικογένειες¹³. Παρόλα αυτά ο Δήμος δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια. Οι οικογένειες βοηθούνται από την Πρόνοια του Κράτους.

2.7 ΧΡΗΣΤΕΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

Ο Δήμος Καλαμάτας στην προσπάθειά του να βοηθήσει τα άτομα τα οποία είναι χρήστες ναρκωτικών ουσιών συνεργάστηκε με το Σύλλογο ΙΘΑΚΗ ο οποίος έχει δημιουργήσει ένα ανοικτό πρόγραμμα Θεραπευτικής Αγωγής που ονομάζεται Κέντρο Ενημέρωσης Πληροφόρησης και Ευαισθητοποίησης για Ψυχοδραστικές Ουσίες Νομού Μεσσηνίας (ΚΕ.Π.Ε.Ψ.Ο.). Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στις 80.000€.

2.7.1 ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΙΑ ΨΥΧΟΔΡΑΣΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ

Το Κ.Ε.Π.Ε.Ψ.Ο. έχει συσταθεί και λειτουργεί από τις 22 Απριλίου 1999 σε συνεργασία με τον ΟΚΑΝΑ και την Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' και Β' βαθμού. Συγχρηματοδοτούνται από τον ΟΚΑΝΑ, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τους τοπικούς φορείς και έχει έδρα στην Καλαμάτα.

Το Κέντρο Ενημέρωσης, Πληροφόρησης και Ευαισθητοποίησης για Ψυχοδραστικές Ουσίες απευθύνεται σε:

- Μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς
- Σπουδαστές επαγγελματικών σχολών Ο.Α.Ε.Δ., Ι.Ε.Κ., Τ.Ε.Ι.
- Στρατιωτικές μονάδες, αθλητικούς συλλόγους
- Τσιγγάνους

Το Κ.Υ.Π.Ε.Ψ.Ο. περιλαμβάνει τις εξής δραστηριότητες:

- Πιλοτικό πρόγραμμα σε μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου
- Σεμινάρια μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σπουδαστών
- Σεμινάρια εκπαιδευτικών και γονέων
- Κύκλος σεμιναρίων σε γονείς με θέμα την εφηβεία

¹³ Η έρευνα που έγινε είναι ανεπίσημη

- Ενημέρωση / ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών, τοπικών φορέων, στελεχών υγείας κ.α.
- Προληπτική παρέμβαση σε έφηβους και ενήλικες τσιγγάνους
Οι ειδικότητες που απασχολούνται είναι μια (1) ψυχολόγος (ΠΕ), μια (1) κοινωνική λειτουργός (ΤΕ) και μια (1) διοικητική υπάλληλος (ΥΕ).

2.8 ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ

Οι τσιγγάνοι του Δήμου Καλαμάτας είναι εγκατεστημένοι σε διάφορες περιοχές της Μεσσηνίας και υπολογίζεται ότι είναι περίπου 2.500 άτομα.

Η χρονολογία εγκατάστασής τους ποικίλει. Οι πρώτοι τσιγγάνοι εγκαταστάθηκαν πριν από περίπου 50-60 χρόνια (1945 -1955). Οι νεότεροι υπολογίζεται ότι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή είκοσι χρόνια πριν, το 1985.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι τσιγγάνοι διαμένουν σε διάφορους καταυλισμούς όπως είναι η περιοχή Φρυώνη και ΒΙ.ΠΕ. (Βιομηχανική Περιοχή).

Στην πρώτη κατοικούν περίπου 470 άτομα. Τα άτομα αυτά είναι οργανωμένα. Ασχολούνται με την ανάπτυξη του εμπορίου και πηγαίνουν στις λαϊκές αγορές για να πωλήσουν τα προϊόντα τους.

Στη δεύτερη περιοχή κατοικούν περίπου 970 άτομα. Στην Βιομηχανική Περιοχή υπάρχει έντονα το στοιχείο της εγκληματικότητας. Οι τσιγγάνοι της περιοχής κλέβουν σπίτια, αυτοκίνητα, ασχολούνται με τη διακίνηση ναρκωτικών, οδηγούν από μικρή ηλικία με αποτέλεσμα να γίνονται πολλά ατυχήματα. επίσης, τα παιδιά τους δεν πηγαίνουν σχολείο και οι συνθήκες διαβίωσής τους είναι πολύ άσχημες.

Οι τσιγγάνοι στις περιοχές της Μεσσηνίας δεν είναι ενταγμένοι στο κοινωνικό σύνολο. Από την πλευρά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και του Δήμου γίνονται προσπάθειες ώστε να μεταφερθούν σε καλύτερη περιοχή αλλά το πρόγραμμα μετεγκατάστασης έχει μείνει στάσιμο διότι απαιτούνται πολλά χρήματα.

Ο κοινωνικός φορέας που έχει αναλάβει την υλοποίηση του προγράμματος στέγασης των τσιγγάνων είναι το Υπουργείο Εσωτερικών (ΦΕΚ 236/Β/22-02-2005). Η χορήγηση των στεγαστικών δανείων έληξε το 2004 και τη διαχείριση της στέγασης την έχει ο Δήμος.

2.9 ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ

Ο Δήμος Καλαμάτας δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια για το λόγο του ότι δεν υπάρχει το στοιχείο της εγκληματικότητας. Το μόνο στοιχείο εγκληματικότητας προέρχεται από τους τσιγγάνους της περιοχής. Για το λόγο αυτό, το 1997 ο Δήμος Καλαμάτας κατέθεσε ασφαλιστικά μέτρα σε βάρος 70 οικογενειών Ρομά στη βιομηχανική ζώνη Καλαμάτας όπου και διέμεναν για περίπου 5 χρόνια.

Η αιτιολογία για τη δίωξη ήταν ότι υπάρχουν σχέδια ανάπτυξης της περιοχής. Μετά την αντίδραση παρακείμενης κοινότητας να δεχτεί τους Ρομά και μετά από συνεχείς και έντονες πιέσεις μη κυβερνητικών οργανώσεων της περιοχής, υιοθετήθηκε η πρόταση αγοράς οικοπέδων σε άλλη περιοχή, αξίας 205.429,200€ (70 εκατομμυρίων δρχ.), από τη Νομαρχία και με επιχορήγηση του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

&

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο τέλος αυτής της εργασίας εάν θα θέλαμε να κάνουμε μια σύγκριση των 3 Δήμων, τα συμπεράσματα που θα προέκυπταν θα ήταν τα ακόλουθα:

Στο **Δήμο Αγίας Βαρβάρας** ο συνολικός αριθμός των ατόμων που είναι εγγεγραμμένοι στο Κ.Η.Φ.Η. ανέρχεται περίπου σε 500. Δυστυχώς, το Κ.Η.Φ.Η. είναι σε θέση να εξυπηρετήσει μόλις 300 άτομα. Κατά ανάλογο τρόπο, ο Δήμος εφαρμόζει το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» το οποίο εξυπηρετεί από τα 280 άτομα μόλις τα 70. Όμως το Κ.Α.Π.Η. του συγκεκριμένου Δήμου εξυπηρετεί περίπου 800 ηλικιωμένα άτομα, αριθμός που θεωρείται αρκετά ικανοποιητικός. Όσον αφορά στην προσπάθεια του Δήμου να βοηθήσει στο πρόβλημα της ανεργίας που αντιμετωπίζουν οι δημότες του, έχει κινηθεί σε θετική κατεύθυνση και έχει προβεί στην ίδρυση του Γραφείου Ενημέρωσης Ανέργων. Στο θέμα φροντίδας των ΑμΕΑ αλλά και στην εξυπηρέτηση των μεταναστών - παλιννοστούντων, σημαντικά είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού. Επιπλέον, χωρίς ουσιαστική βοήθεια παραμένουν αρκετές από τις μονογονεϊκές οικογένειες του Δήμου. Αντίθετα, για την αντιμετώπιση του έντονου φαινομένου της χρήσης ναρκωτικών ουσιών που παρατηρείται στο Δήμο, έγινε σημαντική προσπάθεια για την αντιμετώπισή του με τη συνεργασία του Δήμου με τους Δήμους Αιγάλεω, Χαϊδαρίου καθώς και με την Νομαρχία Αθηνών για την ίδρυση Κέντρου Πρόληψης. Όσον αφορά στο θέμα των αστέγων, παρόλο που εντοπίζονται ελάχιστοι άστεγοι ο Δήμος δεν έχει φροντίσει για την παροχή κάποιου είδους βοήθειας σε αυτούς. Αντίθετα, επειδή στον Δήμο κατοικούν πολλοί τσιγγάνοι, καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους με τους τρόπους που ήδη έχουν αναφερθεί αναλυτικά στο κεφάλαιο που περιγράφεται ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας. Τέλος, ο αριθμός των αποφυλακισμένων ατόμων ανέρχεται περίπου σε 150 και ο Δήμος καταβάλει αρκετές προσπάθειες για την επανένταξή τους στην κοινωνία.

Συνοψίζοντας λοιπόν προκύπτει ότι ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας είναι ένας από τους Δήμους που η κοινωνική του πολιτική στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού του είναι αρκετά ανεπτυγμένη σε πολλούς τομείς.

Σε σχέση με τον Δήμο Αγίας Βαρβάρας, ο **Δήμος Κιλκίς** αντιμετωπίζει περισσότερα προβλήματα. Ο συνολικός αριθμός των ηλικιωμένων και ανήμπορων ατόμων ανέρχεται σε 2500 άτομα. Το πρόγραμμα της Κοινωνικής Μέριμνας με το υπάρχον προσωπικό απευθύνεται μόνο στις ανάγκες 140 ατόμων ενώ το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι», εξυπηρετεί μόνο 70 άτομα από το σύνολο των 1250 που χρίζουν βοήθειας. Βασική αιτία για τα παραπάνω αποτελεί η έλλειψη προσωπικού. Παράδειγμα αποτελεί το Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων όπου η πρόσληψη ενός μόνο επιπλέον φυσιοθεραπευτή θα βοηθούσε στην παροχή υπηρεσιών σε όσα άτομα χρειάζονται ανάλογη βοήθεια. Επίσης, ο Δήμος Κιλκίς αντιμετωπίζει πρόβλημα στην φροντίδα των ατόμων με ειδικές ανάγκες διότι το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες που έχει δημιουργηθεί εξυπηρετεί μόνο τα 18 από τα 243 καταγεγραμμένα άτομα. Προβλήματα παρουσιάζονται και στην εξυπηρέτηση των μεταναστών – παλιννοστούντων διότι ο αριθμός τους αυξάνεται συνεχώς χωρίς όμως να είναι άμοιρη ευθυνών και πάλι η έλλειψη προσωπικού. Όσον αφορά στη στάση του Δήμου Κιλκίς στην καταπολέμηση της ανεργίας, καταβάλλετε μεγάλη προσπάθεια με το να προκηρύσσει συνεχώς θέσεις εργασίας στις διάφορες υπηρεσίες του. Κατά ανάλογο τρόπο μεριμνά για τις μονογονεϊκές οικογένειες προκηρύσσοντας θέσεις διάρκειας 18 μηνών, σε συνεργασία με άλλους Δήμους του Νομού Κιλκίς. Όσον αφορά στο θέμα αντιμετώπισης των ατόμων που είναι εξαρτημένα από ναρκωτικές ουσίες, ο Δήμος Κιλκίς συνεργάζεται επαρκώς με άλλους φορείς, όπως έχει προαναφερθεί, προσφέροντας σημαντική ιατρική περίθαλψη. Εξαιτίας του μικρού ποσοστού εγκληματικότητας δεν παρατηρείται καμία δράση του Δήμου. Οι ελάχιστοι άστεγοι του Δήμου περιθάλπονται επαρκώς στο Γηροκομείο Κιλκίς. Τέλος, στον Δήμο δεν κατοικούν τσιγγάνοι.

Συνοψίζοντας, ο Δήμος Κιλκίς φαίνεται να υστερεί αρκετά στην αντιμετώπιση το κοινωνικού αποκλεισμού των ευπαθών ομάδων των πολιτών του σε σχέση με τον περισσότερο οργανωμένο Δήμο Αγίας Βαρβάρας.

Τέλος, όσον αφορά στο **Δήμο Καλαμάτας** αυτός αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα στη λειτουργία των υπηρεσιών του. Στο τομέα φροντίδας των ηλικιωμένων του Δήμου, η οργάνωση των ΚΑΠΗ είναι αρκετά ικανοποιητική

αλλά δεν υπάρχει το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι». Για την αντιμετώπιση της ανεργίας των κατοίκων του δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια ενώ για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ΑμΕΑ, ο Δήμος Καλαμάτας ίδρυσε το Κέντρο Εκπαίδευσης, Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρίες, που ωστόσο εμφανίζει αρκετές δυσκολίες εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού. Όσο αφορά στο θέμα των μεταναστών – παλιννοστούντων, αρμόδια υπηρεσία είναι η Περιφέρεια Πελοποννήσου. Επίσης, αν και όπως έχει ήδη αναφερθεί, στον Δήμο Καλαμάτας κατοικούν 20 μονογονεϊκές οικογένειες, ο Δήμος δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια για την παροχή βοήθειας σε αυτές. Αντίθετα, ο Δήμος Καλαμάτας καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών με την ίδρυση του ΚΕ.Π.Ε.Ψ.Ο. Για τους τσιγγάνους, ο Δήμος Καλαμάτας κάνει προσπάθειες για την ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο και παράλληλα, σε συνεργασία με τη Νομαρχία, προσπαθεί για τη μεταφορά τους σε καλύτερη περιοχή. Ωστόσο το πρόγραμμα μετεγκατάστασή τους έχει μείνει στάσιμο επειδή χρειάζονται αρκετά χρήματα. Τέλος, η υπάρχουσα εγκληματικότητα του Δήμου παρατηρείται κυρίως από τσιγγάνους για αυτό και γίνονται προσπάθειες μεταφοράς κάποιων οικογενειών από αυτούς σε συγκεκριμένο οικόπεδο που πρόκειται να αγοραστεί από Νομαρχία με την επιχορήγηση του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.

Συνοψίζοντας, είναι προφανές ότι η κοινωνική πολιτική του Δήμου Καλαμάτας υστερεί σε πολλούς τομείς όσον αφορά στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού των ευπαθών ομάδων των πολιτών του.

Όσον αφορά στην αξιολόγηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η εφαρμογή του κάθε προγράμματος στους τρεις αυτούς Δήμους, παρόλο που τα σχόλια των ατόμων από τα οποία πήρα συνέντευξη ήταν θετικά για το μεγαλύτερο ποσοστό των προγραμμάτων, πιστεύω ότι αυτό δεν ανταποκρίνεται απόλυτα στην αλήθεια. Παρόλα αυτά, η αδυναμία του να επισκεφθώ όλους τους χώρους, με αναγκάζει απλά, σε αυτήν την εργασία, να εκθέσω τα λεγόμενα των ερωτηθέντων, αφήνοντας ένα περιθώριο για μια νέα, περισσότερο επικεντρωμένη σε αυτά προγράμματα, έρευνα.

Τελειώνοντας, εάν γινόταν προσπάθεια σύγκρισης των Δήμων Αγίας Βαρβάρας, Κιλκίς και Καλαμάτας σχετικά με την δραστηριοποίηση του κάθε Δήμου χωριστά όσον αφορά στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, πιστεύω ότι ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας ασχολείται περισσότερο εμπειριστατωμένα με το πρόβλημα και προβαίνει στις περισσότερο οργανωμένες προσπάθειες, που στο μεγαλύτερο ποσοστό τους εκλαμβάνονται θετικά από τους δημότες και αποδίδουν καρπούς.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Ακολουθούν προτάσεις, ανά ευπαθή ομάδα, για την αντιμετώπιση του προβλήματος του κοινωνικού αποκλεισμού.

ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ

Προγράμματα που απευθύνονται στα άτομα της τρίτης ηλικίας θα πρέπει να αυξήσουν το προσωπικό τους, λόγω της μεγάλης συμμετοχής των ηλικιωμένων σε αυτά.

ΑΝΕΡΓΟΙ

Άλλη μια κατηγορία ατόμων που αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι οι άνεργοι. Οι Δήμοι προκειμένου να βοηθήσουν αυτήν την ομάδα θα μπορούσαν να προκηρύξουν θέσεις εργασίας για τις κοινωνικές τους υπηρεσίες καθώς και θέσεις στις δημοτικές τους επιχειρήσεις.

ΑΣΤΕΓΟΙ

Μια ακόμα ευπαθή κοινωνική ομάδα είναι οι άστεγοι. Οι Δήμοι θα μπορούσαν να προβούν στις εξής ενέργειες ώστε να προσφέρουν βοήθεια στα άτομα αυτά:

- Να ιδρύσουν Κέντρα Υποδοχής αστέγων, στα οποία τα άτομα αυτά θα μπορούν να εξασφαλίζουν στέγη και τροφή
- Να συνεργαστούν με την Εκκλησία, ώστε τα άτομα αυτά να κατοικούν στους ξενώνες της

ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Και σε αυτή την περίπτωση καλό θα ήταν οι Δήμοι να πραγματοποιήσουν μια έρευνα που θα μπορούσε να αναδείξει την ανάγκη επιπλέον υπηρεσιών για τη βοήθεια και τη φροντίδα αυτών των ατόμων.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ- ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ

Θα μπορούσε να γίνει από τους Δήμους της χώρας:

- Μια συγκριτική μελέτη μεταξύ ανδρών και γυναικών αυτών των ομάδων προκειμένου να διαπιστωθούν τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες κατά την ένταξή τους στην χώρα υποδοχής και ποιες οι διαφορές στις συνθήκες διαβίωσης τους με αυτές των ανδρών.
- Μια έρευνα αναγκών των γυναικών αυτής της ομάδας καθώς θα οδηγούσε στην ανάδειξη των υπηρεσιών που θα μπορούσαν να προσφερθούν σε αυτές τις γυναίκες για την καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσής τους και για την οικονομική και κοινωνική τους ένταξη στην Ελληνική κοινωνία.

ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

Οι Δήμοι της χώρας θα μπορούσαν να προβούν στις εξής επιπλέον ενέργειες:

- Στην καταγραφή και στη διερεύνηση των μονογονεϊκών οικογενειών των επαρχιακών πόλεων όπου θα μπορούσε μία έρευνα να δώσει συγκρίσιμα στοιχεία. Θα ήταν καλό να συνδυάζει ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους προκειμένου να παρουσιάσει όψεις που τα αριθμητικά δεδομένα δεν μπορούν να αποδώσουν.

Η αναζήτηση επαρκούς δείγματος θα μπορούσε να γίνει μέσα από τις υπηρεσίες στις οποίες απευθύνονται οι μόνοι γονείς, όπως οι παιδικοί σταθμοί και μέσα από τους συλλόγους τους.

ΧΡΗΣΤΕΣ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΩΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

- Θα πρέπει να ενισχυθούν οι εκστρατείες πληροφόρησης στα σχολεία προκειμένου να φτάσουν και στην επαρχία αλλά και σε όλες τις ηλικιακές ομάδες των εφήβων. Μέσα από την επαφή με τον πληθυσμό των μαθητών μπορούν να καταγραφούν οι ανάγκες τους για πληροφόρηση σε συγκεκριμένα θέματα, πράγμα που θα αποτελέσει

ουσιαστική ανατροφοδότηση για την αποτελεσματική οργάνωση των προγραμμάτων πρόληψης.

- Να συγκεντρωθούν και να καταγραφούν οι τρόποι που οι διάφοροι δήμοι στα αστικά κέντρα αντιμετωπίζουν το ζήτημα της πρόληψης προκειμένου να αναπτυχθεί η μεταξύ τους συνεργασία αλλά και να μεταφερθούν οι εφαρμογές τους και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση της επαρχίας ή και άλλων αστικών περιοχών.

ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ

Οι τσιγγάνοι είναι μια από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες οι οποίοι αντιμετωπίζουν έντονα το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού και του ρατσισμού. Για το λόγο αυτό, από την πλευρά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα μπορούσε να γίνουν οι εξής ενέργειες:

- Να αποκτήσουν στέγη οι μη έχοντες αξιοπρεπή κατοικία εντός των νέων αυτοδιαχειριζόμενων οικισμών, κατά το σχέδιο της Νομαρχίας, σε περιοχές στις οποίες κατοικούν οι τσιγγάνοι, σε συνεργασία με τις οργανώσεις των τσιγγάνων. Οι οικισμοί θα πρέπει να διαθέτουν χωροθετημένα οικοπέδα, υδροδότηση, ηλεκτροδότηση, αποχέτευση, πρόσβαση στις αστικές συγκοινωνίες και σχολεία, ιατρείο, χώρους θρησκευτικής λατρείας. Είναι απαραίτητη επίσης η κινητοποίηση και η ενεργός συμμετοχή των ίδιων των Ρομά στην αυτοδιαχείριση των οικισμών τους μέσω συμβουλίου διαχείρισης και εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας.
- Να γίνουν πολεοδομικές βελτιώσεις στις υπάρχουσες τσιγγάνικες γειτονιές.
- Να δοθούν, όπως έχει προγραμματιστεί, με απλουστευμένες διαδικασίες λυόμενες κατοικίες ή δάνεια στους οικοπεδούχους τσιγγάνους που δεν είναι εξοικειωμένοι στην τραπεζική γραφειοκρατία.
- Να νοικιαστούν κατοικίες από τους δήμους για στέγαση τσιγγάνικων οικογενειών.
- Να δημιουργηθούν χώροι υποδοχής τύπου οργανωμένου κάμπινγκ για τους εποχικά μετακινούμενους για εργασιακούς λόγους και οι οποίοι

ζουν σε άθλιες συνθήκες κατά τη διάρκεια των μετακινήσεών τους μην έχοντας καμία άλλη επιλογή.

- Θα πρέπει, εκτός από τους δήμους που είναι οι κυριότεροι φορείς υλοποίησης των στεγαστικών προγραμμάτων, να υπάρχει η δυνατότητα κεντρικής κρατικής παρακολούθησης και παρέμβασης για την επίλυση προβλημάτων και την επίσπευση διαδικασιών.

ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ

Για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα αυτά χρειάζεται επιπλέον βοήθεια και κατάλληλες διευθετήσεις για την εκπαίδευση, κατάρτιση και απασχόληση. Οι προαναφερθείσες δραστηριότητες, προκειμένου να αποδειχθούν αποτελεσματικές, είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από νομικούς και ηθικούς προβληματισμούς και από στρατηγικές άρσης των κοινωνικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων.

Γενικότερα, για την αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού θα πρέπει να γίνουν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Προώθηση της απασχόλησης ως δικαίωμα και ευκαιρία για όλους
- Διατήρηση της οικογενειακής αλληλεγγύης
- Ισότιμη πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες (στους τομείς υγείας, στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας κτλ.)
- Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες σε κοινές μονάδες για επαγγελματική εκπαίδευση
- Επαγγελματική αποκατάσταση στην ελεύθερη αγορά εργασίας, ώστε οι ικανοί για εργασία να μπορέσουν να εξασφαλίσουν μόνιμη απασχόληση
- Αντιμετώπιση των στεγαστικών προβλημάτων των αναπήρων και χρονίως πασχόντων
- Αναμόρφωση της πολιτικής των οικονομικών ενισχύσεων, ώστε να εξασφαλισθεί η συμμετοχή των ατόμων που εντάσσονται στον Κοινωνικό Αποκλεισμό στην οικονομική ζωή
- Ανάπτυξη Τεχνολογικών Κέντρων Αναπήρων

- Εντατική προσπάθεια ενημέρωσης των ευπαθών ομάδων από τους Δήμους

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

📖 Καβουνίδη Τζ. «Κοινωνικός Αποκλεισμός: Έννοια, κοινοτικές πρωτοβουλίες, Ελληνική εμπειρία και διλήμματα πολιτικής» στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών: Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα, Αθήνα (1999): ΕΚΚΕ.

📖 Καβουνίδη Τζ, «Κοινωνικός αποκλεισμός: Έννοια, κοινοτικές πρωτοβουλίες, Ελληνική εμπειρία και διλήμματα πολιτικής» στο Δ. Καραντινός, Λ. Μαράτου-Αλιπράντη και Ε. Φρονίμου (Επιμ.). *Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα: κύρια θέματα και προσδιορισμός προτεραιοτήτων πολιτικής*, Έκθεση για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο τόμος Α' (Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 1996)

📖 Αλ. Αφουξενίδης «Το Ελληνικό Κράτος Πρόνοιας: Καμπή, αναδιάρθρωση ή αποδόμηση;» Προοπτικές του Κοινωνικού Κράτους στην Νότια Ευρώπη, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα – Εταιρία Πολιτικού Προβληματισμού «Νίκος Πουланτζάς», Αθήνα 1999

📖 Αλ. Βαξεβάνογλου «Έλληνες Τσιγγάνοι Περιθωριακοί και Οικογενειάρχες», εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2001

📖 Μ. Πετμεζίδου, Χρ. Παπαθεοδώρου, επιμ. «Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός», εκδ. Εξάντας, Αθήνα 2004

📖 Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ: Χριστίνα Καρακιουλάφη. Αναλυτικό Γλωσσάριο για την ανασφάλεια στην αγορά εργασίας, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την παραβατικότητα των νέων στην Ευρώπη: Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ολλανδία (2 τόμοι). Αθήνα:ΙΝΕ ΓΕΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ, 2003

📖 Εφημερίδα: «Ο Κόσμος του Επενδυτή», Παρασκευή 30 Δεκεμβρίου 2005 -Κυριακή 1 Ιανουαρίου 2006, Έτος 4, Αριθμός Φύλλου 163

📖 Ελληνική έκθεση (2003) του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την έλλειψη στέγης.

📖 Αμίτσης «Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας», εκδόσεις Παπαζήσης 2001

📖 Ε.Ε.Τ.Α.Α, «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση», Μελέτη Κ.Ε.Δ.Κ.Ε – Ε.Ε.Τ.Α.Α, Αθήνα 1995.

📖 Άρθρο 13 ΣΕΚ.

📖 Άρθρο 136 ΣΕΚ.

📖 Άρθρο 286 ΣΕΚ.

📖 Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Ν. Κιλκίς (ΝΗΡΕΑΣ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:

† Δήμος Αγίας Βαρβάρας (21.09.2005):

- ❖ κα Σιαπέρα, Διευθύντρια Κοινωνικής Υπηρεσίας
- ❖ Υπάλληλο Κοινωνικής Υπηρεσίας

† Δήμος Κιλκίς (11.07.2005)

- ❖ κος Αβραμίδη, Αντιδήμαρχος
- ❖ Υπάλληλο ΚΑΠΗ Δήμου Κιλκίς

† Δήμος Καλαμάτας (20.07.2005)

- ❖ κα Φράγκου, Υπάλληλος Κοινωνικής Υπηρεσίας
- ❖ κα Ρουμελιώτη, Υπεύθυνη υπάλληλος για τους τσιγγάνους)
- ❖ κα Κάντζα, Κοινωνικός Λειτουργός Α' ΚΑΠΗ
- ❖ Υπάλληλο Β' ΚΑΠΗ Καλαμάτας

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ:

- ✓ Fighting social exclusion in rural areas (web page). Accessed 2003 Oct.20 available at: <http://europa.eu.int/comm./archives/leader2/rural-en/biblio/exclusion/sub 11. htm#ref01>.
- ✓ www.disabled.gr/at/?p=2242
- ✓ Κατευθυντήριες Οδηγίες Pulman (web page). Accessed 2003 Oct. 20. Available: <http://www.pulmanweb.org/DGMs/DGMs.htm>.
- ✓ Social and economic exclusion (web page). Accessed 2003 Oct.20 Available at: <http://www.icare.to/struggle-against-rcial-exclusionWP131.doc>.
- ✓ International Federation of Library Associations and Instructions. Multicultural Communities: Guidelines for Library Services [2nd edition, revised (1998)], (Web Page). Accessed 2003, Oct.20 Available at: <http://www.ifla.org/VII/s32/pub/guide-e.htm>.
- ✓ www.typos.com.cy/nqcontent.cfm?a_id=4767
- ✓ Έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/leids/leidin_en.htm

- ✓ www.disability.gr
- ✓ www.inegsee.gr/enimerwsi-118-doc2.htm
- ✓ www.jesuslovesyou.gr/society/drugs2.htm
- ✓ www.Kathimerini.gr

Από το Αρχείο:

- ❶ Άρθρο: «Μονιγονεικές το 22% των οικογενειών», (23/10/2005)
- ❶ Άρθρο: «Κοινωνικά στερημένοι το 58% των Ελλήνων», (4/12/2005)
- ❶ Άρθρο: «Οι άστεγοι έγιναν 17.000», (4/12/2004)
- ❶ Άρθρο: «Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες», (17/12/2005)
- ❶ Άρθρο: «11.000 άστεγοι έγιναν στην Αθήνα», (31/01/2006)